

K. PLENCINĪKS

ATMŪDA

S T Ō S T I

AfV Nr. II/01321. Metiens 3000. Uzņēmuma nolikt. papīrs 61X86 cm, 33 kg. Iespiesta un brošēta Daugavpils spiestuvē D-pilī. Saules ielā 23-a. Izdota 1943. gada oktobrī. Atļaujas Nr. 21894. Ord. Nr. 9644.

K. PLENCINĪKS

ATMŪDA

Stōsti

Vl. Lōča izdevnīceiba
Daugavpilī, Alejas 3—21
1 9 4 3

S A T U R S

ZÁMIS DĪVS	6
SIRDŠAPZINÁ	33
ČYGANI	40
VIEJPUTNIS	47
PALNU DĪNA	55
PŌVULU VYSTA	(“Zīdūnis” 1-2 1940) 61
DEREIBU OLS	67
LABĀNA KUKULŠ	74
SVĀTDĪNÁ	82
SIRŽU GRĪZIEJS	88
TREJS SAZATIKŠONYS	97
KARŪGS	103
RŪBEŽNĪKI	109
CEĻMOLYS RŪZÁ	116
JŌŅU GUNŠ	127

ZÁMIS DĪVS

I

Pōri Varapilš bīži apdzeivōtōs vītys palākūs nomu nūsylņōjušijim jumtim majestatiski pazacālā divi bazneicys boltj tūrni kai aicynōdami ticeigūs tyvōk pi bazneicys — sōpu i namīra remdynōtōjis. I gods pa godam pazacālā arviņ jaunys mōjenis, īslāgdamys bazneicu cītā aplī.

Vāļ naseņ Dalderu sādžys pyrmō sāta pylnu kilometri stōvāja nu bazneicys, a tān jau vasals pušaplis jaunu sādžys dzeivōtōju nu vīnys pusis īslādzā bazneicys dōrzu. Kas lai tū apgolvoj, ka tá pec godim nabjš Varapilš piļsāta — lela piļsāta. Bazneica aicynōja, bazneica ap sevi pulcynōja symtim, tyukstūšom. Tai tāvu tāvu lelūs gobolņikus paaudzis dalāja pušgobolūs, trotkōs i ortūs. Cālā jaunus mitekļus. Kū vairōk dzeivōtōju, tū rodōs amatņiki, tiergōtōji i tai vyss izaleidzynōja, atsataisnōja.

Tik ūtrā sādžys golā, kuru nūslādzā Daukstu plaši lauki ar lelu dōrzu i myura ākom, jau godu desmitim, kai kaidys lykums, plašō saimņiceiba stōvāja nadaleita, vīna saiminīka rūbežōs. Tys i naļōvā sādžai plāstīs iz ūtru pusi, a varbūt i nabeja nikaidys patykys stiptīs iz Leiduma pusi — aiz kura izaplātā Salinīku pūrs i sōcās klōni ar pošu Lubōnu.

Tai nu tāvu-tāvu laikim Daukstu saimņiceiba pōrgōja nu paaudzis iz paaudzi vīna dāla voi maitys rūkōs. I godu godim Daukstu gobolņiks palyka nadaleits.

Tei beja taida kai liktinā spielā, preteji vysam tam, kas nūtyka cytōs Dalderu sādžys sātōs.

Daukstu Pōvulam beja divi dāly — Pīterš i Odums. Mierdams Pōvuls nūvielāja Pīteram vīnu trešdali zāmis i kai amatņikam

smādi. Põrejū vysu atstõja Odumam. I šūŗaiz liktiná rūka pīzaskõrá Daukstu sáta i šūs gadiejumus padarāja gondreiz par lykumu.

Pīterş vāļ puisī būdams nūmyra. Otkon Daukstu gobolnīks ar kõrmim põrgõja vīna — Oduma rūkõs. Odums apzaprecēja i taipat pīdzeivõja tik vīnu dālu — Jezupu.

Kod vacijam Daukstu Odumam nūmyra pyrmõ sīva, jys palyka vīns ar dālu Jezupu. Iz Jezupa placim gulõs vysī gon sīvīšu, gon veirīšu dorbi. Daukstu sātā beja sīvīšu rūku tryukums, i kaidu svātdīni Odums drusku vāļõk atgõ nu bazneicys drusku meikstõku māli, izastīpş vysā augumā vacijā lõvā, pametş skotu iz Jezupu, zeimeigi nūzakõsāja. Jezups škūrstāja «Dryvys» kalendara lopys i kai nūprosdams tāva dūmys nūsorka. Odums nūzakõsāja vāļŗaiz i īsõcá:

— Dāls, šudiņ as runõju ar Pyknu Pīteri. Ŗaizi lūzi vylkom, vys. Lobs cylvāks... Tureigs... Táv vajdzātu nūraut jõ vacõkū maitu Antuzi. Taipat Ŗaizi jõzaprecej. Bez sīvīša jau naiztikţ. Ar svešim ļaudim viņ na saiminīks. Tu naasi vys jaunīs...

Nasagaidieş cerātū atbīldi jau klusõk Odums pībylda:

— Maņ redz jau sorma motūs matās...

— Varieji tu patş ūtru Ŗaizi precātīs. Maņ vāļ lūžu laiks prīškā.
— Jezups golvys napacielş atbīldāja.

— Ka vajdzās apzapreceišu ūtru i trešu Ŗaizi, a tagad as táv soku... Naasi puika!...

Odums apzagrīzá iz sīnu i nūdūmõja — varātu jau as ūtru Ŗaizi apzaprecāt, a nivīns maņ leidz šam nabeja svõtõjş. Iz Jezupa kozom prīcõjās na vīns. Na vīna svõcá beja nūlaiziejusá pierstus garşõdama tá vīnys, tá ūtrys maitu mõtīs taukainūs blīnus.

Tai ilgi nazavylcynõjş Odums izastõja, i Jezups apzaklausieş par Antuzis slavi — braucá svõtūs i dreiz tyka nūdzartys lapnys kõzys.

Daukstu sātā sōcās jauna dzeivá. Jezups ar divkōršu energeji gōja sovōs dorba gaitōs i Antuzá veidkama vysus saimineicys dorbus ari teirumā iz pādīm uzticeigi sekōja Jezupam leidza.

Napagōja divi godi, kai Odums — vīntuleibys sajiutā sōcá ilgōtīs pec maigōkom rūkom. I taidūs gadiejumūs kaimiņu pakalpeigōs sīvys atroda kū Odumam sasvōtōt, i pec Jezupa kōzom ūtrā pavasarī Daukstūs nūdzārā jaunys kōzys — Odums ūtru ņaizi gōja pi oltora.

Daukstūs beja divi saimineicys. Antuzá centās vysaidi izpatikt gon Odumam, gon jō Iļžai, bet šūņaiz beja Iļžys vainá, ka Odumam navysai patyka Antuzis virīņš i navysai labi nosōjās Antuzis šyuti krakly. Iļža vys naatlaideigi Odumu pīrunōja.

— Kas as táv, Odum, par sīvu! Deļkō tu mani precieji, ka tá vysur pa kōjom maisōs Antuzá. Dzāņ tu jūs prūjom. Dūd kaidu trotku zámis i lai dzeivoj...

Tai ik reitus, vokorus Iļža zvanāja Odumam tá vīnā, tá ūtrā ausī. Beidzūt Iļžys pīrunōts Odums atrakstāja Jezupam Vindedža rūbežōs deveinys pyuravītys zámis, idává pōrs vacōku kōrmu i tai pastatāja iz sovys zámis jaunu saiminīku, kai kaimini zūbōja — bobuli. Pec goda nūmyra Iļža. Odums saucá Jezupu atpakaļ, a Jezups nazabreinoja, ka tāvs apzaprecās i trešu ņaizi i iz Daukstom atpakaļ nagōja. Kod Antuzái pīdzyma pyrmīs dāls — Jōņš i Jezups tāva dūtū vacū kambari beja pōrlīcš par ustobu — Odums gōja pi oltora trešū ņaizi. Šūņaiz Odums trešijā lauleibā nūdzeivōja ilgu myžu i pīdzeivōja jaunus bārnus, kuri vālōk iz Leiduma pusi dalāja Daukstu vīngobolnīku.

A Jezups iz tāva dūtijōm deveinom pyuravītom veidōja jaunu dzeivi, naaizmiersdams senejūs Daukstus, na sadalāt leidz pādejam ortam, bet gon vīnōt, i radāt jaunu vīngobolu iz jaunim dzeivis pamatim.

II

Namonūt dzeivis ritmā aiztácāja godi. Ikdīnys dorbūs, bezgola smogijūs dorbūs sáv mīrynōjumu Jezups atroda sovūs, kai Latgolys zyļy kolnōju azari myrdzūšom acteņom, septeinūs dālūs.

Jōnš, Pīterš, Francš gōja jau školā, kur-nakur paleidzādami tāvam, cikom mozōkī četri ganāja jārus i pašyupōja mozū mōseni Mareiti. Tryukuma i namīra šei sāta napazyna, bet sātys ļaudš šaurijā ikdīnys dorbā pavadāja naizsokami gaišs dzeivis priks.

Jezups i Antuzá beja lapni iz tū dzeiveibu, kas kyusōja ap jīm i par speiti mozijam zámis styureišam i pōrs nu vacim kūkim pōrcaltim kōrmim jaunī saiminīki dūmōja lelu zámis dūmu i kai kaida gaiša zvaigzná jīm mirdzāja nōkūtnis sapyni.

Jau pyrmijā dīnā, tik kū tāvs beja atvielejš Jezupam mozū zámis styureiti — Jezups apstaigōja rūbežys i aizgōja iz Leiduma pusi.

Pi izdzysušō ceplá, kur jau godim vacīs Pūravylks slimeibys deļ nasmeltāja kīgeļus, stōvāja patš saiminīks i izbreinā sajámá Jezupa pastiptū rūku.

— Nataisu kīgeļu. Navaru, dāls. Nav spēka. I zámá stōv atmotā. Tik šūs dōrzus šai tai deļ maizis izbodu.

Naparádzādams apcīmōjuma eistō īmeslá vacīs Pūravylku tāvs stōstāja:

— Maņ cyts īmeslis, Pūravylku tāv, — Jezups sōcá atstōstāt vysu nūtykušū. Jezupam vajdzāja zámī, kur varātu parōdāt sovus spēkus, lai Daukstu vōrds natyktu nagūdam pīmineits. Naudys Jezupam nabeja. Vīneigi iz pušgryuda voi pīcim brōlim Jezups beja ar mīru strōdōt kaidu gobolu zámis i pļaut pļovys.

— Dāls, maņ zámá aizlaista, jau cik godus nav orkla redziejusá. Atdūšu iz pušgryuda. Lai Dīvs tāv paleidz.

Jaunijam Daukstam beja dorbs iz sešdesmit pyuravītom zámis, dorbs kai jau pyrmijūs godūs sūlāja daudz. Bez dīnys gaismys Jezups

cālās i, gaišys dzeivis dūmys pavadeits, pacīteigi pōrs godūs pōrveidōja Pūravylku laukus. Nazōļom aizaugušō teiruma vītā viļņōja rudzu, kvīšu i vosorys siejumu dryvys.

Tik prīceigs beja pušeļņiks, tik apmīrynōts saiminīks. Obi beja paāduši i zámá nasnaudá. Jezups jai atvārá zaļū kryuti i kiupūšá mīsá ilyka jaunu sirdi — sáklu.

Zámá atgiva dzeiveibu, zalī osni spraucās iz sauli — zámá runōja i jaunīs Dauksts klauseidamīs jaunūs stībru čalā, atskanūt Varapilš bazneicys tūrnī vokora Angelus zvonam, nūzamátá ceļus.

Vacīs Pūravylks pi sova izdzysušō kīgeļu smeltejamō ceplá stōvādams nūdūmōja:

— Jezups... Redz kaidys Daukstu Jezups... Līk runōt zámái, kai kaidys jauns zámis Dīvs...

Zalī osni slīdami pret sauli sovys gaļvenis kai runōjās ar Jezupu. Pret rudini kuplōs vōrpu vōlōs viļņōja Dauksta sātī lauki. Na tik Pūravylka nakūpti teirumi pazadává Jezupa rūkom, a i Vindedža taipat godim aizlaistīs gobolnīks, kas beja Daukstu šaurōs šņūris rūbežōs, Jezups atvārá zaļū valānu i plotijōs dryvōs šalčá vōrpu mežš.

Kai Pūravylkam, tai Vindežam pīderāja lelys Lubōna klōnu pļovys. I šōs pļovys Jezups pļōvá iz pušom grīzdams augstys sīna vōlys.

Sādžā pret tū navarāja bīt vīnaldzeigi. Vīnam, ūtram gribājās papļōpōt.

— Šūgod Jezups izastīpš. Vīns vysa pasaulá teirumus sātā napōrvásš...

A kod plotijūs kurganūs Dauksts iz sātu sōcá vást vazumu pec vazuma, skaudeigī ļaudš caur zediņu storpom nūvārōdami nūdūmōja:

— Jezupam ļaunī gori paleidz.

— Varbīt kaidys pyučs... — cyti sprīdá.

Jaunijam Daukstam paleidzāja paņš dorbs i ticeiba šō dorba auglim. Tai jys mozūs dālu pīpaleidzeigūs rūku atbaļsteits sakiulā tik paņ daudz maizis, kai vysī sādžōni kūpā. Lubōna klōnūs sasvidā daudz sīna skaudžu, kas gaidāja zīmys i vediejus.

Atgōja zīma, Jezups pōrdāvā lynus i atlykušū labeibu. Īzavalkūt pavasaram ļaudim pītryuka sīna, a Dauksts varāja pōrdūt vazumim i saskaitāt ģkrotūs vairōk symts latu naudys.

Sādžā vāļ nikō nazynōja, ka Dauksts taisāja lelu tolku i gondreiž vysu sovu deveinu pyuravītu zāmi nūklōja ar svečainom prižu bolkom. Jys beja ģpiercš vasalu symts calmu meža. Vosorā vysim par izbreinu gondreiž ar pakšim iz kaiminā Vindedža zāmis Dauksts byuvāja jaunu gludom sīnom dzeivojamū mōji. Seši Krystceļu krīvi ciertā rūbus i tāsā. Skaidys šņōkdamys lācā iz vysom pušom, spolģi ciervu ciertīni tōli atskanāja sādžā atsabolsōdami sādžōnu sirdis i nu jauna sacaldami tī skaudeibu, paņ taidu kai naidu pret cylvāku, kurs acim radzūt rōvās nu sādžys ōrā, nagrybādams sāv paturāt daudzynōtō bobulā nūsaukumu.

Kaimini apzavārā Jezupa jaunū ustobu, kaidys vāļ ūtrys sādžā nabeja, i nūdūmōja:

— Tik tyvu Vindedža zāmāi lykdams mōjis, Jezups sliep kū aiz ōdys.

Tai sprīdā sādžā, a Jezups klusu strōdōja i klusu dūmōja. Paauga dāly. Trejs vacōkī gōja školā, paleidzādami vysūs dorbūs tāvam. Jezups zynōja, ka dzeivī vysš ģt ōtrim sūlim i dālu jaunōs, spieceigōs rūkys prasās dorba. A voi vysim ģim patikš strōdōt svešūs teirumūs? Cīži apzajāmā vysus bārņus izlaisť tyvijai pogosta školai, Jezups naaizmiersa, ka piļsātā Riezeknī ģr augstōka škola, kas sūlāja maizi cytā dorba laukā, a voi Daukstam bēs pa spākam syutāt bārņus svešumā i vīnam — spākim mozynojūtis strōdōt šūs plašūs teirumus, voi pītikš grybys ģk godus svešim ļaudim atdūt pusi nu sova dorba?

Jezups izavielāja vīnu: strōdōt i, ik godus atlikūt nu pōrdūtōs maizis, lynim i sīna, sakrōt tik daudz, lai varātu nūpierkt koč cik daudz, kaida ir Vindedža zámá ar upis leikumu tuklyjōm pļovom i malnū aramzámí, kurā vyss aug kai kaidā dāstā.

Tai Jezups klusi dūmōja — dūmōja i pacīteigi strōdōja ar sovím dālym, ni sūli naatsakōpdams nu zámis — zámis, kura vīneigō sūlāja vysu nōkūtni — dzimtini.

III

Atlaidu dīnā Varapilš bazneica beja pōrpiļdeita. Dalderiši, tykōnīši, kaukīši, tyveji i tōlejī beja puļciejušis pīlyugt jauneibys patronu svātū Aļozu.

Vaiņukūs, zīdūs i sveču gaismā tyukstūšom ocu padīveigi izlyukōts lobijā bazneicys oltora pusī stōvāja svātō Aļoza attāls. Pec miša bazneickungs īsōcá:

— Ak tu svāts Dīvs!...

Nu sīnys leidz sīnai pōrpiļdeitijā bazneicā kai vīnā bolsā vargaņu pavadeita atkōrtōja draudzā pacaldama bolsu ar viņ augšōk i augšōk:

— Ak tu svāts vareigīs Dīvs!...

Jezups, vysu laiku būdams iz celim i beidzš garōku lyugšonu, aiztaisā grōmotu i tai dzili ilgi, ilgi īzavārā svātō Aļoza statujī. I tá Jezupam īkryta prōtā jauneiba. Atmiņōs gods pa godam leidz pať pādejai dīnai vysa dzeivá Jezupam šudiņ izatālōja. Atausa tei dīna, kod tāvs jam pavielāja izīt nu sātys i kai jī divi viņ ar Antuzi ilgi sādāja iz palākō akminá, iz tōm deveinom pyuravītom zámis, kurys tāvs jam atdává. Tūpať dīn jī gōja bazneicā i šymāpať vītā osorom acīs izalyudzā nu Dīva spākus, veseleibu i lobu prōtu jaunijā dzeivī. Tagad tys akminš stōvāja zam jaunōs ustobys pakša, kura beja kai lapnumš, kai pīmārs vysai sādžai, slīdama augši gaisā skaidu jumta osūs čukurus.

Kod vīns pec ūtra pīdzyma dāly, na ŕaizi Jezups bazneicā lyugdams i pazateikdams Dīvam sūlājās koč leidz vacuumam strōdōt kai pušgryudnīkam svešūs teirumūs, a iz sovom nadaudzijom pyuravitom kūpt sovū sātu i na izlaisť dālus svešumā, a strōdōt tāpat ap jaunijom Daukstom, cikom rassīs pošam plotōka voga.

Nadaudz godūs beja sasnāgts vairōk, kai Jezups beja dūmōjš.

Atskanūt draudzis kūpejai dzīsmái, Jezups laidá leidza sovū bolsu, nūslauceidams acš nu Dīvam pateiceiga prīka osorom.

Zvonim atskanūt caur vysom trejom durovom ļaudš steidzās ōrā i izkleida pa plašū bazneicys pogolmu, cikom jaunī rūkōs sazajāmuši pazastaigōja pa ūļneicu kaiseidami konfekšu papeireņus i nūmasdami pa kiupūšam papiroša golam.

Jezups atstōja bazneicu i, grybādams satikt kaidu nu rodim, atsaspīdā pi bazneicys vōrtu palākō akminá stubura.

— Vasals, čoska! — kai soms sabūztom ūsom Kauka pastīpá Jezupam sovus pīcus pierstus.

— Kai dzeivoj?! — isōcá sarunu Varapilš apkōrtnī lelōkīs gobolnīks Kauka, kuram tivleņ pec kōzom sīva beja aizbāgusá atpakaļ pi tāva. Kauka beja styprs kai ļovs, dusmeigs kai tigrs, izbōzeigs kai myusa i bezgola nasavaldams sovōs īgrybōs.

Daukstam navysai patyka izalaisť ar Kauku, kurs kustynōdams malnōs ūsys, rūkys bikšu kabatā sabōzš, nazaskūpōja ar eisim, kai spryguļu sitīnim aprautim jautōjumim.

— Dūd maņ, Jezup, vīnu nu sovīm puišelim. Maņ gons aizbāga. Varbūt tu seņ jau sovus palaidi?

— Nā. Vysi sātā.

— Kō tu gaidi! — Kauka, grīzdams augstū papīdi smīlktīs, napacīteigi īzasaucá.

— As kai ar guni mekleju nīpra puiškina, a tu kai kumeļus sovus dālus bez dorba turi sātā.

— Bez dorba nav. Kotrs dora pa spākam, — Dauksts nagrybādams atbildāja.

— Kū tī var pīstrōdōt iz dažom pyuravītom. Cik tāv ir dālu?

— Septeini i vāļ maita — jaunōkō.

— Septeini? — Kauka sagrīzā ūsys kai divstaraiņus sokumus kai taiseidamīs Jezupam dūrť.

— Septeini dāly... hū... Nu tu maņ dūd vacōkū, Jōni, voi kai jū sauc. Maņ vajdzeigs kas pīpaleidz Andrivam teiruma dorbūs.

— Jōņš kai šūpavasār beidzā pogosta školu. Par Jōni vāļ jōpadūmoj kū darāt šūrudiņ. Varbūt būs jōlaiž šūrudiņ iz īi...

Jezups naizsacāja leidz golam. Kauka saprota, kū Jezups napascāja, i jō bīzōs lyupys sazastipá i jys smājās vysā koklā.

— Tu, čoska, gribi vairōk nāsť kai vari cālť, kurs tovūs spākūs sovus bārnus ir izvuiciejš, voi nūturiejš sātā. Par gonim izaug, par puīšim nūmierst. Tu vīns gribi cytaidōk.

— Maņ līkās, ka var būt cytaidōk. Būtu jōatmat tei kolpa doba. Na deļtō mūsīm ir bāрни, lai jī kai goni i kolpi ar kuli volkōtūs pa svešom sātom, kai kaidu uboga dōvynu praseidami dorbu. Tápať ir vysīm vītys i dorba dīsgon. As sáv i bārnim asmu dorbu atradš tápať kaimiņu teirumūs iz pušgryuda ordams plašūs atmotus. Mūsīm vysīm ir dorbs tik pať kai pošu sātā.

— A ka kaimini pošī sōc strōdōť sovu zāmi. Taipať tāv būs bāрни jōlaiž kur svešumā.

— Taidā gadiejumā ikvīns nu munim bārnim sovā vacuumā apmeklās školu. Škola pošā īlikš rūkā dorbu i maizi.

— Ak, skolys! Nu tu, čoska, izvuiceisi lelus veirus! — Kauka smājās lūceidamīs, pazagrīzā iz bīdreibys mōjis pusi i īzasaucá:

— Redzi, Jezup, tī jau deļ tovim puīšim, kai iz pasyutiejumu teik atvārta jauna škola, tī jau tovi kaimini losa sludynōjumu, pakaušus kaseidami.

Jezups vairs nazaklausāja, kū runāja Kauka, i ni vārda naatbīldiejš aizgāja iz bīdreibys mōjis pusi.

Tī jau puļcenš ļaužu sastōjuši lasāja kaidu sludynōjumu i sprīdā. Jezups, pazacielš iz purngolim, pōri veirīšu placim izlasāja ryndu pa ryndai i gondreiž naticāja sovom acim.

— Varapilš muižys pilī šūrudiņ teik atvārta gimnazeja. Var īzastōt vysī, kas beiguši pogosta školu. Tryuceigim i centeigim teik atsvabynōta skolys nauda.

Izlasiejš garū lopu, Jezups prōtā atkōrtōja vārdu pa vōrdam. Tā jū nu prīceigōm pōrdūmom iztraucāja nalels puišķins, daleidams pa rūkom tōs pošys sludynōjuma lopys. Jezups pastīpā rūku i satvārā vīnu.

Bazneicys laukums palyka tukšōks. Pa vysim celim beja radzamyš lelys gōjieju i braucieju ryndys. Jezups cīži turāja sovā sastrōdōtijā rūkā īdūtū papeiru i tai vīgli gondreiž tecēnus jys steidzās iz sātu.

Antuzá lyka goldā mōla bļūdys ar bīzu putru i taisāja lelys svīsta acš. Kai laivys Lubōna molā deveinys kūka lizeikys gaidāja ādōjus. Īraudziejuši tāvu, bārni lasājās aiz golda i sōcá cylōt lizeikys. Jezups nūsāda golda golā, památā skotu tā vīnā, tā ūtrā kōktā i vaicōja:

— Antuz, kur Jōņš?

Atbīldis vītā Jōņš pazarōdāja durovōs. Drusku pīkusš, lelom kai tāvam zylom acim, plotu pīri i kuplym viļņōjušim motim. Jōnām beja vāļ tik sešpadsmit godu. Zam smogim dorbim jō rūkys i vyss augums beja veirīša brīdumā. Vāļ jauneklis, bet leidza īdams vysūs pīaugušu dorbūs i audzš tāva ticeibā, Jōņš izaskatāja pavysam nūpītns deļ sova vacuma.

Tāva i dāla skoti sazatyka. Jezups cīži īzavārā Jōni, tod izlicš rūku dāla placam, pīvādā jū pi lūga. Jōņš nasaprasšōnā ar izbreinu vārās tāvā. Antuzá taipaļ nūzastōja ustobys vydā. Mozōkī pierstus

mutī turādami spīdās pi mōtis. Īzastōja klusums. Jōņš klausājās tāvā i raudzājās tōlī caur lūga kvatarku, kur rōdāja tāva izstīptīs piersts.

— Redzi, dāls, tī pōri vacijom līpom pazaceļ Varapilš muižys pilš sorkonī jumti. Kur caur zorim speid boltōs sīnys. Kur seņōk deļ tāvu tāvim mytynōjās klaušu nesieji, sūdu i vysaidu spaidu nesieji — lelkungi. Kur zemnīku ļaudš nu tōlīnis capuri nūjāmuši lūcāja mugorys šōs pilš īmītnīkim — borgijīm kungim. Tagad, dāls, nu tīnīnis mūsīm atspeid ļaiša gora gaisma saulā — i Dauksts drabūšu rūku kai kaidu dōrgumu pasnādzā Jōnām sludynōjuma lopu.

Jōņš lasāja. Antuzā cīžōk pīvyļka pi kryutim mozūs dālus, lai jī natrūkšņōtu, lai nivīns vōrds, kū Jōņš lasāja, napalyktu nadzierdāts. Izlasiejš myrdzūšom acim Jōņš pazavārā tāvā. Ari Daukstam beja acīs prīcys osorys. Tāvs apkampā dālu.

— Tāv, dāls, bīš vīglōk dzeivī. Mōcīs i tovs orklys īš vīglōk i dziļōk. Mōcīs i tici, ka tāv pīdarās plaši lauki i Lubōna pļovys. Ka tu sazaprassi ar zāmi i naīsi vīnaldzeigi tai pōri, a mīļōsi zāmi — ari tevi zāmā īmīļōš i atdūš tāv vysu, kū tik tei var dūš. Tod nu tevš mōcāsīs kaimini. Par speiti, kas mūsus aprunoj — jīmš paraugu symti... tyukstūšys...

Jōņš satvārā tāva sastrōdōtū rūku i izspīdā tai syltu pateiceibys skūpstu. Antuzā nūsļaucāja acš i skubynōja bārnus pi golda.

Daukstu saimā sādōs aiz golda i ādā, kū Dīvs beja devš.

IV

Aiz Dauksta vōrtim sōcās Vindedža pīcdesmit pyuravītu aramzāmis i pļovu, lobōkīs zāmis vyducš vysā sādžā. Gondreiz īk godus Dauksts apstrōdōja šū zāmi, gon moksōdams renti, gon atberūt saiminīkam pusi nu ražys.

Vindedzš beja īgōtnis i pec sīvys nōvis, jusdams sevi par naatkareigu saiminīku, taisāja porōdus: bīži pasādāja krūgā, partū ka navysai jam patyka kavātīs sovūs vacijūs kōrmūs, kur viejš vylka

caur vysim pakšim i leita lasis syucās caur īpyvušujīm grīstim. Ar rentis naudu Vindedzš taisāja vīseibys. Na ņaizi pōrs dīnys nu vītys sādžys puiši i nu sātys dorbim valeigōkōs sīvys nūsādāja pi Vindedža ols.

Kaidu sastdīņ Vindedzš monomi īsilš īzagrīzá Dauksta pogolmā i saticš Jezupu īzasaucā:

— Pušgryudnīk, voi tu sastdīnis vokorā nazalič mīrā? Tevi zámá naizturās! Tu nadūd tai mīra. A, Jezup, īsim pi maņš.

— Navaru — Jezups prōveidams sokys gondreiž golvys napacielš atbiļdāja.

— Kai, tu navari atīļ pi maņš, koč vīnu ņaizi ols glōzi izdzárt.

— Navaru. Šudiņ nav laika.

— As grybu šudiņ. Verīs, Jezup, cytaidi as kliušu pavysam sirdeigs. As tāv rōdeišu... Tu mani naklauseisi, nadūšu tāv sovu zāmi ni par naudu, ni par gryudu.

— Navaru, kaimiņ, jōstrōdoj. Vysi prosa maizi. I Jōņš jōlaiž školā. B̄š vajdzeiga nauda.

— Školā?! Jōņš vāļ īš školā! — Vindedzš izabreinōjš piģōja tyvōk.

— Soki, Daukst, voi tovs Jōņš pavasar nabeidzá pogosta školu? Voi tu jau aizmiersi, ka tovs dāls ir lels gudrinīks? — Vindedzš smājās pynā bolsā tai, ka zyrgs pōrstōja ašt dōbulu i, nu skalenā pacielš golvu, škurynōja ausš.

— Na jau pogosta školā, a pyrmūdiņ sōcās mōceibys muižā, jaunatvārtā gimnazeji. Ti i b̄š jōsyuta Jōņš.

— Kū tu žauņ, Jezup, tu maņ sōč peileitis pyust! Kur tu jimsi naudu? Tāv tagad puika kai lobō rūka. Cikom mōceisi, vāļ pazalaisš. Svīd zāmī tūs kramaslus! Īsim pi maņš! Nūskolōsim putekļus. Atīš Ančs, Streipá, taidi paļ gudrinīki kai i tu... īsim.

— Ančs, Streipá — Jezups sevī pōrdūmōja. — Interesanti kū jī soka par gimnazeji. Varbūt i dereitu aizīt pazaklausāt, kū sādžā

runoj. Taipať nateik nikur izīts. Pi glōzis vysim mutis valī.

— Nu labi, aizīsīm iz kaidu šaļti.

— Pasoki sīvai, kū mās tī puīši viņ... — Aizdedzis jaunu papirosu Vindedzš pīmināja.

Nalelys petrolejis lampys apgaismōtā, pušķrāslainā Vindedža ustobā, iz plota seņ-senejō sūla i vacīm beņčīm sādāja daži vacōki i jaunōki veiriši. Trejs sīvītis acīs aizvyļktim skustenim, īzarōvušys ceplā sōnūs, kai ar vīnu muti runōja i nu puštūpa paraudzāja pa mutái pataku. Daukstam īejmūt puīši kai vīns pazagrīzā iz durovu pusi i atjāmā Jeza vōrdu.

— Nu, Jezup, — Lyucenš, kalsnejs sādžys senejīs muzykants ar skrūzi rūkā gōja preteim Jezupam — tāv kaidys pīcys jōizdzer.

— Dūd, atsapyust — Jezups, pakōrš vadzī capuri, manājās kur pīzasāš.

— Nikō, izdzār i pyutīs! — Lyucenš naatsalaidā.

— Izdzār, taipať raizi miersi!

Jezups pavyļka glōzis saturu leidz pusái i nūslauchiejš ūsyt atsasāda. Vindedzš, pazagrīzš pret gostim, turpynōja:

— Nu i as guļu i klausūs...

— Pag, pag! — Ančs jū pōrtraucā — Dauksts kai īgōja, stōsti nu gola!

— Nu tai, gūvš kai nadūd, tai nadūd pīna. Nadūd i beigts. Dūmoju voi ta lītūnš tū pajem? Vīnu nakti nūsorgōju.

— Kū? Lītūni? — Lyucenš nanūzacīta.

— Pagaid! — Vindedzš apsaucā i turpynōja — pīsieju raibali dōrzā pi ōbeļneicys. Patš atsagulu zam kryuma. Par nagaru laiku klausūs: dūk, duk! Lāc... Tyvōk viņ, tyvōk viņ.

— Maloj otkon — Dauksts sevī nūdūmōja.

— Kas tī varāja lākť? Zyrgs voi? — Ančs mināja.

— Pagaidi! — Vindedzš atciertá i turpynōja — verūs pi raibalis jau klōt.

— Kas?! — gondreiž vysī vīnā bolsā izasaucá.

— Rupučš! — Vindedzš nūmátá rūku ar taidu sporu, kai jys b̄ytu pošu nagaisu pagrīzš iz cytu pusi.

— Sagrōbu cīt. Sameklieju dieli i izlyku iz akminá. Iz vīna gola izgryužu rupuci i par ūtru голу bacs ar mītu. Navarieju sarádzāt, cik augši jys izskrāja gaisā.

— Kas izskrāja? — Ančs pavaicōja.

— Klausīs ka rupučš, — Vindedzš dusmeigi nūryucá. — Kod par šalti nūkryta, rupučš pōrpleisa, i zynit, ka ap spanám paplyudá pīns. Vyss vokora slaukums!

Cyti breinōdamīs grūzāja goļvys, a Lyucenám nīzāja mālá.

— Cik tu vokorā izslauč nu sovys raibalis?

— Nadūmoj vys, ka labi paādusá, stūpi četri īdūd — Vindedzš izrōvá sovu glōzi i līleigi nūslaucāja ūsys.

— To rupučš vysu vokora slaukumu beja izzeidš, — Lyucenám nu jauna nīzāja mālá.

— Naasu jau as kaidš puika — gūvš beja izslaukta. Patš stōvieju klōt, ka Īva slaucá.

— Kur to rupučš vasalu spani pīna jāmá? — vīns par ūtru smīklus vaļdeidami puiši vaicōja.

— Voi maņ jōzyna, kur pīnu jāmá? Dzerit olu! Nazakosit, ka nanīz! Nadūmojit, ka as maloju! — Vindedzš īsyta kryutīs i pīlāja glōzi.

— Vot štuka, — cyti breinōjās, a Ančs Daukstam pīgryudá ar aukiuni.

— Dzierdieju, Jezup, ka tu sovu dālu Jōni laissi tymā jaunijā školā.

— Da, b̄yš jōlaiž. I tāv jau maita beidzá pogosta školu.

— Beidzá to beidzá, a voi niu vysī zemņīki var tik tōli ar školom. Dūmojom gon, ka nu sīvīša ni doktors, inženers, ni bazneickungs naizīt. Tik naudys izdūšona. Kur lai nauđu jem?

Ānčs taisāja taidu biedeigu seju, tai kai jam pādejū santimu jymtu nūst.

— As cytaidi navaru, maņ zāmis tik paṭ kai nav. Jōsyuta bārni skolā. Býš vīglōks ceļš dzeivī.

Ančs lapni sazaslāja. Jys tok beja tureigs saiminīks, a Dauksts ar lelū saimi skaitājās gondreiž bobuļš, tik jō mōjis lyka nūjausṭ kū sovaudu, i kaimini pret Jezupu řaizjom izjuta taidu kai cīneibu. Jezups nikod nazasyurōja. Nabeja rādžāts ni dzartuvjōs, ni dzierdāts ar kaiminim streidā.

— Lai jys ir koč zalta cylvāks, a bobuļš viņ beja i palikš. Ka jau jys sovu Jōni laišš skolā, to laiššu i as sovu Veru. Bobulām jau napazadūṭ. Tūpaṭ beja saciejuši Lyucenš i Streipá. Īš Dauksta Jōnš skolā, syutāsīm sovus bārnuš, voi tī kaidš lobums býš voi nabýš. Naizputāsīm. Kū tī daudz ar taidu runōṭ. Lai ceļ pymīs Dauksts. Násṭ jau nanásš.

Tai Ančs nūdūmōja i aizagrīzá nu Jezupa.

Pi golda glōzis staigōja nu rūkys rūkā. Puišim mālis beja atsaraisiejušys, jī runōja vysī řaizī.

Dauksts pōrlaidá skotu ustobai. Tōlōk nu cytom sīvīṭom sādāja Antuzá. Lyucená, Anča i Streipis sīvys golvys sadyurušys šveikstāja.

— Nagryb runōṭ ar Antuzi. Lapnys mōteitis. Gobolņiku viņ veiru sīvys, — Dauksts nūdūmōja. Rādžādams, ka sīvītis bīži viņ pamat skotus iz Antuzi i vīna ūtrai pastōsta.

— Vīns Dīvs tik zyna, kai jī dzeivoj, — namaneidama, ka Dauksts jōš nūzaklausa, parasnō Anča sīva stōstāja obom kaimineicom, — septeini dāly i naseņ Dīvs vāļ dāvá ostoitū máitu.

— Rentej zāmi. Taipaṭ ir maizi paāduši. — Vārōdama Antuzi nu golvys leidz kōjom, pībylda Lyucíná.

— Jaunās kūrpās, boltu skusteni, pošastu bīzu kleitu ar spiņom izšyutā priškautā Antuzá izaskatāja teiri labi. Navysom cīma sívom beja tik teirs i lobs apgierbs kai Antuzái. I jōs bārni na sliķšōk beja apvyłkti, kai Anča, Streipis, Lyucená i cytu sādžōnu dāly i máitys. Tū kotrs rádžāja, a Daukstam beja tik dažys pyuravītyš zámis, pylna ustoba bārnu, i tys dává īmesli plōpom i sívys plōpōja kū mōcādamys.

— Nav tīsa — Streipis síva pōrtraucá klusumu. — Kurs to pušgryudnīks ir paidš? Taidai saimái napīstrōdōt. Drūši viņ rauga bodōtīs i porōdūs īkreit. Kur jys jem renti samoksōt.

— A tūs bārnu jīm kai kapulu. Poši vāļ jauni, a jau ostoini goboly, — Ančīnā grūžāja golvu, a Lyucīnā mātās storpā.

— Táv pošai, mōseņ, beja vasaly divpadsmīt. A redž ostoini nūmyra. Aug tik četrys máityš.

— Parkū gon Antuzái vysī bārni dzeivi? Vysī ostoini, kai šudiņ pīdzymuši.

Vysys trejs gudrineicys, lapnys saimineicys, navarāja atmināt meikli: parkū Antuzái vysī bārni dzeivoj?

— E, kū tī runōt, — Anča síva pōrtraucá — kaidš tī lobums, ka jī dzeivoj, taipaļ ar kuļom staigōš. Lai tik paaug, kur kurīs aizalaisš iz vysom četrom pasaulá pušom. Tik tō lobuma, ka rakš svešus grōvus, grīžš dieļus i volkōsīs nu sātys sātā.

Dauksts savyłka kulākus. Tá dūsmōš, tá žālumā jam žņaudzās sirdš.

— Nikod! Nikod tai nabyš! — Jezups samīdzá kulāku vāļ cīžōk. Jys daga naida gunī pret šōm cīma plōpom. Gotovs beja jōš izvsvīš pa durovom, a tá pīgōja pi jō Antuzá i, rádžādama svešu pōrmaini Jezupa sejī, satvārā jō rūku.

— Jezup, kū tu? Pazaklauš, ap kū tī puiši jāmās pi golda! Tī kaidš sādžā zāmi pōrdūd.

— Zāmi? — vaļdeidams uztraukumu Jezups izdvásá. Cālās i gōja pi golda.

— Nu, puīši, voi nabýš nivīna, kas var nūpierkt munu zāmi? — pīsorkušim vaigim, paciels ols skrūzi, Vindedzš klīdzá. — Nav apriekina tá dzeivōt. Braukšu iz piļsātu. Kas ir, puīši, nav nivīnam sešdesmit tyukstūšu?

— Mýsim pošim ir zámá, naudys nav — kai ar vīnu muti puīši atciertá.

Jezups stōvāja kai sastindzš, sovom ausim natycādams, voi tei ir patiseiba, voi Vindedzš dzārumā jūkoj.

— As cytam napōrdūtu, kai tik sovam sādžōnam. Ni par kaidu naudu nā..., a sovam kaiminám vāļ liešōk.

— Tu jūkoj, Vindedzš, — Lyucenš atsasaucá, — labi zini, ka mýsim naudys nav.

— Nudi pōrdūšu! Par tyukstūšu latu pōrdūšu, tik dūd naudu. — A, Jezup, muns kaimiņ — Vindedzš caur myglainom acim īraudzāja Jezupu.

— Tovu kōrmu pakši iz munys zāmis. Tu grybātu gon pierkt, — Vindedzš smājās par vysu vaigu tai, ka jō izdrupuši zūbi beja radzami.

— Pierktu gon, — Jezups samulsš izdvásá.

— Bez naudys Jezups pierktu, — Ančs nanūzacītá pazūbōt.

— Daukstam iuzōs gneidu daudz, — pīmátá Lyucenš.

Jezups pazavārá tá iz vīnu, tá iz ūtru kaimini. Taidš rībums jam sakōpá koklā, i jys naizturiejš sagrōbá Vindedža kryutš.

— Cik gribi par sovu zāmi?! Sok, cik gribi?!

Vindedža seji smīkly sazaškūbāja i jam īkryta prōtā, voi dreikšt ar Jezupu jūkōt, a kod Lyucenš zūbgaleīgi pīzeimōja: — Jezups ar bārnim samoksōš! — tod Vindedzš spārās preteim i īzakōrá Jezupam apaklī.

— As naudu grybu, tu bobulš taidš!

— Cik?! — Jezups sapurnōja Vindedzi i nalaidá valī.

— Vīnu tyukstūšu latu, — Vindedzš izaklīdzá Jezupam pošā seji i mieginōja izarauṭ nu Jezupa rūkom.

— Tu maṅ naspruksi valī, — Jezups īkaisa. — As samoksōšu par zámá i izpierkšu sovu gūdu, tik naatsakōp nu sovīm vōrdim!

— Vāļ symtu latu nūlaisšu, liṅ naudu goldā. Blusa taidš... tu...

— As naprosu nūlaisšonys. Tei zámá ir vairōk vārtš. Dūd rūku i naatsasok pījimṭ naudu.

Vindedzš sōcá jau šaubātīs i ar monomu uztraukumu sādās atpakaļ. Jezups vairs naatsalaidá. Kai stymbyni pīzaslāja pōreji. Sīvys spīdās pi golda. Vysi vārōja tá Vindedzi, tá Jezupu, nasaprošdami ar kū tys beigsīs. Voi niu nūtikš breinums: Jezups atskaitās naudu, voi dabōš kauna pļauku nu saiminīka.

— Liṅ naudu goldā! Kū līlejīs! — klīdzá Ančš.

— Pareizi! Lai dūd naudu! — cyti pībolsōja.

— Lai dūd, ka taidš bogots! — puiši naatsalaidá.

— As pierku nu Vindedža zámá. Lai soka saiminīks! — atciertá Jezups.

— Dūd rūku! — klīdzá puiši.

— Dūd naudu! — nūspīdzá sīvītis.

— Ša! — Vindedzš pastīpá rūku. Tik paṭ ōtri Jezups jam īsyta sauvi i pasaucá Antuzi.

— Atnáš naudu. Vysu naudu. Skapi, bryunijā skreineitī. Bet ōtri!

Antuzá kai bulta izasōvá pa durovom. Vindedzš gribāja atsvabynōṭ cīži saspīstū rūku, kai dzeļža stongōš Jezups tū saturāja.

— Tyukstūša latu... — Lyucenš nūzapyutá i cālās nu golda. Golvys nūdyuruši i pōreji puiši taisājās iz durovu pusi.

— Vāļ rādzāsīm, voi atskaitās? — Vindedzš sevi mīrynōdams gribāja smaidāṭ, a jō seja beja tik muļkeiga, ka Ančš ar Streipi naizturāja naīzasmiejuši. Lyucenš jau beja pi durovom.

— Pagaidit, kaimini! — Jezups saucá pakaļ. — Maņ vajaga līcinīku.

Lyucenám i pōrejīm beja tai naveikli, bet gribājās rádzāt, voi teišam Antuzá atnásš naudu, i jī palyka pi golda stōvūt.

— Dīveņ, svātis! Narádzāts, nadzierdāts breinums! — sīvītis šveikstāja vīna ūtrai ausīs.

Atsavārā durovys. Antuzá steidzās pi golda. Zam skusta jei nāsá bryunu ūzula skreineiti. Atgōja Jōņš i nūzastōja blokus tāvam.

— Skaiti naudu, dāls! Tyukstūša latu!

Jōņš atvōzā skreineiti i izjámá sauvu desmit, divdesmit i dažus symtu latu naudys zeimis. Apkōrť stōvūšī iraudziejuši naudu izbreinā sagrīzā acš, kai tōs taiseitūs gōztīs nu pīris.

Rádzādams atskaiteitū naudu sovā prīškā, Vindedzš nūrausá nu pīris lelys svīdru lasis.

Sīvītis naizturāja. Skaudeigi jōš izlyukōja Antuzi i vīna pec ūtrys izšliucá pa durovom.

— Saroksti, dāls, pagaidu pierkšonys pōrdūšonys leigumu, ar līcinīkim.

Jezups sacāja i palaidá Vindedža rūku.

Īzastōja klusums. Jōņš rakstāja. Spolva čierkstāja, atstōdama gleitys rokstu ailis iz plotys papeira lopys. Nivīns naizadrūsynōja pōrtraukť šū klusumu. Nivīnam i nabeja kū sacāť. Tik Vindedzš pec pazaraksteišonys steidzās nūskolōť ryugtumu. Jys strauji satvārā skrūzi, ilāja i izdzārā. — Īlāja vāļ ūtru, trešu glōzi i izdziersť izagōzā ar vysu augumu gultā.

— Ar saiminīka atļōvi as grybu īlīt, — pōrjiemš skrūzi sovōs rūkōs Dauksts sacāja.

— Ī-lāj, — Vindedzš atņūrdāja i aizagrīzā iz sīnu. Jys steivi vārās sovā susātivā, kas tik kū beja atškirams nu malnōs, godim namozgōtōs sīnys.

Oss rudinā viejš vōlom vālā par ceļu čaugonys kūku lopys, kur Daukstu Jōņš ar Anču Veru pec mōceibom gimnazejī, garim sūlim gōja iz sātu. Tai ik dīnys jī pa vīnu i tū pošu ceļu gōja jau ūtru godu i skaitājās gimnazejis ūtrā klasī.

Jōņš vysod tai steidzeigi cylōja kōjis, a Anču Verai patyka turātīs leidza i pōrmāst̄ pa vōrdam ar sevī nūslāgtū Jōni.

Jau dreiz̄ pec tam, kod Jezups nūpierka Vindedža zāmi, iz pušgryuda apstrōdōja Pūravylka Leidumu i pyrmīs nu dalderīšim syutāja gimnazejī sovu vacōkū dālu Jōni, naatraudams jaunōkūs nu pogosta školys — dalderīši cytaidom acim sōcā vārtīs iz Daukstu Jezupu. Cyti kaimini aiz skaudeibys voi guni splōvā, a cyti pa ŗaizāi atgōja pi Dauksta pec padūma. Tik tureigōkī Dalderu gobolnīki i pušgobolnīki, kai Ančs, Streipā i Lyucenš sovā nasaprasšonā vys vāl aprunōja Jezupu, saukdami jū par bobuli, lai gon Dauksts ar zāmi, mōjom i cytu inventaru beja daudz pōrōks par jīm vysim.

Jaunōkim sirdš beja meikstōka i jī gribāja sazaprast̄. Seviški kaimiņu bārni i tī, kas gōja školā i lasāja daudz literaturys, cīnāja Daukstu saimis ļaudš. Jōņš jīm beja vysur kai pīmārs. Vysim beja zynoms, ka jys atgōjš nu školys ar mozōkim brōlim gōja tāvam paleigā nūstrōdōdami leidz vālai naktāi. Ari reitūs jī cālās agri i strōdōja leidz paņ pādejai stuņdāi.

Tūmār školys dorbam Jōņš īpakaļ napalyka. Zynōšonōs jys beja pyrmīs, kuru skolōtōji teicā, a bīdri apbreinōja.

Jōnā nūslāgteiba, smuidrīs augums i vīnmār tōlis pietūšīs skots napalyka vīnaldzeigs bīdriņom. Seviški jau godu vacōka Anču Vera jū turāja par varūni i vīnatnī sasapņōja daudz skaistu sapņu.

Leidza sūļōdama na ŗaizi jei īsōcā sarunu, kurū Jōnā eisōs atbīldis dreizi aprōvā. I šūŗaiz, lopom čaukstūt zam kōjom, viejam svīļpojūt pilš parka līpu zorūs, Vera turādama sūli blokus Jōnām īsōcā sarunu:

— Maņ rudinš napateik. Taidys skumis īnas sirdī. Līkās, ka vyss īt preti iznīceibai.

— Maņ gon pateik, — Jōņš pōrtraucá.

— Kas tī var patikēt? Šōs sakoltušōs lopys? Plykī kūku zori? Kas varbūt pateikams rudinī?! — Vera saraudama placus breinōjās.

— Rudinš ir vysbogotōkīs goda laiks. Rudinš atdūd vysus dorba augļus.

— Ak, nu taida vīdūklá táv pateik rudinš! — Vera īzasaucá. — Tu tik par dorbu i tō auglim runoj.

— Cytaidi as i nadreikstu dūmōt, — Jōņš jū pōrtraucá. — As pīdzymu mōtái dorbā asūt. Vāļ bārni būdami mās paleidzājam lelyjīm. Tāvs tai mūsus radynōja. Ka na tāva lelōs gūdeibys par dorbu, varbūt as ar brōlim bētu koč kur svešumā par kolpim i gonim. I laiks, kas rōda dorba augļus, mani bezgola īprīcynojo.

— Tai gon, — Vera klusi nūvylka. — I maņ jōsoka, Jōņ, ka tovs tāvs ir apbreinojams. Voi zyni, deļkō mani syutāja školā, deļkō Lyucenš, Streipá i cyti kaimini laiž sovus bārnus gimnazejī? Deļtō viņ, ka Dauksts tū atsaļauņ sáv. Jī nagrybādami pazadūt soka: — pādejū santimu atdūsīm, ari mūsū bārnim būs krōsainys capuris.

Jōņš pasmaidāja.

— Tryukst tik gadiejuma, ka tu, Jōņ, pōrtrauktu školu, i mūsīm bētu jōpōrtrauc.

Vera vāļ daudz stōstāja par kaiminim. Lykōs, jei labi pazyna jūs dažaidūs raksturus. Jōņš klausājās i jam īgōja prōtā, cik lela nazynōšona i naskaidreiba vaļdāja ap jīm. Kaida tukša skauđeiba i okla speiteiba beja mūdusās jō kaimiņūs. Varbūt ar strauju progresu tāvs beja aizgōjš iz prīšku par tōli i kaimini naspādami leidza sekōt gotovi beja vysu izsmīt i sagrūzāt. Gotovi apturāt laika rotu, kurs tai spieceigi grīzdamīs rōvá sáv leidza preteim jaunai dzeivái.

Vera gribāja parōdāt, ka jei saprūt, ka tai dzili jiut leidza Daukstam. I pyrmū ņaizi Jōņš pazavārā Verā ar taidu skotu, kur jai

aptryuka vōrdi i Vera atsmaidāja.

Šys smaidis īzazoga Jōnā sirdī sacaldams tī mozu namīru. Jam tai patyka, ka Vera nūzagrīzá pa tū pošu stygu, kura vādá taišņōk iz Daukstom. Jī klusāja, a jūs dvāselis runōja jaunu volūdu. Sūļojūt pa mozū celeni kur preteim rāgōjās daudz palāku Dalderu sādžys kōrmu i pōri vysim pazacālā Daukstu mōju vāļ dīsgon jaunī skaidu jumti.

Kaidu nakti, kod gaišā mienesneicā rudinā solnā bolti vyzmōja lauki, Daukstu kulā ritmiski skanāja četri spryguli. Sierksneišam īzadagūt reita pusī kula prīškā jau stōvāja daudz nūkultōs rejis solmu.

Jōņš nūsvidá spryguli. Klōjīņš beja nūīts. Izbárzá acš i atsalaidá kula prīškā iz solmin.

Ai kai breineigi mirdzāja zvaigznis! Tyszylyjā dabasu reita pusī sierksneits rakstāja sorkonus dzeipurus. Vyzuļōja ausekleitš. Vyss dabasu lūks vyzmōja nasaskaitamūs zvaigžņu dimantūs. Jōņš tai aizgrōbti vārōja reita pusī sierksneiša breiniški burveigūs rokstus. Jys tai gaidāja sauli. Lelu, spūžu, izlācūšu sauli. Tod jys nūzamozgōtu okys soltyjā iudinī. Acš nagrauztu putekli. Jys apvylktu teirys drābis i grōmotom podusī steigtūs iz školu.

A saulá vāļ nazarōdāja, tik smaidūšs pušmienesš pīzaškībš viers kula jumta i zvaigznis.

— Kas ir mienesš... Zvaigznis... Kam tys vyss vajdzeigs? Saulá dūd gaismu, syltumu, dzeiveibu. A zvaigznis? Voi Dīvam tai patyka rōdāt kū augstu, breiniški skaistu, bet nasasnādzamu cylvākim, myužam apbreinojamu... Zvaigznis... kai tōs mirdž i vyzuļoj myužēigūs augstumūs.

Jōņš sapņōja par zvaigžņom. Tik moz jys zynōja par tōm. Vera jam daudz řaižu mināja par zvaigžņom. Vysus jautōjumus jys jai varāja paskaidrēt, a par zvaigžņom nazynōja.

Mienesš beja pakōpš vāļ augšōk i stōvāja storp zvaigzņom gondreiž pret pošu kula čukuri. I mieness beja tik dzili nūslāpumains. Tī beja taida kai seja. Smaids...

Salicš rūkys iz kryutim Jōņš mināja — kam varātu bīt šys smaidis? Kur jys bītu redziejš taidu gaišu, kai mieneša smaidu? Jam lykōs, ka Anču Vera tai pasmaidāja, nu kō jam sirdī īzazadzš taidis namīrs, ilgys.

Verai beja lelys bryunys acš, i tik dažys dīnys atpakaļ Jōņš īvārōja jōs seji laipnū smaidu. Na ņaizi Vera, leidza sūļōdama, beja pōrtraukusá klusumu ar sovīm jautōjumim. I Jōnám sōcá patikt jōs runōšona, kas čalōja kai strautenš. Jōnám patyka klausātīs, jo jys beja mozruneigs.

Tāvs palaidá grūžūs bieri i, nūslauceidams slāpnū pīri, atkryta tīpaž solmūs.

— Tu, dāls, vari īž iz sātu pagulāž. Ka tāv putekli acš naizmaitoj? Tu taidis pīkusš šudiņ.

— As nazamīgoju. Maņ nasaprūtamys šōs zvaigznis. Tik daudz tūs i kam tōs?

— Daudž kas Dīva pasaulī, dāls, ir nūslāpums. Gon jau kod tu tiksī cauri gimnazejai. Vāļ jau ir augstōkys školys. Nu jau mās asom iz kōjom. Nabīžš, dāls, šķieršļu, ka tu īzastōsi universitatī. Nu jau i saulá lāc. Steidzīs, dāls, nūskolōž putekļus. As vāļ palikšu... maņ labi i tai... Kod as bīžu vacs i naspieceigs, tu pi gultys maņ pastōsteisi par zvaigzņom. Tagad maņ zámis dzīsmá skaņ ausīs, i syntu saižom tei sīn mani zámái. Áj, dāls, redž saulá jau...

Dauksts aizklōja rūkom seji i čyukstāja. Jōņš rādžāja myrdzūšū saulī. Laukūs solnā rosys pilīni varaveiksnis krōsōs.

Jōņš cālās i skrāja iz sātu.

— Maņ apsūleita universitatá! As zynōšu, kas ir zvaigznis, kam pīdar mieneša smaidis! As zynōšu vysu, vysu... Ak, lobīs tāvs...!

Jōņš attaisā vōrtus i Dauksts rādžāja, kai jō dāls saulstoru lūkūs teits izgaisa pogolmā. I jam lykōs, ka Jōņš pošu sauli sāv pajāmá leidza.

VI

Pagōja godi. Kai Daukstōs tai i cytōs kaimiņu sātōs daudz kas beja mainiejīs. Pec gimnazejis beigšonys Jōņš studāja. Jō cyti brōli apmeklāja gimnazeji, divi mōcājās Riezeknī, jaunōkī taisājās beigť pamatškolu.

Taipať ari vairōki kaimiņu bārni naatturami rōvās iz školu. Kaimini nikū daudz vairs preteim nazaturāja. Nagribāja palikť vīns par ūtru mozōki. Dalderu sādžā jau eisā laikā vyss stypri viņ beja pōrzaviertš. Beidzā i cyti gimnazeji, bet kaiminim nabeja drūsmis syutāt iz universitati. Jōņš jūs priškā izauga kai kaidis pōrsoku princš. Reši kod jys atbraucá i taipať tik iz dažom dīnom i otkon aizbraucá.

Anču Vera izastōja nu pādejōs klasis. Slimeiba pōrtraucá jōs dorbu, a pec pušgoda slymōšonys nabeja drūsmis īsōkť nu jauna.

Ar Jōni nūzadybynōjušōs sylti draudzeigōs attīceibys palyka ari turpmōk, kas kai dziļš nūslāpums globōjās vīneigi jūs pošu sirdīs.

Vindedzš kaidu godu dauzājās pa piļsātu, cikom beja naudys pa pylnam. Vālōk atsagrīzā Dalderūs i, naatradš cytys izejis, strōdōja pi Daukstu Jezupa, par kū sajāmá syltu koktu i svātdīnom puštūpu šnába.

Pūravylks taisājās pōrdūt zāmi i ar Jezupu beja vyss sarunōts, a tod īzaroda nu Vidzemis jō pīci dāly i protestāja. Vacīs Pūravylks nagribāja ni dzierdāt vairs par sovim dālym, kuri jū beja atstōjuši vacuma naspākā liktiná varā, pošī aizalaidami pasaulī kur kurīs. Tū rādžādams Dauksts atsasacāja nu izdeveigō zāmis pierkuma i pīrunōja Pūravylku atstōť zāmi dālym. Beidzūt Pūravylks pīzakōpá i

divi jō dāly palyka tápať Leidumā, i sōcá strōdōť, savasdami kōrteibā paputiejušōs mōjis i vysu saimnīceibu. Cyti dāly nabeja pīrunōjami, nu kureinis atbraucá, tīpať aizbraucá.

Dauksts īpierka zāmi atseviški i skaitājās Varapilš apkōrtnī tureigōkīs saiminīks, tikai daudz, daudz beja jōizdūd bārnim deļ školom. Vajdzāja i syutāť naudu iz Reigu Jōnām, bet bīži viņ Jōnš naudu atsyutāja atpakaļ, aizabyldynōdams, ka lekceju naudys samoksai patš nūpeļniejš pasnāgdams privatstuņdis. Tai gon beja, bet na ŗaizi, Vera strōdōdama pogostā vysā slepeneibā dali nu sovys peļnis nūsyutāja Jōnām.

Vacijam Daukstam rūkys jau sōcá pagurť, i jys vielājās nūdūt saimnīceibu jaunōs, spieceigōs rūkōs. Vāļ vīns gods i Jōnām vajdzāja beigť augstškolu.

Jōni Dauksts gaidāja ar napačiteibu, iz Zīmyssvātkim, gaideidams dālu atbraucom pa svātku breivdīnom, Jezups darāja olu. Antuzá gatavōja ādamūs. Saprāsāja kaimiņus. Ar godim skaudeiba i īnais beja izdzisš kaimiņu sirdīs. Rádžādami lelū pōrspāku, jī cīneibā zamu nūlicá golvys Daukstu Jezupam, kura motūs jau beja īzazogusá bolta sorma. Tys beja nu garim smoga dorba godim.

Ūtrūs Zīmyssvātkūs ar pateiceibu kaimini sazasāja Dauksta obejūs ustobys golūs. Pīvakarī vajdzāja bỹť Jōnām nu stacejis. Preteim beja aizbraučš vacīs Dauksts. Kaimini gaidāja i padzierduši iļkša zvaneņus izgōja pogolmā. Jōnš pacielš capuri izlācá nu komonom. Kaimini atsādzá sovys boltōs golvys. Jaunōkī pyrmī steidzās preteim. Skūpstājās. Spīdá sylti rūkys. Niu vysī beja lapni iz Jōni. Pošu cylvāks bỹš agronomš, doktorš voi inženerš. Vysī gōja ustobā. Antuzá lyudzá pi golda. Pacālā glōzis. Aizdzīdōja.

Jōnš izgōja cauri vīnai, ūtrai ustobai, lykōs kū meklāja. Nūstōja siņčōs i golvu atspīdš durovu stenderūs dūmōja. Mōtá jam sajamā aiz placa.

- Kō tu, dāls, tai aizadūmōji?
- Soki, mōt, voi vysī lyugtī gosti ir atgōjuši.
- Kai to, vysī. I nalyugtī atgōja. Kas lai vysus jaunūs salyudz.

Poši zyna...

— A Anču ļaudš?

— Anču? Kai to, vacīs ar sīvu ir.

Tod mōtá saprota i gari nūvylka:

— Āā, dāls, saprūtu, saprūtu... Tivleņ...

Mōtá pasmaidāja, a Jōņš nūsorka i dāvās ustobā pi gostim.

Dreiži viņ mozō Mareitá pa snīgainū lauku cylvōja pec Anču Verys i tik paņ dreiži jōs gōja iz Daukstom.

Jōņš izgōja preteim i vādá syltyjā ustobā. Veči izbreinā izjāmá peipis nu mutis. Jaunī vīns ūtram īmīgdami sōnūs sazačyukstāja, sazasmaidāja... I Jōņš ar Veru pōri ustobai īdami smaidāja.

Ustobā šyupōjās dzīsmīs. Vysi dzīdōja nu loba prōta i syltys sirdš.

Īsiermīs Ančs pa garu beņči iz gūrna pīšliucá pi Jōnā i ausī pavaicōja:

— Kaidš tu bysi pec študīreīšonys?

— Agronomš, — Vera pazasteidzá atbiļdāņ.

Vacīs Dauksts atnásá ar putu skaudzi jaunu skrūzi ols i pasnādzá Jōnám.

Kaimini dzīdōja,. Jaunōkī prasāja Jōnám īsōkņ kaidu jaunu dzīsmi nu Reigys.

Jōņš pacālá glōzi i īsōcá:

— Lobs ar lobu sazatyka...

Nūtricāja vysī kokti. Vāļ spieceigōk atskanāja:

— Spieru sūli, zámá reib! Vejūū!

— Soku vōrdu, meži skaņ! Trād-rala-lāā!!!

Vacīs Pūravylku tāvs nūzalīcá Daukstam pi aussņ:

— As soku, kaimiņ, Jōņš bysi taidš patš kai tu. Eists zámis Dīvs!

SIRDŠAPZINÁ

I

Sešu stōvu noma īpašņiks i lelōkū lauku mōju vīneigis mantinīks Pliņtá beja jau pīcdesmitgadņiks.

Jys beja div ņaizis preciejīs i taipat div ņaizis škeirīs.

Jam nabeja bārnu. Pādejūs pīcus godus Pliņtá dzeivōja piļsātā, sovā sešu stōvu noma ārtā dzeivūklī, beja sovaids skūpulš i gondreiz ik mieneša maināja sovys dīnys-ņaitys.

Pliņtá tū darāja, lai izavaireitu nu ņaitu nūdrūšynōšonys slimeibys gadiejumūs, atvalinōjuma dūšonys, i deļtō arviņ saleiga sovys kolpyunis izmieginōšonai iz moza laicená. I ka tišom dīnys-ņaita izarōdāja kōrteiga i apzineiga, to Pliņtá pec pōrs nedeļom atroda kaidu vaini: iedīnš nagaršeigs, pīdedzš, sōlejs, atzyna par izškierdeigu, voi otkon vīnkōrši izdūmōja kaidys viertslītys voi naudys izgaisšonu i tai gondreiz ar dzeišonu aizdzyna sovys kolpyunis.

Kod kaidu ņaizi vīna nu vairōkom Pliņtis padzeitōm apkolpōtōjom, būdama vairōk pīdzeivōjusá i loba kolpōtōja nūdrūšynōšonys lykumu pazinieja, rādžādama Pliņtis nataisneigū reiceibu, prasāja gondariejuma tīsys celā, nu tōs ņaizis Pliņtá sovys dīnys-ņaitys izavielāja nu piļsātā ībraukušōm lauku ņaitiņom.

Tōs beja strōdeigys, kautrys, naivys i bez īrunom atstōja sovu dīnasti, kod tik saiminīks vielājās.

Tai dzeivōdams, Pliņtá beja apmīrynōts i kai caur odotys aci vyļka tōļōk sovu seikstū skūpulá dzeiveibu.

II

Pliņtá sādāja meikstā krāslā, ploti īplietš kōjis zam opolō ādamō golda.

Jys beja nūiedš prōvu gobolu dasys, divi rykys boltmaizis i sirdājās, ka iz jō sludynōjumu tik ilgi nabeja atbiļdiejusá nivīna dīnys-raitu.

Pliņtá apriekinōja, ka, ādūt veikalā, izmoksoj pōrōk dōrgi, a pošam pīgōdōt mōjōs dasys, maizi i cytus ādamūs nabeja laika i naierti pret cytim nomīpašnīkim, jo Pliņtá beja labi pazeistams kai tureigs cylvāks ar lelim nūguļdiejumim.

— Varbūt šudiņ atnōk kaida, — Pliņtá nūdūmōja i izjāmá nu vestis kešys masīvu zalta pulkstynu.

— Jau pīci, a munā sludynōjumā raksteits pīzateikt̄ leidz pušpīcim, — Pliņtá sirdeigi nūryucá, tod īzadūmōja, ka sludynōjumā varbūt ir ari vālōk nūlykts pīzateikšonys laiks.

Pliņtá sameklāja laikrokstu i, īgaumādams kotru vōrdu, izlasāja:

*Mekleju uztycamu dīnys-raitu
vīntulā giminī. Vālama ībrau-
cieja nu laukim. Pīzateikt̄ pec-
pušdīņōs nu plkst. 3—1/25.*

Tōlōk sekōja īlys nūsaukums i mōjis numerš.

— Pareizi ir! — Pliņtá īzasaucá i sapīčš nūsvidá laikrokstu, i tymā paņ ocumirkli nūskanāja durovu zvons. Pliņtá steidzās atvārt, jō seja smaidāja.

Durovōs stōvāja godu divdesmit lauku raitiná. Jōs apgierbs beja vīnkōršs, teirs i labi pīgulūšs. Jei pazavārá sovom zylyjom rudzu puču acim i nūsorka.

— Voi jiuš izlasājat munu sludynōjumu?

— Jā, as lasieju i...

— Gribit kolpyunis vītu? — Pliņtá pazasteidzá atbiļdāt.

— Jā, kungs, — jau drūšōk atbiļdāja raitiná.

— Lyudzu, īnōcit, apzarunōsim.

Máitiná nūlyka sovu čemodanu i nadržsi apsāda nūrōdeitā krāslā. Plīņtá atsagōzā divanā i, spieleidamīs ar masīvō pulkstyna zalta kiedi i pieteidams máitini, īsōcá sarunu:

— Cik jums godu?

— Deveiņpadsmīt, bet aprīli bēs pylnu divdesmit.

— Nu kureinis?

— Asmu nu Latgolys.

— Voi asot jau kolpōjusá?

— As strōdōju tik iz laukim mōjōs, — máitiná sacāja vysu drūši, bet ari beistājās, ka jū var napījimņ.

— Tod jau jiuš nāprassit vōrāņ. Tá piļsātā bēs cytaidi jōgatavoj.

— Nā, kungs, as beidžu bīdreibys reikōtūs kursus. Lyudzu, tá bēs aplīceiba.

— Tai, tai. — Plīņtá izlasāja i pasnādzá papeiru atpakaļ, — nu labi, mās varom leigņ. Jiuš sauc par Annu Sauleiti?

Máitiná pīkreitūt palūcāja golvu.

— Nu sacāsim tai: pyrmū mienesi jiusim moksōšu divdesmit latu, dūšu ustobu i izturu. Tá bēs grōmatená. Veikalā sajimsit produktus, kur atzeimās vysus pierkumus. Gatavōsit pušdīnis, reitūs kopeju, vokorūs čaji. Pīkūpsit ustobys i bēsit atbiļdeiga par vysu, kas atsarūn dzeivūklī. Taidi bēs nūteikumi. Tá bēs nauda īpīerkumim, par kuru jōdūd kotru nōkūšū dīnu seiks nūriekins. Tagad varit stotīs pi dorba. Maņ vairs nav laika, jōit.

Máitiná pīzacālā, nūsorka vāļ vairōk, gribāja kū sacāņ, bet saiminīks, pazavierīs pulkstynā, pīzvanāja pa telefonu i steidzeigi aizgōja.

III

Pagōja nedelá, ūtra, i Anna Sauleitá strōdōja ar lelōkū priku. Īvārōja vysus saiminīka nūrōdiejumus. Ryupeigi i uzmaneigi sakōrtōja dzeivūklá montu, lai tys nazabūjōtu. Vysvairōk vajdzāja

izamanāt pi produktu īpierkšonys i pušdīņu sagatavōšonys, jo saiminīks bīži viņ aizrōdāja, ka tī i tī nav īvārōta taupeiba.

Anna beja mōciejusās kursūs nu vīnkōršim i lātim produktim pagatavōt lobus iedīņus. Pec jōs apriekina i saprasšonys vajdzāja bīt, ka jei ir pareizi reikōjusās.

Bīži viņ jei poša iztyka ar mozōku kimūsu, taupāja, cik viņ varāja, bet kū dīnys, tū bīžōk dziedāja Pliņtis pōrmatumus. Strāčom tī pōrzavārtā rupūs apvainōjumūs, par kū Annai dzili sōpāja sirdš.

Anna klusi pacitā, dūmōdama, ka tū saiminīks dora ar gudru zini, ka tys ir jōs pyrmīs dorba i pōrbaudiejumu mienesš.

— Ka as vysu klusu pacīsšu i labi īvārōšu vysus aizrōdiejumus, gon jau vālōk maņ napōrmāsš, kō nabyšu peļņiejusā, dūmōja Anna, ar klusu nūpyutu paciteigi pīldāja sovū pīnōkumu i ar milesteibys pylnu sirdi gōja sovōs dorba gaitōs.

A kod atnōcā catūrtōs nedelis prīškpādejo dīna, pasnādzūt pušdīnis, Pliņtā iz jū runōja sovaidā citā bolsā.

— Anna, parkū jiuš aizmiersot munus aizrōdiejumus!?

— Kungs, as ceņšūs vysu izdarāt...

— Pīteik, jiuš dorit tai, kai jiuš gribit, a na as...

— Nazynu, kungs, kū as bītu cytaidi dariejusā, kai jiuš gribit...

— Pīteik, as jums soku! Parkū jiuš atstōjit naaizvārtys dzeivūklā durovys? As tōs atrodu valī. Voi tys ir tai, kai as grybu, voi jiuš gribit!?

Pliņtā pīsyta dyuri goldam i gaidāja atbiļdi, bet varāja rādzāt, ka jys nazacens īzaskatāt maitināi acīs, jo tī jys jau īpriķš pamanāja īzamyrdzom osorys.

— Kungs, pōrnōkūt nu veikala, durovys as aizsliedžu, jo vysu laiku atslāga ir munā kešā.

— Namaloj, as tāv soku, ka durovys atrodu valī, i kaidis ir jau paspiejš īzalavāt munā dzeivūklī i nūčipš munu sudobra portcigāru.

— Nazynu, kungs, kai tys varāja nūtikť, — Anna naspāja vairōk sazavaļdāt, i jōs vōrdus apslōpāja raudys.

— Pīteik, as jiusim nūskaitu nu šō mieneša olgys divdesmit latu — portcigāra vierteibu, i jiuš varit tivleņ atstōť munu dzeivūkli.

Annai patryuka raudys. Jei kai sastyngusá vārōja sovu kungu, a Pliņtá beja īdedzš papirosu, i jō sovaiddā grymasī sarautō seja beja pazaslāpusá papirosa dyumūs.

— Esit laimeiga, ka zaglis nav paspiejš kū vairōk pajimť. Varit īť...

Pliņtá vāļ meklāja pec vōrdim, a tī nagōja par lyupom. Taidis ryugtums kai komuļš jam īzagula koklā. Jys gondreiz jau nūžālōja sovu reiceibu, jo šei maitiná jam beja pōrōk uztycama i loba.

Pliņtá pyutá lelus dyumu mutuļus i vairōk řaižu nervozi pīzatriyuka nu sovys vītys i otkon atsasāda.

Bet kod jō uztycamō kolpyuná Anna Sauleitá, kai atgōjusá, tikpať pazemeigi nūlīktu golvu pec mieneša otkon aizgōja, Pliņtá izrōvá nu kešys vāļ naseņ pīmineitū portcigāru i aizsvīdá prūjom iz kaida gaļdená.

— Lai īť, lai īť!... — Pliņtá nervozi syucá papirosu i, kai nabūdams pi vysa tō vaineigs, vairōkys řaizis atkortōja: Lai īť, lai īť, lai skrīn!...

Tod Pliņtá pīzacālá i namīreigi sūļōja pa ustobu...

Klusynōdama kryutīs sōpu nūpyutu, Anna Sauleitá, nazynōdama eistō celá virzīni, sūļōja pa trotuaru.

Jai beja tik skumeigi, ka taidūs apstōkļūs beja jōaizīt nu dorba. Tei ža beja jōs pyrmō dorba vīta. I jei beja sūliejusās sáv strōdōť uzticeigi i ilgi strōdōť, bet kō pec tys tai beja nūticš? Tū Anna Sauleitá iz řaizis navarāja aptvāŗť.

Kū tagad darāť? Kur iz ōtru rūku dabōť dorbu? Kur palikť par nakti?

Naudys nabeja... Nauda?... Anna Sauleitá nūlyka sovu nasamū kaidu vōrtu spraugā i tvārā sova priškauta kešā.

Tī beja macenš ar divim latim naudys. Tei beja saiminika nauda, kū jys beja devš deļ produktim.

Tagad Anna sazabeida, ka šū naudu, prūjom īdama, nabeja atdavusá. Dažaidys dūmys jai jaucās pa golvu. Nauda jōatdūd... Varbūt paturāt, jo saiminīks īturāja jōs olgu i jei ir bez santima...

— Nā! — jei tvārā sovu nasamū i grīzās atpakaļ — tei namuna nauda!

Dreiži viņ Anna beja sova bejušō kunga durovu priškā i nūspīdā zvona pūgu.

Īraudziejš maitini, Pliņtá kai sazabeida i atsakōpá.

— Pīdūdit, kungs, as atgōju Jums atdūt naudu i lyugt saprast mani, ka teišam as tū nagribieju paturāt.

I Anna stīpá rūku, kur beja divi lati seiknaudys.

— Kū!? — Pliņtá atsakōpá vāļ vairōk. Tod jys īraudzāja iz golda nūmastu portcigāru i, lōgā nasaprodsams maitinis vōrdus, īzadūmōja, ka maitinā tū ir pamaniejusá i tagad gryb pīrōdāt, ka jei nav vaineiga.

Pliņtá samulsa vāļ vairōk i atsakōpdams vairājās nu maitinis rūkys.

— Jemit, kungs, tei ir jiusu nauda, kas palyka pōri nu pierkuma. As jau naasmu vaineiga, ka naatdevu aizīdama, jo steigdamīs beju pīmiersusá.

I maitinā viers golda palaidá valī sauvi, kur Pliņtis ocu priškā izbyra bolti i bryuni naudys rypuleiši.

Pliņtá izbreinā pazavārā maitinī, i koč kas leidz šam naizjustrs īzaskanāja jō kryutīs. Tod najauši jō rūka pīzaskōrā portcigāram. Pliņtá vārās iz naudys rypuleišim i maitinī, kura, pazagrīzusá iz durovu pusi gatavōjās otkon klusi aizīt.

— Anna, — Pliņtá izdvásá ar varu.

Máitiná atlaidá durovu rūkturi i atsavárá.

— Anna, tu maņ uzticeigi kolpōji i, ka vari, pīdūd, paliņ tá i strōdoj kai leidz šam...

Máitiná rádžāja, ka iz tepiká nūzaveļ kaidš speidūšš priķšmats, a jōš kungs nūsleigst iz divana i rūkom aizklōj seji.

Speidušis priķšmats beja pīmineitīs portcigārs. Tagad máitiná saprota vysu i ar nūžālōšonu i leidzcīteibu nūzavárá sovā kungā.

— Voi patīši tik zams i nakrītns as varieju bīt... voi patīši... — Pliņtá čyukstāja sevī — nu jiutu, par mani ir nōkusá apskaidrōšona, jā apskaidrōšona...

Ilgi Pliņtá ar sevi runōja, rūkōš apsliepš seji, a kod jys tōš atjámá, mīlesteibys pylnom acim raudzājās iz sovu uztycamū kolpyuni, kura jau reikōjās pi ikdīnys dorbim.

Anna jam beja loba i uztycama mōjis dvāselá i jys jai — gūdeigs i lobsirdeigs kungs, jo par naīcīteigu kungu beja nōkusá apskaidrōšona.

ČYGANI

— Čygani, čygani, — mozi snīga veiru taiseitōji klīgdami sabruka pi vōrtim i smīklu kitynōti nūzaskatāja pajiugā kas aizadrōzá pa gludū lelceli. Dreiz viņ tys izgaisa aiz Degļu kolna, tik zvōrguleišu skanis vāļ atlidōja, bet izgaistūt i tōm, bārni saprota, ka čyganu vazums ir apzastōjš kaidōs kaimiņu mōjōs voi aizjūņōjš pavysam tōlu celá gobolu.

Taids trūksnis napalyka nadzierdāts Sotku mōjis svātku cīmenim. Tī vysi mātās pi lūga.

— Nikō... Aizbraucá garom... — Vacīs Sotku Andrivs pyrmīs izamināja, kod cīmeni ziņkōreigi spīdās pi lūga i staipāja koklus.

Gon jau bēs i tá. Voi šī nazyna, ka Sotkūs svātku ols, — sacāja kaid nu veirim i iĵāmá vītu golda golā.

— Kai to, braukš vysu nakti, cikom izadauzās pa vysom mōjom... — kaid cyts pavylka sarunys pavedīni garōku.

Ustobā jau mātās tymss. Saimineica īdádzá lampu, a Andrivs atnásá pylnu spani putōjuša ols. Mōla skrūzeitá staigōja nu rūkys rūkā. Bryunī mīstenš siļdāja veiru prōtus i tī salykuši aukiunis iz golda dzārā, slaucāja dalnōs ūsys, runōja kotrs par sevi i vysi ŗaizi.

Tī beja Zīmyssvātki. Vajdzāja reibynōtis prīcā i izarunōt kai kotrs mōcāja.

I sīvys sazasādušys iz gultys molys čyvynōja kai bezdeleigys. Ustobā beja taids trūksnis, ka nivīns namanāja Sotku pogolmā ībraucūt čyganu vazumu.

Kaid nagonti dauzājās pi durovom. Sotku Andrivs izgōja pogolmā.

— Kas tī?

— Čygani, — atsasaucá vairōki aizsmokuši bolsi.

Saiminīks aicynōja īškā, a nu vazuma nivīns nazakustāja tik ryucá kai vaci vylki. I tys, kurs dauzājās pi durovom aizstreipuļōja leidz rogovom i nūzalyka škārsom pōri. Andrivs nūzapukōja, — padevš kaidam grūžus izvádá zyrgu pa vōrtim i pagrízá iz lelcelá pusi.

— Čyгани beja... — Atsagrīzš ustobā sacāja Sotka — mýsu pošu kaimiņu ļaudš...

— Sauc tik īškā, býš jautrōki svātki, — sazaslāja veiri gotovi dūtīs laukā.

— Kū tī, — Sotku Andrivs atmátá ar rūku, — jau steivi... Palaižu pa vōrtim.

— Izadoncōtu vys... — nūžālōja sīvītis.

Cīmeni otkon sādōs pi golda i aizmiersa nūtykušū. Ar kotru jaunu mīstená glōzi tī īsyla vairōk i nu jauna īkaisa runōs.

Kod ols trauks jau beja tukšs, cīmeni meklāja saiminīku i atroda pi lūga nūkūrta golvu.

— Kas ta nu, Andriv, nadūsi vairōk, kō? — steivu māli sacāja kaimiņu Lozda.

— Kū nu par tū, býš jau býš...

— Kō tu svātkūs golvu nūkōri?

— Maņ īkryta prōtā kaidš nūtykums nu jaunu dīnu, — kai nu sapyna atsamūdš sacāja Andrivs.

— Nu rozstōsti, rozstōsti, — veiri pagrízá golvys iz saiminīka pusi.

— Par kū stōsteisi? — sīvītis pīgōja tyvōk i atvylka skusteņus nu ausim.

— Par čyganim... — izdvásá Andrivs.

— Āā, par čyganim, — atjāmá cīmeni i sazastōja ap goldu, lai lobōk dzierdātu Sotku Andriva stōstu par čyganim.

— Tys beja labi seņ atpakaļ. Taišni ūtrūs Zīmýssvātku vokorā. Beja daudz dzarts, dzīdōts, spieleits i doncōts. Nabašniks Kazulš

spielāja ar divryndu armoniku iz vysim bolsim. Nivīns navarāja iz vītyš nūsādāt. I vacī laidá pa dieli. Mīstenš beja soldons i styprš. Acīs vīna vītā rōdājās divi, divu — četri.

— Eku, troks ols, — puīši smājās. Andrivš atjiemš elpu stōstāja tōlōk:

— Taipať kai šudiņ tūraiz sabraucá čygani. Kaimiņu puīši apvyлкуši maitīšu brunčus, izzīduši kvāpūs mutis, a maitys sazataisieušys puīšu iuzōs. Nažālōdamys kvāpu izaskatāja pec eistim čyganim. Lauzāja māli, kai čygani, zeilāja kartōs i spīdās tik tyvu, cikom nūsmierāja cīmenim mutis ar kvāpim malnys kai valnim.

— To jau i bučōjatās? — kaidš īzamināja.

— Kai to. As beju jauns, skaists, kai poši zynot stoltōkīs puisš sādžā. Kai nu napazeisi sovus kaimiņu ļaudš? Dávám kapara naudu, olu, dasys. Dzārā, ādā i jūkōja. Golvys voi reiba nu smīklym, ka kaidai maitai nūrōvā iuzys, voi nūplāsám nu vierslyupys ūsu vītā pīlypynōtū jāra vylnu. Pazeitys jōs sazakaunāja i tai čygani aizbāga prūjom, leidz atpakaļ nōcā jauna parteja.

Nivīni navarāja sevi nūslāpť leidz napazeišonai, kai tī, kuri tūnakť ībraucá pādejī pec pušnakťš vālyjā stuņdī.

— Kas tī beja? — vysī řaizī vaicōja.

— Tū tivleņ dziedāsīt, kas tī beja. — Sotku Andrivš īzakōsāja i stōstāja tōlōk.

— As daljeju cīmenim olu. Tymā strāci atsavārā durovys i ustobā īleida seši pōri. Vīnam syksnā par placu beja pakōrta armonika. Ka jys vylka valī, ak tu nalobīs, kas tōs beja par skaņom. Cyti tai lēcā i grīzās iz vīnys kōjis, gon stōvus, gon pīzatupuši, ka mās vysī skatājamās kai kaidā cyrkā. Nu tī tik ir malači. Itai var tik eisti čygani. Golvys grūzeidami mās sacājam vīns ūtram ausī.

Pec daņča beja jōnas spanš svaiga ola, jōvalk nu ceplá korstys dasys, galá, i jōsagrīž vasala karaša kvīšu plōciná. Sok, lai dzer, lai

ād, ka itai prūt. A pazeiņ ni vīna. Klusom nūsprīdām, ka tī ir sveši, pogōni, i nadūd Dīvs kaidai bīt par eistu maitini — pajimsim tai pa eistam.

Sōcās zeileišona. Dzārām par kotru laimeigu liktiná zeimi. Īreiba jī, a laikam golvōs kōpá vairōk mýsim pošim. Pi mani klōt pīzasyta vīna maita. As pazaskatieju tai acīs i styngri nūprasieju:

— Voi tu naasi sīvītá?

— Atmini, tod dabōsi vīnu muti.

Valns, kas tōs beja par acim. — Taidys malnys i korstys kai gunš. As rōdieju jai sovu rūku. Ar slaidu pierstu jei vylka pa munu dalnu i rōdāja laimis celá linejis.

— Nu kurys pusis tu esi taida? — as klusu sacieju, lai cyti nadzierdātu. Kauns pīmināt, maņ tūražiz beja pavysam lobs prōts iz tū maitu.

— Navaru pascāt, gon jau vālōk izzynōsit, — jei runōja kai eista čyganka i as smiejūs nu vysys sirdš.

Pataustieju jōs motus. Voi tys nav veirītš, ka tik drūši čerās pi veirīša. Nā, tī beja sīvītis moti. Muna sirdš nu laimis īzagavilāja. Taidu maitini sovā myužā nabeju saticš.

Pazaskatieju kū dora cyti. Vysi gondreiž sādāja pa pōram. Kai kitynōtys sīvītis smājās, jo kaidis nu čyganu puišim nūrōvá pa mutái. Nanūzacīšu i as sajiemš dūšu darieju sovu.

Ola puisš nu kambara atnásá jaunu putojūšu mīstená spani. Dzīdōja armonika sovom breiniškōm māļom, grīzámās rindžī, dzārām i otkon grīzámās. Leidz ustobys sīnys mýsim grīzās leidza.

Vairōk navarāja. As turieju čygankys rūku sovejā i vylku pi golda.

— Soki nu kurys pusis tu esi? As preceišu tevi. — As laikam beju tik stypri klīdzš, ka muna čyganka sazabeida i izarōvá nu rūkom.

— Līku goldā sovu naudys moku, kurs pazeiņ šū čyganuku.

— Klīdžu vāļ i taustieju kabatā pec naudys moka. A tod maņ tymss sazamátá acīs. Taustieju vīnā, ūtrā kabatā, a naudys tī nabeja.

— Eī, kur muns naudys moks? — Kas par jūkim...

Pazaskatieju apkōrṭ. Vysi vārās iz mani sazamīgōjušom acim, a atbiļdá nanōcá.

Nu ōrīnis īskrāja mōtá i rūkys lauzeidama nūkryta iz gultys i vaimanōja:

— Dīvs esi žieleigs, zagli... zagli ir bejuši zagli...

— Kas? — sazaslāja cīmeni i berzāja pīris...

— Vot valns, kur maņ puļkstīņš? Zalta puļkstīņš, — pylnu muti klīdzá Sylamolys Onufris.

Jō puļkstīņš ar plotū kiedi ocumirkli beja izgaišš nu vestis kabatys.

— Ai, ai, pagolam muns zeida skustenš, — ar osorom acīs žālōjās Pauru Madalá.

Vysa mōja beja sacalta kōjōs. Veirīši grōbstājās pa kabatom.

— Kas par jūkim, i muns naudys moks pagolam, — sirdājās Pelieču Seimanš.

— Voi zynit kū, tī bīš bejuši eistī čygani. Kurs to nu mýsim prūt tai zeilāṭ i lākōṭ kai ciercini? — Rūkys salykusá stōstāja Madalá.

— Maitys taidi. Zagli, kas zagli, — Seimanš nūzašplōvá i pierduknī tryna lyupys. — Sadūmōja bučōtis, kryumu ríaitys taidys.

Kulākus veisteidams Seimanš grasājās iz durovu pusi.

— Sadūsīm valnim. — Onufris satvārá bazvānu.

Vysu skoti beja vārsti iz mani, as navarieju aptvārt nūtykušū. Voi patīasai tī varāja bīt čygani. Varbīt cyti, a tei ríaita ar malnyjom acim, kas kai guņš beja sakarsiejušys munu sirdi i lykušys runōṭ vāļ naizjustom jiutom, — tei navarāja bīt, kai Seimanš sacāja, kryumu ríaita — čyganka. Kulāks gon sazažņaudzá, a dalna kitāja nu jōs pierstu pīskōrīná, kod jei tī meklāja munys laimis linejis.

— Kō tu stōv, kai apmōts, — mōtá mani parōvá aiz pierduknis.

— Áj tak pazaskoť, varbýt vysa mōja bŷš izteireita. Grīzīs kai duraks sazačierš ar tū džindžalu. Redž kai pīmuļkōja.

Ar lelu trūksni cīmeni dāvās ōrā. Mienesneicā beja radzami pa lelceļu iz meža pusi aizbraucom divi pajiugi. Muni cīmeni dāvās tīm pakaļ. Puiši vycynōja gaisā steigā pagiatūs īrūčus: vāzys, sokumus, lōpstys, kas kuram tik beja gadiejis priškā. Trūksnis beja taidš kai karā. Sōcá nagonti riť vysi sādžys suni. As stōvieju pogolmā i ar rūkom aizlyku ausš. Navarieju izadūmōť kaidš kauns bŷš jōpīdzeivoj, kod nōkušā reitā sōkš iť volūdys pa vysu pogostu. Vajdzāja nūgiuť pogōnus i labi nūmyzōť. Mekleidams zyrga aizjiuga lītyš, apskatieju klieti, kambari. Lels lārums jau nabeja izdareits, tik pajymti daži maizis klaipi, vyducš galis, ols bucená, nu ceplá izzvejōtyš vysys syltōš dasys.

Sādūs zyrgā i celā panōču sovus cīmeņus. Tī sakryta rogovōš i máš laidám tai, ka viejš nu golvys rōvā capuris, a čyganu pajiugi jau beja izgaisuši mežā.

— Brauksim koč leidz pasaulá golam, a namyzōtus itūs valnus naatstōsim, — pōtogu šmeikstynōdams sirdājās Seimanš.

Mežā ceļš krystōjās. Nu vairs navarāja zynōť iz kuru pusi čyгани aizbraukuši. Meidājamās snīgā i klausājamās. Nu meža, nazynomys vītyš nōcá armonikas skanis. Tei beja tei poša breiniškeigō armonika, kas naseņ beja lykusá mŷsim grīztīs naprōteigā dejis virpulī. Atskanāja i čyganu gaviļu dzīsmis.

— Ak, valni, dzer mŷsu olu, cap dasys i ūškerej pa mŷsu naudys mokim, — lomōjās puiši.

— Brauksim, sadūsime taidim... — cyti skubynōja.

As navylus savylku grūzus i grīžu zyrgu atpakaļ.

— Andriv, voi tu prōtu zaudieji, voi? — puiši saucá maņ pakaļ.

— Lai prīcojās, — as tūražiz atmešu ar rūku. — Brauksim lobōk mōjōš. Mŷsim natryukst ni dzeramō, ni ādamō.

Zyrġs lyka sūli pa sūlám iz sātys pusi. Puiši sakōpá rogovōs. Tīm beja nalobs prōts iz čyganim, as vysu ceļu klusieju. Klusieju sātá i vysu šū laiku, lai gon tys maņ atminī sazaglobōjš leidz šai dīnai.

Sotku Andrivs beidzá sovu stōstu i otkon nūkōrá golvu. Puiši nūslaucāja slápnōs pīris, a sīvys vīna ūtrai iķnībá sōnūs.

Nu pec daudz godim kaiminim beja zynoms nūslāpums: parkū Sotku Andrivs ļová apzaprecāť sovim jaunōkijīm brōlim, a patš par vacpuisi sōcá nūsiermōť.

Svātku cīmeni otkon sacālá jautreibu. Skanāja dzīsmis i ritāja volūdys. Sotku Andrivs vāļ navarāja leidza prīcōtīs. Jys památá skotu iz lūgu i tōlumā rādžāja meža siluetu. Jam lykōs, ka mežā pi gunkura boltom līsīmōm malnacainō čyganka sylda sovus slaidūs pierstus. Kū ilgōk Andrivs kavājās atmiņu vīzejī, tū tyvōk jys rādžāja kai gunš korstōs malnōs čygankys acš. Tod jys sajuta iz sovys korstōs dalnys jōs pierstu. Tys sleidāja pa rūkys laimis linejom.

Sotku Andrivs nūzapyutá i golvu šyupōdams čyukstāja:

— Tu esi jauns i skaists. Pec goda apzapreceisi. Býš seši bārni...

Cīmeni īsōcá jaunu dzīsmi. Andrivs sazatryuka i, pacielš golvu, sīnys spīgelī īraudzāja tū nūsiermōjušu.

VIEJPUTNIS

Zvaigznis dīnys pīvakarī kai bulta pajiugs izadrōzā pa vōrtim i vīgli rikšōja iz meža pusi.

Komonōs divi blokus sādātōji beja tik kū ūtrijūs Zīmyssvātkūs apzāpreciejušīs Mežmaļu jaunīs pōrš.

Jaunīs veirs Vaclavs vadāja dzeipuru grūžim aizgrūžōtū bieri i pamasdams pa skotam iz jaunōs sīvys Monikys pusi apzāmaināja pa vōrdam.

— Pa taidu ceļu tū gaisa gobolu aizlaissim kai nabejs.

Sacāja Vaclavs ar lapnumu sirdī klauseidamīs, kai biers sprauslōdams kopōja snīgu.

— Ka tik nasazaceļ snīgputiņš. Tī vokoru pusī taidi tynsi, bīzi mōkūni celās, — sacāja Monika i aizlyka sejai priškā vylnainu lokotu.

Brauciejim aiz mugorys palyka sādža. Celā krystceļūs jī nūzagrīzā nu lelcelā i ībraucā mežā.

Tagad jī braucā pa taisnōku ceļu iz Cabulim, Vaclava sīvys tāva mōjom, atkōzjōs.

Sōcā jau krāslōt, bet zyrgs labi zynōja ceļu i vīgli raudams komonys osim pokovīm jaucā pīsnygušū ceļu.

— Sōk krist, snīgs, — Vaclavs bažōjās i ar lelu kulaini rausā nu kliepā snīgu.

— Bet dzied, kai kūki šalc?! — nūzapyutā Monika i kai koč kū baigu parādzādama pīzaspīdā Vaclava placam.

— Zīma palik zīma, — kai mīrynōdams jaunū sīvu pībylda Vaclavs i styprōk savylka grūžus.

A Monika jō vōrdus nadziedzāja. Vieju auryš kūku zorūs beja styprōkys par tīm.

Mežš gōja iz beigom. Sōcās izciertums ar seikim kryumim. Monika pavysam baileigi pīploka Vaclava placam i aplyka rūku jō aukiunái.

Nivīns nateicá ni vōrda, bet obi rádžāja, ka ir sazacielš viejputnis...

Vītom zyrgs jau īstyga leidz vādaram, a komonys pazacālá pavysam augši viers koponom i tod gōzās iz lāji tai, ka braucieji tik paspāja nūzaturāt, lai naapzagōztu.

Tymsa ītyna apkōrtņi, i leli snīga brōzīni naļōvá orientātīs pec celá.

Ceinādamīs ar dziļū snīgu, zyrgs drūši spraucās vīnā virzīnī i tei beja zeimá, ka jī vāļ turīs iz celá. Vaclavs turāja pavysam valejus grūžus.

— Vaclav, voi mās braucom pa pareizū ceļu?

— Pa ceļu gon vāļ, a voi tys īt iz Cabulim, nazynu.

— Taidis, kai mežš stōv priškā, — tyvu raudom izmysusá sacāja Monika.

— Tá mežam jōbŷn ap itū vītu. Ka laimeigi ībraucám mežā, pōri mežam tū gobolu nūbrauksim labi. Ceļš nabŷš aizvylkts. Aiz meža Cabuli nav tōli. Pyrmī tivleņ bŷš Pakolny, Īvuli, tod jau i Cabuli.

— Pakolny... — Monika klusi sevī atkōrtōja i sirdš jai nūdrebāja.

— Pakolnu Andrivs... — Monika vāļraiz atkōrtōja sirdái tyvu i naaizmierstamu vōrdu.

Tagad Monika sōcá saprast, ka teišam, tys tok beja tyspať Kozu solys mežš, aiz meža vajaga bŷť Pakolnym, kur natōli nu meža pa labi vīntuli dzeivōja Pakolnu Andris.

— Niu mās asom mežā iz pareiza celá, — Vaclavs sacāja i, skubynōdams bieri rikšōť, savylka grūžus.

Viejš aurōja pa kūku zorim i bīzijā mežā brauciejus naskōrā. Brauciejim beja sylts i pec lela uztraukuma otkon labi.

Monikai nu prōta naizgōja Andra skumis skots jōs kōzu vokorā, kod jys pasnādzā dōvynu, poša zeimātu dzimtinis bierztalu — rudinā skotu.

Kod jei pateiceibā snādzā Andram rūku i nadrūsi pazaskatāja acīs, tī beja tik daudz skuņu... Ka tōs nabeja osorys, kas to tī varāja tai skumi i sōpeigi īzamirdzāt?!

Monikai gribājās atmiņōs pacylōt jaunu dīnu gōjumu i vysvairōk atcerāt Andri.

Školys godūs jī ņaizī apmeklāja pamatškolu. Naskaitamys ņaizis gōjuši pa vīnu ceļu i plyukdami zīdus snāguši vīns ūtram. Andris beja kluss i prīškzeimeigs zāns. Čakls mōceibōs i izpaleidzeigs vysim, seviški Monikai.

Andram dreiz nūmyra tāvs i mōtā. Kaidā epidemejī beja myrušys obys mōsys. Jys palyka bōriņš.

Tyvōkī rodi apstrōdōja zāmi, a Andris tyka syuteits piļsātys školā.

Svātkūs Monika dabōja nu jō grōmotys i kai školu pōrtraukušai bezgola patyka klausātis Andra breiniškeigūs nūstōstūs.

Ticš pylngadeigs Andris aizgōja dīnasti i pec tam saimnīkōja vīns tāva atstōtijā saimnīceibā.

Jys dzeivōja vīntuli. Bez gola daudz strōdōja, i ļaudim par izbreinu, vāļ nabeja apzapreciejš.

Kaidu ņaizi Monika pa celām Andram īzamināja.

— Andri, kū tu dori vīns garijūs rudinā i zīmys vokorūs.

— Zeimeju, — Andris beja liksmi atbiļdiejš.

— Voi tu naatcerīs, ka as školā labi zeimieju. Iz tovom kōzom dōvynōšu tāv kaidu gleznu.

Rudinī Cabuļūs sabraucā svōti. Cabuļu mōjōs Mežmaļu Vaclavu smōdāt navarāja. Veči skubynōja maitu sūlātis. Tūlaik

Monikai prētā varēja bīt tik Andris, pi sevš pōrdūmōjusā atzyna, ka Andris tok jai nabeja ni ar pušplāstu vōrdū miniejš par preceišonūs, voi ari pīminiejš kaidus intīmōkus mīlys vōrdus.

Pa ratam sazateikūt, beja pateikami atcerāt sovaidā sirdš satraukumā kūpā pavadeitūs breižus.

Pec pyrmōs izsaukšonys Monika sajāmā Andra eisu viestuleiti ar aicynōjumu ūtrōs dīnys vokorā iziž iz sazatikšonu.

Monika uztraukumā gaidāja vokoru, bet krāslai matūtīs ībraucā Mežmaļu Vaclavs i dažaidōs seikōs pōrrunōs sabeja gondreiž leidz pušnaktái.

Reitā Monika saskatāja kaidus pādus nu Andra mōjis pusis leidz paž Cabuļu mōjis dōrza styuram. Tī cylvāks ir bejš, ilgi stōviejš i vīns aizgōjš atpakaļ.

Monikai žālumā sazažņaudzá sirdš. Lai gon varēja pa dalái izadūmōt, a tūmār ļūti gribājās zynōt, kū Andris eisti saceitu.

Pec tam Andra vairs narádzāja, ni ari nu jō pīnōcā kaida viestulá.

Tyvōjās Monikys kōzu dīna i eisi pyrms tōs jei rakstāja i lyudzā Andri apmeklāt kozu dīnā.

I otkon Monikai beja prētā Andra skots pasnādzūt kōzu dōvynu.

Tá Monikai izasyta acīs oss viejš ar snīgu i sarōvā atmiņu pavedīni.

Vaclavs raustāja grūžus, klīdzá, a zyrgs tik sprauslōja i sytōs iz sōnim.

Snīgputinš aurōja taipaž. Baigi šalcá kūku zori.

— Kas nūtyka? — kai nu mīga izamūdusā vaicōja Monika.

— Tá koč kas ir... Mežš beidzās, a zyrgs nagryb iž. Turi grūžus, as izkūpšu apzaskateišu.

Vaclavs īstyga dzili snīgā. Zyrgs kašļōjās ar kōjom, a iz prīšku natyka. Tod jys aizbryda leidz zyrgam i nu breinumim īplātá acš.

— Monik, mežš beidzīs, a pōri celām nagaiss ir izgōzš lelu āgli. Zyrgs nateik pōri. Tu pīturi grūžus, as vesšu pi golvys zyrgu apkōrt āglái.

Pīturādama lokotu Monika raudzāja saturāt grūžus cymdōtā rūkā.

— Skotīs pec kaidys gunš, jo nūzamaļdājamās nu celá. Tá vajaga bīt Pakolnym, — Vaclavs saucá vasdams zyrgu pa koponom apkōrt izgōztai āglái.

Pīminūt Pakolnus Monika otkon rādžāja Andri. Acš meklāja pec kaidys gunš i tū jei īraudzāja. Taišni tymā virzīnī apmāram vajdzāja bīt Andra mōjom.

Viejš sviļpōja gar ausim, svīsdams snīgu acīs. Komonys škūbājās nu vīnim iz ūtrim sōnim. Zyrgs bryda pa koponom.

Vaclavs zyrgu beja laimeigi apvedš apkōrt āglái i meklāja celá.

— Máš asom bez celá, nūzamaļdiejuši — piedeigi jys klīdzá.

— Raug, tī ir gunš — atsasaucá Monika.

Tymā breidī zyrgs sazatoryuka i ciertās iz sōnu i tik kū naapgōzš komonys drōzās pa snīgainū lauku.

Pādejā mirklī Monika rādžāja izastīpušu Vaclava stōvu blokus komonom. Dzīrdāja tai kai saucīni, tik tū laikam aiznásá viejputnis iz cytu pusi.

Monika gribāja saturāt grūžus, a spāka beja par moz. Tik juta, ka turūt grūžus rūkōs i raugūtīs iz vīnu pusi jei tyvojās pamaneitījai gunái.

— Vaclav! Vaclav! — Monika šausmu pōrjymta saucá i mieginōja atsaskatāt atpakaļ, tymā mirklī viejī nu placim atyra lokots i nūšalcá viņ gar ausim, ka viejš tū kai bīdaklu aiznásá pa lauku. Niu motūs i aiz kokla kryta snīgs. A zyrgs vys vāļ jūņōja, atstōdams arviņ mozōku gobolu storp guni i brauciejim.

Beidzūt sprauslōdams zyrgs īskrāja pogolmā, apzaciertá gondreiz durovu priškā. Pa lūgu speidāja gaiša gunš blōzma.

Monika památá skotu lūgā. Pi golda sādātōjs apzagrīzá i pazaskatāja.

Monika pazyna i nūdrebāja... tys beja Andris...

Zyrgs namīreigi spardāja sātmalá dieļus i īzazvīdzá.

Durovōs pazarōdāja Andris. Gaismys kiulūs svīsdams jam rūkā beja gaišs viejlukturš.

— Kai jiuš tá tykot? — nasaprasšonā Andris skatājās Monikā, tod, īraudziejš jū bez lokota i nūsnygušu, steigšus vádá ustobā.

Jaunō sīva atgierbá mieteli i rūkys sažņaugusá skatājās sovā jaunūs dīnu draugā i otkon taipaļ kai kōzu vokorā rádzāja jei bezgola skumis acš. Tik šūražiz tī beja losoms lels izbreins.

— Monik? — Andris klusi īzavaicōja.

— Andri, pīdūd, maņ, ka as tevi trauceju i varbūt nasu tāv namīru...

Andris klusāja kai gaideidams turpynōjumu.

— Pīdūd, Andri, ka as tūražiz naizgōju tāv preteim i tu navarieji pateikt kū vieliejīs.

— Voi tō deļ tu atbrauci, lai praseitu pīdūšonu, voi ari zynōt kū gribieju sacāt.

— Nā, Andri, mās ar veiru maļdājamās. Šaipuš meža veirs vádá zyrgu pi golvys. Zyrgs sazatoryuka i veirs palyka izastīpš snīgā. Tai mani vīnu zyrgs atnásá itá. Andri, kaidš šūnaktļ viejputnis. Paļ kūki sagōzti iz celá. Tik šausmeigi!

— Viejputnis... — Andris sōpeigi pasmaidāja.

— Dreiz tys, Monik, beigsīs, a maņ tys sirdī tik sōksīs lelōks i lelōks...

— Andri, kū lai as doru?! — Monika izstīpá rūkys.

— Tagad nikō, kundzá. Ir par vālu. Kod jiusim bjš pyrmīs dāls voi maita, as dōvōšu šū gleznu, kurū valis breizūs nūbeigšu.

Monika īraudzāja pi sīnys nalelu audakla gobolu iz kura jau varāja rádzātļ viejputná naktī vīntuļu gōjjeju, kuru it kai pavoda caur

bīzijīm mōkūnim mirdzūša zvaigzná.

— Jiuš palīcit, as pamekleišu jiusu veiru i izgaisušos lītys.

Tū teičš Andris aizgōja. Monika sādāja kai sastyngusá.

Kotra lītená, kuru jei ar acim aplyukōja, beja tá kai dzeiva, kotrā pukstāja sova sirdš. Tá dzeivōja vīntulš jauns puisš, a lykōs, ka tá ir bejušys symts čaklu kūpieju rūku.

Monika dūmōja: ka taidš ir Andris, to vātrys jō sirdī klivš rāmōkys. Jō dvāselá ir par daiļu i cālu, lai jiutōs kaistu i lyktu dāgt.

Andris atroda i atvádá pavysam izsolušū Mežmaļu Vaclavu.

Vaclavs tivleņ skubynōja sīvu otrōk gierbtīs i dūtīs celā, lai nanūkavātu cīmeņu, jo tī beja pyrmī vīsi.

Monika dūmōs nūgrymusá vys vāļ kavājās.

Mežmaļš laipni i sirsneigi pazateicá par pyuļom i bīži klanājās Andra priškā.

Andris klusi ar golvys mōjīni pījámá laipnūs paļdis. A kod cīmeni stōvāja jau iz slīkšná, Monika klusi snādzá Andram rūku.

Jaunōs sīvys acīs Andris īraudzāja osorys. Jam pītyka tō skota vysam myužam, lai ramdynōtu sirdī sazacālušos vātrys i nagaisus.

Viejputnis beja nūstōjš. Gaišš mienesš smaidāja atsaspīdš iz zaltōtōs molys, kod jaunīs pōrš pazagrīzá iz Cabuļu pusi.

— Pavysam aizmiersom pavaicōt, kas tys beja par cylvāku, kai jū saucá? — Vaclavs īsoka runōt.

Kai nadzierdiejusá Monika naatbiļdāja.

— Pavysam lāga cylvāks, tik naruneigs... Kai slyms... Býtu voi leidza pajāmuši, — Vaclavs pļōpōja tōļōk, a rādzādams, ka sīva aizvalk acīs lokotu, apklusá.

Atkōžu mōjis lūgūs jau beja radzama gaiša svātku gunš.

Priks kitynōja Vaclava sirdi být ūtru řaizi sīvys dzymtijā mōjī, kai lobōkijam i pyrmijam cīmenám i jys, izsaudams ar pōtogu bierim savylka grūzus.

— Ep-āa!!! — tōli nūskanāja jō bolss...
Jaunō sīva slāpá acš, jōs kabatys lakatenš beja mitrs...

PALNU DĪNA

Pōri Latgolys sādžom izauga kluss i dryums palnu dīnys reits. Bolti vyzmōjušis snīgs lykōs kai palnim nūkaiseits, palāks, namīleigs.

Taišni taida sajiuta beja Ūļneicānu Donotam. Jys pīgōja pi lūga i rādžāja izbrodōtu snīgu, daudzu aizgavienā cīmeņu īmeiti pādi. Īlyka sovus pīcus pierstus kuplyjūs motūs i glaudāja pakausi. Tī dadzynōja kai ar nūkarseitim dzeļžim, i tai viņ gribājās tymā vītā pīzaskarņ ar vāsim pierstim. Dūmys skrāja vīna pec ūtrys kai strauji sādžys zyrgi, vyzynojuētis aizgavienā vokorā i nikō Donots navarāja atcerāņ.

Památá skotu iz golda pusi. Tī stōvāja iedīnā atlikys i golda vydā kōpustu blūda. Pa greidu vōrtājās nūmastu papirosu goly, apdaguši sārkcūceni. Vyss tai, kai pec jautru cīmeņu vokora. I Donots nūzapyutá, kas taidis tik ōtri naatsakōrtōš. Leidz Leldīņom nā. Ni mōjōs, ni cytur. Beja īzastōjš gaviens ar palnu ībieršonu golvā.

Bet voi nabeja kaida glōzā palykusá iz golda nu vakardīnys dzeramō. Varbūt napylna, pušglōzā. Donots otkon dūmōja i otkon pōrlaidá skotu goldam. Nabeja nivīnys. Jys saprota, ka tivleņ pec pušnaktš mōtis styngrō rūka tōs beja pīvōkusá. Tai i beja.

— Sōč nu gavāņ pi taidys dūšys, — Donots sevī sacāja i nūzapyutá. Tod jys otkon pazaskatāja iz goldu, i skots kavājās pi kōpustu blūdys. Jys pīzasāda pi golda i pōrlyka kōjis vīnu par ūtru. Izlyka goldam aukiunis, atspīdā obōs plaukstīs korstū pīri i dūmōja tai:

— Mōtis ustobā nav. Narádzās. Iztikš taipaņ bez karūtis. Kas bētu, ka jys taipaņ nu vysys blūdys pavylktu tū skōbū, traknū i soltū kōpustu škidrumu. Ka narádzātu, nikō nabētu. A dūša pazaprōveitu.

Tei tok beja palnu dīna. Grāks pīnu äšt, kur nu vāļ gali. Nōveigs grāks...

Donots nūzadrabynōja pi vysys mīsys i, otkon pazaskatāja iz kārdynōtōjim kōpustim, nūdūmōja:

— Mōtá varbýt narádzās, a Dīvs gon rádzās.

Īgōja mōtá. Pazaskatāja pōrmatūšom acim i nōcá draudeidama:

Ak, tu iz kōpustu blūdu tai verīs. Varbýt nimos nazyni, kaida šudiņ dīna.

— Voi jau nazynōtu... — kai sovu vaini apzynōdams, Donots klusu aizgōja nu golda.

Mōtis sirdš palyka meikstōka, i jei pīgōja pi golda tyvōk.

— To tu varbýt zynōsi, cik skaisti vakar izdarieji.

— Kū as taidu izdarieju, — Donots atjautōja i teišam lāgā navarāja atcerāt, beja ari baigi atcerāt vakardiņ nūtykušū.

Donota mōtá pīnōcá tyvōk i, gondreiž nūzalīkusá pi dāla ausš, caur zūbim sacāja:

— Taidu kaunu tu, razgalš taidš... Itai izdarāt sovam nōkamam rodam Karušam.

Nu Donots sōka atsajāgūt i, pīzaskōrš ar rūku pi pakauša, pōrtraucá mōti.

— A kū jys maņ tá... Maņ voi jam sōp.

Mōtá pōrmátá i žālōja, a Donots nazaklausāja jymā. Garim sūlim maršāja pa ustobu kai sūļošonu labi izamōciejš, tik kū pōrnōčš karaveirs.

Tod jys atmugoriski īkryta sovā lōvā i, rūkys turādams iz korstōš pīris, sōcá atcerāt.

Aizgaviená reitā Ūļneicānu Donots jautru prōtu i vīglom kōjom aizgōja pi sovim kaiminim ar laipnu lyugumu aizgavieni nūsvietāt Ūļneicānūs. Vysbeidzūt jys izagrīzā pi Karušom. Karušu Stasš jam beja lobs draugs, a jō mōsa Malá koč kas vairōk. Tō pec iz Karušu

mōjom jys aizgōja, kod jau vysi cīmeni beja ilyugti, jo tī jam beja pateikami pasādāt. Pi drauga atsaroda ols, Malá lyka iz golda meikstu plōcini i garšeigu captu škinki.

Vysi trejs sādōs pi mīlasta i tai labi ritāja volūdys.

Paslapyn zam golda Donots paspīdá Malis rūku i tikpať sirsneigu spīdīni sajámá atpakaļ. Aizgaviená dīnā jys gribāja sōkt kū runōt, a Stasš, aizarōvš ar stōsteišonu par sovu jaunū zyrgu, ni mirkli nadūmōja izīt nu ustobys. Donots nazašaubāja par Malis mīlesteibu i, jai sirsneigi acīs lyukōdamīs, pīzabīdrōja vospōrejōm sarunom. Ka kaidš Staša jautōjums palyka gaisā karōjūtīs, tai jys, labi zynōdams Donota i Malis attīceibys, tū ļaunā najámá. Bet...

— Nu, kod sōksim pi tevš cīmōt, — beidzūt īzamināja Stasš.

— Pīvakarī, — Donots atbīldāja i pīzacālā aizīšonai.

— Pagaidi, vāļ naasom nūrunōjuši sovūs jaunijūs zyrgūs sazaskrīt.

— Sazaskrīsīm ari, — Donots savylka lyupys smīnā, īzadūmōdams sovu zyrgu pōrōku. — Tovu muns jau priškā napalaišš, — Stašam paspruka moza lileiba.

— Ar mīru vasalu versti leikumu māsť, i tod priškā bỹšu.

Tai beja saciejš Donots, i Stašam ar tū pītyka, lai varātu sist̄ savī sovam draugam i tivleņ saderāt, kurs zyrgs otrōks.

Nūruna palyka spākā.

Pīvakarī Stasš pībraucá ar sovu Meļni. Krōsōtōs komonōs sādāja ari Malá.

Donotam sirdš īzadaga prīcā. Tagad vajdzāja tik sazaturāt i Staša napalaišť garom. Tod jys bỹš lobōkō zyrga turātōjs vysā sādžā. I jam lelōks īspaidš iz Malī.

Ustobā seicá kai bišu strūpā. Īdzārā i ādā kai nagrybādami, jo aizgavienī beja jōād deveinys řaizis.

Obim jaunūs zyrgu turātōjim prōts nāsās iz skrīšonūs. Dreiz̄ viņ vyss beja izreikōts.

Staša Meļņš i Donota bryunīs stōvāja blokus aiz dōrza styura iz pļovys lada. Tōli priškā beja radzams leiks bārzs. Tys beja mierkis.

Nu vajdzāja sōkt. Draugi sazaskatāja. Vysi mōjis cīmeni stōvāja aizmugurī i gvālzā, kai kurs mōcāja. Jūks tak viņ beja. Donots pazaskatāja iz Mali. Jei pasmaidāja. Tagad Donots vāļ vairōk dūmōja izvarāt. Malis smaidis jam tū sacāja. A Malá, taipať kai vysī, tū par jūku viņ turāja.

Braucieji pacālā pōtogys par zeimi, ka ir gotovi.

— Urrrāāā, — izaklīdzā cīmeni.

Pajuka snīgs zam obu zyrgu kōjom. Teišam tī nāsās kai eisti rikšōtōji i turājās cīži blokus.

— Ot malači. Obi řaizī. Tai vajag. Draugi, kas draugi,— pakal saucā cīmeni.

Tod koč kas nūtyka. Apklusā cīmeņu klīdzīni, aizarōvā elpa....

Skateitōji rādžāja, ka Donota zyrgs mātās iz sōnim i jūņōja, raudams rogovys ar vīnu iļksi pavysam iz ūtru pusi.

Donots sakūdā zūbus, ar lelu spēku apturāja zyrgu.

— Ak tu maņ izlaidi sovys komonys viersā. Taidis tu maņ draugs. Pazarunōsim...

Donota sirdš sytūs. Rūkys drebāja. Īvyļka iļksi atpakaļ, sorkons aiz kauna i dusmom, jys braucā atpakaļ.

Stasš sasnādzā mierki i atcelā breinōjās, parkū Donots naturāja leidza. Voi jys gribāja turāt jūceigū sūliejumu i braukť apkōrt vasalu kilometri. Stasš nimos nagribāja draugam priškā aizbraukť. Jō nūdūms beja pi leikō bārza pībraukť obim řaizī, voi ļaut Donotam pībraukť pyrmijam. Skrīšonā teišam Staša zyrgs beja pōrōks.

Pogolmā Donotu apstōja nu vysom pušom i apbārā ar jautōjumim:

— Nu soki, Donot, kai tys gadājās. Nalaimā nanūtyka. Nu soki.

— Lobōk paprosit tī tam. — Donots tik atryucá, rōdeidams ar pōtogys kōtu iz tik kū pībraukušū Stasi i, lyupys kūšļōdams, īgōja ustobā.

Pakaļ gōja vysī cīmeni. Stasš pīlāja divys ols glōzis i jūkōdams pīgōja pi Donota.

— Sadzārsim, draugs, cytuŗaiz lobōk veiksīs...

Tōļōk Stasš natyka, Donots izsyta glōzi nu jō rūkom.

— Parkū tu tai, — vaicōja Stasš izabreinojš.

— Partū, ka tu nagūdeigi brauci. Tovom komonom patyka iz munom izskriņ.

— To jau pošys komonys vaineigys, na as, — Stasš tai atjūkōja, Donota ryugtuma mārs beja pylns. Jys īzačārā Stašam kryutīs i gōzā tū gar zāmi.

— Donot, kū tu, — Stasš saucá, a tod īraudzāja Donota acīs zalis guntenis i sōcá turātīs preteim.

— Ūrā nu munys mōjis. Ūrā... — Donots vylka Stasi iz durovom, iz sliķšnā obi pakryta tai, ka Donots beja apakšā i dabōja pakausī lobu beļzīni.

Stasš īzasāda komonōs. Malá raudōdama sekōja leidza.

Tai jī aizbraucá. Izkleida cīmeni. Donots izdzārā dažys glōzis ols i ar golvys sōpōm īzagōzā lōvā.

Tai beja nūticš Ūļņeicānu Donota sātā aizgaviená vokorā, i palnu dīnys reitā Donotam tū vysu beja gryuti atcerāņ.

Ustobā īnōcá mōtá i pīgōja pi dāla gultys.

— Nu voi esi pōrdūmōjš, dāls.

— Da, maņ beja dusmys... — Donots klusi atbiļdāja.

— Voi tu zini, kas vaineigs.

— Stasš nu teiša prōta nā, tei najaušeiba bīš gadiejusās ar rogovom...

— Akminš vaineigs, dāls, akminš...

Šūreit sādžys puīši apskatāja tū vītu i taišni pret tovu rogovu slīci atroda īzaladōjušu akmini.

Donots pīlācā kōjōs.

— Tys var bīt, tys var bīt... Zynu, kas maņ jōdora, īšu pi jīm.

— Áj, dāls, lobōk iz bazneicu. Šudiņ tok palnu dīna. Palyugsi Dīvu. Karuši aizgōja...

Sacāja mōtā i nūglōstāja dāla motus.

Donots aizgōja.

Bazneicā jys mātā skotus iz vysom pušom i koč kō meklāja. Tod jys mekliejamū īraudzāja i virzājās iz tū pusi.

Kod Stasš drusku pagrīzā golvu, Donota skots sazatyka ar Staša skotu. Jī beja blokus iz celim i klusādami palyka ilgōk. Tod Donots meklāja Staša rūku, a tei jau jam snādzās preteim.

— Pīdūd, — Donots, pazalīcš iz Staša pusi, klusi izdvásá.

Stasš nūlīcá golvu i stypri spīdā Donota rūku.

Tod jī teirom sirdim atstōja bazneicu i kai lobi draugi gōja iz mōjom. Gavienī navarāja nāsť sirdīs dusmu i naida ryugtumu. Tam vajdzāja bīt stypram, vysu pīdeviejam.

PŌVULU VYSTA

I

Nūdzīstūt saulrīta sōrtijam atspeidumam, pi dabasu lūka vīna pec ūtrys īzamirdzāja zvaigznis.

Zeileišu sātys ļaudš tū tik beja gaidiejuši. Varāja sātīs pi kūču golda. Vyspyrms eisa lyugšona, tod vacīs Zeileitá nūlauzá kotram pa svieteitai kaladai i varāja sōktīs iesšona. Labi garšōja soldonōs kūčys, syrups i sutynōtys siļčis ai buļvim. Zam boltō goldauta čaukstāja sīns nu saimis ļaužu rūku pīskōrīnā golda traukim.

Pec vakariņom vysī gō gulātu, jo reitā, vāļ leidz gaismai, vajdzāja tikļ bazneicā iz pyrmū svātū Misi. Zeileišu saimis ļaudš saleida gultōs i īzatyna boltūs pologūs, a patš Zeileitá nūsāda iz syltēm ceplā sōnim i kiupynōdams sovu peipeiti, stōstāja bībelis nūtykumus.

Īviļčš kuplōku dyumu, jys nūzakōsāja i sacāja:

— Šudiņ ir Īvys dīna. Īva pazadávā kārdynōjumam, apādā aizlīgtū augli. Dīvs jū izdzyna nu Paradīzis dōrza. Tagad Īvys dīnā gavejom, lai bātu stypri turātīs preteimā vysaidim dzeivis kārdynōjumim. Vacīs Zeileitá stōstu vylka garumā, pavuiceidams, nu kō dzeivī jōzasorgoj.

Tū jys vairōk stōstāja sovam vacōkijam dālam Juzái. Jys zynōja, ka Juzái sirdš ir namīreiga, ka jys tik dreiši nāimigš.

Taisneiba beja. Juzá gulāja valejom acim, dzierdāja tāva pamōceibys i saprota iz kū tōs zeimōjās.

Juzá īzadūmōja gon Īvu Paradīzis dōrzā i čyusku kārdynōtōju. Nūžālōja i Oduma grākā krisšonu, bet Īvys vītā dreiši viņ jō ocu priškā nūzastōja Pōvulu Mará. Par milū maitini sazasapņōjš jauneklis vairōk nadzierdāja tāva pamōceibu.

Vacīs Zeileitá syucá peipeiti, krekstāja i spīsdams mugoru pi syltō myureiša, vysaidim stōstim mieginōja izdzeiņ nu Juzis prōta Pōvulu Mari. A Juzá ai Mari stōvāja sazačāruši rūkōs zam zīdūša veitula opora molā i, acīs vārdamīs, zvierāja myužēigu uzticeibu.

Zeileitá runōja, runōja, tod sazagiva i aizturiejs elpu klausājās. Klusums, tik gulātōju vīnmiereigī elpys vīlcīni. I ciercinš beja aizlicš dāpeiti aiz ausš i nadžīgōja sovu vijōli.

Zeileitá pazagrīzā iz Juzis pusi.

— Jys guļ, kai nūsysts, a as lai stōstu! Razgalš taidš. — Zeileitá īzasaucá. — Juzá, tu guli?

— Kas ir? Vāļ nā... sazatryučš Juzá atsasaucá.

— Kas ir? — Zeileitá īgni atryucá — tu laikam esi mozs bārns. Nasaprūti kū tāv stōsta. As tāv stōstu, ka adverts beidzīs. Reit jau svātki. Kur viņ tik jaunī nasazatikš, pamieginoj tik saiņ ai tū Pōvulu vystu - Mari. Māš vaci cylvāki taidu kaunu naasom peļniejuši. Bryuti tu vari meklāņ patš, kaida tāv pateik. Ir jau i pādejīs laiks... Tik tū Pōvulu maitu, gon nā...

Juzá apzasvīdā iz ūtrim sōnim i saspīdš dalnā opolū kabatys spīgeleiti, pabōzā zam spylvyna.

Ni ai pušvōrda jys tāvam naatbiļdāja, tik sevī nūdūmōja: kurū redzeišu sapynā, tei bīš muna leigova. Laižūtīs snaudinī Juzá čyukstāja: Mareiņ, Mareiņ...

Atsamūda mōtā i dzieržūt vacō sarunu, sōka mīrynōņ:

— Rimstīs, veceiņ. Šūvokor navajdzāja tai. Juzá nav slykts, paklausās...

Vacī apklusa i dūmōja, kab koč Juzá paklauseitu. A Juzái zam spylvyna beja spīgeleitš i īmygdams jys beja dūmōjš, ka sapynā spīgelī rādzās Mari.

II

Zeileitis i Pōvuly agrōk dzeivōja, kai lobi kaimini. Zeileiṭos beja div dāly i jaunōkō maita. Tys patš i Pōvulūs. Zeileitis maitai Ancái sōka braukṭ svōti. Laimājās sadzárṭ. Tymāpaṭ laikā Zeileitis vacōkīs dāls Juzá beja meš skotu iz Pōvulu maitu Mari. Zeileiṭos gondreiž bṭyu izgōjušys divejis kōzys. Anci aizvastu, a Juzá atvastu Mari. Vyss bṭyu bejš labi, kab naatitu preceibu gadīnūs parostō nalaimá — pļōpys.

Sādžys sīvys skaudá, ka Zeileitis Ancá tik agri dabōš veiru. Jū vajdzāja papáļṭ. Navarāja pīļauṭ, ka Pōvulu Mará ceļ pōrōk augši dagunu i taisōs aizskriṭ priškā cytom vacōkom sādžys maitom. Taidis puisš, kai Zeileitis Juzá, patyka vysom sādžys maitom. Vajdzāja palaišṭ kaidys peileitis par Anci i izjaukṭ preceibys. Tod ari saridāṭ Zeileitis ai Pōvulym.

Tai i vyss sōcās, kai iz kaida pasyutiejuma. Nu pīcu maitu Suču mōtis rūkys Kaža sajámá lelu pyku meikstys vylņys i kaidu dīnu aizgōja pi Ancis bryugona mōtis i pastōstāja:

— Mōseņ, kab tik tovs dielenš napīzamōnīs. Ancá slymojūt ai kreitamū.

Par kū Kaža dabōja bļūdeni mads. Ari vālōk jāi pīnásá par Anci jaunys zinis.

Bryugons sōcá tai kai šaubātis.

Tymāpaṭ laikā Kaža aizgōja i pi Zeileiṭom.

— Oi mōseņ, kaidi nalāga ļaudš, sōkuši tovu Anceiti páļṭ. Asūt kreitamō kaitá. Nu reita leidz paṭ pušdīņom staigojūt ai osu dyurieji kairijūs sōnūs.

— Oi, Dīveņ, kaidi ļaudš! Kas tū bṭyu izrunōjš! Zeileitis mōtá lauzāja rūkys i breinōjās.

A kod Kažys priškautā tyka isīta plōciná kōrša, jāi pastōstāja i — kas ir tei tenkōtōja.

— Tik nasok nivīnam. Tū ir izrunōjusá Pōvuliná.

— Ak tai? Kas jai vajdzeigs nu munys máityš. Pošys máita mýsu Juzái koklā karās. Kazyn kaida vainá ir jūs Marái?

— Ir gon, mōseņ, ir. — Marái ejmūt naloba smoka nu mutis. Asūt rūkys tik slōbys, kai izkuļšteitu lynu sauvis.

Tūs pošus sovus vōrdus Kaža aiznásá iz Pōvuly m i pastōstāja kai Zeileitis aprunōjuši jūs Mari.

Sōcās eņceišonōš. Zeileitis aprunōja Pōvulus, Pōvuly porōdā napalyka.

Zeileitis Ancái vajdzāja dabōt ōrsta aplīceibu, pyurā pīlikt vāļ vīnu gūvi, tik tod ai lelom pyuļom izdává pi veira. A par tū aprunōšonu Pōvuly m tyka pīdraudāts, ka cikom dzeivōš vacī Zeileitis, Juzš Mari napajimš i Mará Zeileiṭōš par saimineicu natikš. Tys gon beja seņ atpakaļ. Vajdzāja aizmieršt vacū naidu, bet Juzis i Maris aizviņ cīžōkō draudzeiba vacūs sirdīs naļōvá aizdzeiṭ seņ izsōpiejušom naida rātom.

III

Iz reita pusi Juzá beja augšā ai cytim saimis ļaudim. Nikai jys navarāja izprasṭ rādžātu sapynu. Spīgeleiṭš nikur nabeja nūsleidiejš, i vāļ tagad atsaroda zam spylvyna tymā vītā, kur mīgā beja nūlykta Juzis golva. A sapyns beja dīvains. Maris vītā Juzš rādžāja Pōvulu vystu, kura mīreigi staigōja pa Zeileitis mīžu lauku. Tá Juzis tāvs satvārā vystu i ai skrīteni iz sātu, bet saskrāja kaimini i smājās ļūdzejdamīs kai nīdris viejī. Vacīs Zeileitá sazakaunāja i vystu palaidá valī. Vysta pazacālā spōrnūs i nūzalaidá iz Juzis placa.

Taids beja Juzis sapyns. Sáv par lobu Juzá tū navarāja iztulkoṭ.

Svātku reitā pi bazneicys jys sazatyka ai Mari i nūskumš atstōstāja sapynu. Tod jī izaškeira bazneicōnu pulkā i dávās kotrs iz sovu sātu.

Pi vokora Zeileitis taisājās iz kaimiņu sātu gostūs. Juzá jau tivleņ pec brūkoškom beja izgaišš.

Obu vacūs Zeileišu storpā nūtyka saruna:

— Īsim, veceiņ, cīmūs?

— Vajdzātu gon. Asūt lobs ols. Bjšūt vysi sādžys ļaudš i daudz tōlu cīmeņu.

— Pōvuly jau ar tī bjš. Kai tod mās ai jīm?..

— Kas par tū. Sādāsīm kotrs sovā vītā i nazaliksīm par Pōvuly m ni zinis.

— Tai gon, veceiņ, tei Maris vysta ari tī jau bjš. Tōs deļ īsim gon. I Juzi dazavārsīm. Nu m̄ysu jī kaunāsīs i nasādās tik bīži kūpā.

Tai nūrunōjuši vacī Zeileitis cylōja kōjis pa sādžys ūļneicu iz cīma sātu. Vacīs Zeileitā mīļōja īdzárť i kotra pasnāgtō ols glōzā satácāja jō mutī leidz sausumam. Jys stōstāja vysaidus vacus nūtykumus, smīdynōja cytus i patš smājās leidza, rōdeidams vysim sovu vīneigū zūbu.

Ustobā sōka grīztīs, kai viejputnī. Jaunī ļaudš giva vystys. Vysi sastōja koktā, a vīns aizsītom acīm, izplietš rūkys, dāvās iz koktu i čará kurū varāja. Beja kū smītīs, kod giviejs palyka tukšom rūkom i pi kaida krōsnis styura dabōja zylumu pīrī.

Pīzacālā vacīs Zeileitā i acš blysynōdams, nūzastōja ustobys vydā:

— Sastōjit vysi koktā, parōdeišu, kai mās jauni bjdami vystys givom.

Nu vysom pušom jaunī sabyra koktā i smājās kai nagudri, a vacīs Zeileitā ai dvīli aizsāja acš i izplātā rūkys.

— Ka vystys, to giusim vystys viņ. Palīcit koktā tik maitinis. Kuru nūgiušu, tei bjš muna vadakla. Juzik, verīs, lai vacai rūkai nazamisej.

Tū saciejš Zeileitā izplāstom rūkom, lākaleidams, dāvās iz pīrīsku. Maitinis pabyra iz vysom pušom, a vacīs Zeileitā dzonōjās jōm pakal i saucā:

— Tū skaistōkū... Tū gudrōkū...»

I jam laimājās. Sačierš maitini, vylka sáv leidza. Vysi pīzacālā i elpu aizturiejuši gaidāja, kas nūtikš tōļōk.

«Vacīs naprōts, kū tu dori?» — vacō Zeileitis mōtā īzaklīdzā i nūzakauniejusā aizlyka acš. Vystu giviejs nikō nadzierdāja, tik pīkusš vylka pi golda sovu sagiutū vystu.

« — Nūskūpsti mani, vacū vonogu, lai zynu kaida bēs mutā munai vadaklai».

Maitinā apveja rūkys ap Zeileitis vyduci i nūskūpstāja bōrzdainš muti.

« — Soldona muteitā... soldons... Bēs Juzái soldona dzeivá...».

Zeileitā smājās kai kitynōts, a tod ari sōka rautis nu maitinis rūkom.

« — Pogōns, naspīd tik cīži. Táv rūkys tik styprys kai krīvu maitai».

Tymā mirklī maitinā atlaidá sovys rūkys i nūrōvá nu Zeileitis acim dvīli.

« — Kas?.. Mará?... — kai izavairōdamīs Zeileitā izstīpá rūkys, jō priškā smaideidama stōvāja Pōvulu Mará.

Puiši smājās i reibynōja kōjis, a maitys najauki spīdzá. Tod vysī apklusā, jo sazakustāja Maris lyupys. Jei gribāja kū sacāṭ.

« — Zeileitis tāv, sokit, voi muna mutā nabeja soldona? Voi nav styprys munys rūkys?»

Mará otkon saspīdá Zeileitis rūkys i cīži pazavārā jam acīs. Zeileitis mōtā nanūzacītā i mātās storpā.

« — Tys pa jūkam, ļauteni, pa jūkam...»

A vacīs Zeileitā pacālā rūku i jō acš meklāja Juzi.

« — Juzá, šuráj. Asu gon as seiksts i itīpeigs, a vōrdu turu. Jám, dāls, svātku dōvynu.»

Obi jaunī sazadávā rūkōs. Mará nūlyka golvu iz Juzis placa i čyukstāja:

« — Juzeiṭ, tovs svātku sapyns beja laimeigs...»

DEREIBU OLS

I

Cauri vysam Lukstu cīmam atskanāja armonikys skanis. Kotrs zynōja, ka spieleitōjs ir pošu cīma Mikelš.

Šūražis pavasara vokora krāslā armonikas skanis it kai šyupōjās gaisā, i kotrs akords runōja par sōpōm.

Šūražis Mikelām sōpāja sirdš, sōpāja kai nivīnam cytam jaunijam, i jō piersti navarāja nūrauļ kaidu trokū poļku, putnu vaļsi, tai lai vyss cīms sōktu rindži grīztis.

Šūražis Mikelš spielāja, kai ļaudš dūmōja, navys ar pierstim, a ar sirdi.

Pazaklausāja, pazaklausāja vīns ūtrs, pazabreinōja par Mikelá sovoidū spielis nūskaņōjumu, nūzapyutá i, dīnys dorbus beiguši, aizgōja gulāļ.

Lukstu cīma ūtrā golā Mikelš ilgi vāļ sādāja sovys ustobys golā iz kūka sūlená i runōja ar sovu armoniku.

Mikelš beja pyrmis muzykants vysā plašijā apkōrtnī, i Lukstu cīmā brašōkīs puisš.

Jys dzārá, dzīdōja, dejōja i, ka spielāja to sādus nivīns napalyka.

Jū aicynōja vysōs gūdeibōs, kōzōs i krystobōs. Nivīnam jys naatteicá. Jūkōja, smīdynōja leidz osorom, a ka kaidš jūkus nasaprota, pītyka, ka tū drusku pi placim sapuryņōja, i ar tū namīra cālōjim beja gonā.

Jaunī Mikeli voi iz rūkom nosōja, a vacī ļaudš jū saucá par dīdeļņiku jō klaiņōšonys deļ.

Beja ari īmeslis šaidai Mikelá nīvōšonai.

Jys beja puisš preceibu godūs, iz pierstim skaitāja bryutis, a precātis nazaprecāja. Vysys cīma maitys jū gaidāja. Kuru pasyta zam

rūkys, tei gōja. Tōli nikur naaizgōja, tik ļaudim ļová lelyš volūdys.

Pret vīnu Mikelš tūmār atsaciertá kai pret sīnu. Tei beja kaimiņu skaistulá Maļvina. Tei jam turājās preteim, i Mikelš pazadává.

Pzadává na tō pec, ka Mikelš jū naprostu dancynōt, voi sovīm jūkim smīdynōt, a tō pec, ka Mikelš Maļvinu kluseibā mīļōja.

Maļvina beja labi pōrtykuša kaiminá vīneigō máita i jōš vacōki gaidāja sovai máitai lobōku veiru.

I sagaidāja...

Pīvakarī, kraudams ōbuleni, Mikelš beja nūzaklausiejs divu cīma sīvu sarunu:

— Voi zyni, mōseņ, Ļudeiņ, Maļvinai šūvokor sabraukš svōti...

— Voi Dīveņ, to mýsu Mikelš nu bādom sadágs... kai tōšš...

Tai sprīdá cīma sīvys, a Mikelš vysu dzierdāja.

Ōbulená kliepš pōrskrāja par zōrdu, sokumi izsleidāja nu Mikelá rūkom. Kai pīzadziers jys aizstreipuļōja iz mōjom, pajámá sovu armoniku i spielāja, leidza dūdōdams skumeigu dzīsmi.

Dzierdāja rotus reibom iz lelcelá i tod sagrabynōjam Stībreņu tiļtená grīstus.

Tai tod tīsa. Kaidš aizbraucá pi Maļvīnys svōtūs.

Dreiz viņ Stībreņu lūgā atspeidāja guņš. Kai brīsmu signals tei spīdās cauri ōbeļu zorim i karsāja Mikelá smedziņus.

Jō piersti kai navylus taukstājās pa armonikys kaulenim. Tei izastīpá vysā garumā. — Lai īt valī. — Mikelš izaklīdzá i rōvá valī vāļ nikod nadzierdātu maršu.

Mikelám pošam lykōš, ka vyss sōk dejōt i lākōt. I teišam par cīmu pōršālcá nagonta suņu rīšona.

I Maļvīnys lelōkīs Dukšš aizsmacš nu lelyš rīšonys, raustāja kiedi i sazacentá rīšonā ar cytim cīma sunim.

Mikelám patyka šys namīrs. Tys beja tyvs jō sirdái, jys nūrōvá maršu, pōrmátá armoniku syksnā par placu, pōrlácá par žūgu, kai

viejš pa kartupeļu vogom aizdrōzā iz Stībreņu mōjis dōrza pusi.

II

Mikelš klusi ikōpā ōbelī, kurys zori plaši izaplātā lūgā. Nu tīnīnis beja labi pōrradzams, kas nūteik Stībreņu ustobā.

Maļvina nūtveikusā sādāja golda golā. Natōli nu jōs beja atsasiedš pušmyuža veirs.

— Ar ūsom... — Mikelš sakūdā zūbus, tod nūzapricōja, ka Maļvina ūsaiņūs puišus nairādzāja i saucā par somim. — Bet, kas zyna, — Mikelš tōļōk dūmōja, — kas Maļvinai iit prōtā...

Tōļōk sādāja vacōks veirs. Šyupōjās iz vysom pušom, mātōjās ar rūkom i bezgola daudz runōja. Lykōs, beja svōts.

Tod Mikelš rādzāja, ka vacī salyka rūkys, svōts skubynōja jaunūs. Taidis steivs pīzacālā bryugons i snādzā Maļvinai rūku. Sazakustāja ūsys. Jys vylka Maļvinu sāv klōt. Tymā strāčī Mikelš aizvārā acš, lai narādzātu i pīgryudā lūgam ōbelis zoru.

Tys beja najauši i labi izadevš. Pi lūga sabruka vysu mōjis ļaudš. Paraustāja placus, pazabreinōja, i salyka vysu vaini viejam.

Otkon vyss nūryma.

Saruna ritāja tōļōk.

Iz golda pazarōdāja tukšys glōzis, škeivī dzaltoni sīra goboly.

Škūbeidamīs svōts gōja iz durovu pusi.

Niu Mikelš zynōja, kas jōdora. Padūms jam beja eisā laikā.

Ōtri jys atstōja sovu paslāptuvi i steidzās pogolmā. Rotūs beja opola buca. Pi okys Mikelš reikōjās klusi i ōtri. Pīna konna piļdājās ar olu i bucenī klōt loba tīsa iudinā.

Kod nūčekstāja vīnys i ūtrys durovys i svōts, rōdams suni, tyvōjās rotim, Mikelš apmīrynōts sādāja otkon iz leika zora i vārōja kaimiņu ļaudš. Golds piļdājās traukim. Jaunīs pōrš aiz tō jau sādāja blokus.

Svōts lileigi īnásá buцени. Veči cīnājās ap tū. Mikelš pīleida tyvōk lūgam i klausājās.

— Nu, kaimiņ, tū lobōkū olu atvádám. Taidu nabýsit dzāruši sovā myužā. Rádzāsīt, kaidu vōrej jiusu jaunīs znūts, — līlājās svōts, — izsysdams iz placa vacijam Stībrenám.

— Nu rádzāsīm, rádzāsīm, — mōjis ļaudš napacīteigi gaidāja.

Kod pīlāja glōzis, svōts ar bryugonu sazaskatāja. Glōzjōs narádzāja vairs bryunō putojūšō mīstená, tī beja palnim leidzeigs palāks škidrums.

Mōjis tāvs pacālā glōzi i dzārā. Dzārā iz máitys laimi, bet leidz pušglōzái natyka, plaši īplāstom acim ar sporu tū nūlyka goldā.

— Ak, to taidis ir tys muns nōkušīs znūts...

Sazavībá ari pōreji i nūlyka glōzis, a vacīs Stībrenš vāļ vairōk.

— Ar sūmozgom kai teļu dūmojit mani dzirdāt. Voi as taidis dzārōjs, dūmojit vysu pasaulī īdzeršu, ka beja jōlej iudīņš. Braucit rotā ar sovu zupu, — i vacīs Stībrenš īspārā ar kōji bucai. Tei aizavālā leidz durovom.

Navarādams valđdāt smīklus Mikelš īkūdā dalnā, a kod otkon pīzalīcá pi lūga, rádzāja, ka mōjis ļaudš stōvāja vīnā pusī, a cīmeni taisnōdamīs manājās iz durovu pusī.

— Ak jiuš naasot vaineigi. Voi ta as tōs sūmozgys bryuvieju. Poši pīzasyukuši kai ūdi i maņ tá itaidys... Munam goldam kauns par taidim, na viņ cylvākam...

Pogolmā svōts streidājās ar bryugonu i gribāja īļ jau atpakaļ, a vacīs Stībrenš draudāja:

— Palaisšu suni, ka jiuš tá vāļ meiņōsitās.

Golvys lauzejdami, svōti otkon aizreibynōja par Stībrenu tyltu, tod pa lelceli tōļōk.

III

Niu Mikelš atļaidá armonikai syksnys i, ejmūt pa Stībreņu pogolmu, lyka kaulenim lākōt zam pierstgolim.

Māleitīs atsasaucá cyta cytai i dzīdōja skaistu pavasareigu melodeji.

— Kur tu tá apkōrt dīdeláj. Naktīs vairs nazaliksi mīrā. — Durovōs saucá vacīs Stībrenš.

— Nazadusmoj, lobīs kaimiņ, as tik parōdieju ceļu nūzamaļdiejušim brauciejim i gōju apzavaicōt, voi nav jiusus nūbīdiejuši.

Vacīs Stībrenš koč kū nūryucá pi sevš.

— Nu īsim ustobā, cytaidi cīma suni pōrtryukš rīdami.

— Voi zyni, vácineit, maņ šudiņ taida dūša, ka īdzartu ar kaimini kaidu glōzeiti. Voi nav kur palicš kaidā bucenī nu tolkys.

— Kas tī vairs dává. Izdzārā sausu.

— Žāl... — Vacīs Stībrenš nūzažōvōja, — iz tōm napatikšonom dereitu gon kaidu...

— Kaimiņ, najemit ļaunā, maņ leidza vasals spanš muna poša jaunō bryuviejuma. As sazabeidu nu svešijim brauciejim i atstōju aiz vōrtim.

— Stīp tik īškā. — Stībrenš izsyta Mikelám iz placa. — Ek, tu taidš dīdeļņiks...

Glōzis pīldājās i putys kōpá par molom. Mīstenš beja soldons i styprs.

— Lyuk itaids ir ols, a na taidš kai...

Stībreņu mōtá naļōvā vacijam izaplatāt leidz golam, lai nūtykušū nadabōtu zynōt Mikelš.

Maļvina kauneigi sādāja i, acš nanūvārsdama nu ādamō, klusāja.

Mikelš otkon lyka pierstus iz armonikys kaulenim. Kai šō vokora atmiņōs kavādamīs, jys spielāja klusi i siereigi...

— Mikeleit, voi tu navarieji bīt kōrteigōks cylvāks. — Stībreņu mōtá īsōcá runōt pyrmō, kod beja beidzš spielāt.

— Voi to as, mōt, kū ļaunu doru, tik tá ar šū armoniku paprīcynoju...

— Da, dāls, bet tevi par dīdeļniku viņ sauc.

— Sauc i pažāloj ari...

— Kas tei par žālōšonu, izsmīklis viņ ir...

— A kū lai as doru, rauť pušu šū armoniku i svīšť kōktā?

— Esi prōteigs puisš, spīdīs cīžōk pi mōjis, pi zámis, apzaprecāj i nivīns tevi par dīdeļniku nasaukš.

— Apzaprecāt... ar kū?

— Ūjā, Mikeleit, tāv maitys iz kotra piersta...

— Voi zini, Stībreņu mōt, as vysys cīma maitys atdūtu par vīnu, i vāļ vysys tōs, kurys nimoz napazeistu, lai tik dabōtu tū, kas munai sirdái mīla.

Vacīs Stībrenš nūkrekstāja i pīlāja mīsteni.

— Nu, dāls, kur to taidš eņgelš ir, kura deļ tu tai trokoj i mūkīs.

Mikelš pazaskatāja iz Maļvinu, i tymā mirklī jūs skoti krystōjās.

Mōtá tū rādžāja i sazakustāja krāslā.

Mikelš strāči klusāja, tod satvārā obu vacū rūkys.

— Eņgelš, kura deļ as atdūtu vysu, aug jiusu pošu paspōrnī.

— Kū nu, dāls, slykts tu nimoz naasi, tik taidš vīglyš kai spolva i ōtrs kai viejš...

— Nu to ļaunit maņ iť kūpā ar šōs zámis eņgeleiti i as pīsīšu sovus namīra spōrnus zámái. Ļaunit maņ tū...

— Kū as tī, lai pošī jaunī izaškir... — Vacīs Stībrenš atmátá ar rūku.

Tymā pošā mirklī Mikelš ar Maļvinu draudzeigi sazadává rūkōs.

Ūrā beja sazaciēļš viejš i syta lūgā ar ōbelis zoru, tik jaunō pōra
tys natraucāja...

LABĀNA KUKULŠ

I

Bierš namīreigi meidājās i kūdāja īmovu dzeļžus. Labāns savylka grūžus i atsaspīdš pi rotim napacīteigi izasaucā:

— Nu, voi dreiši bīšs?

Klietš durovōs pazarōdāja Labāna sīva.

— Pagaidi drusku. Nav jau iz tiergu vadams. Kaut kai navar...

Labānītā Angela mātōjās kai zivš. Čaukstāja viņ, ka tyna boltā pergamentā dzaltonu kai mōlu lelu svīsta pyku. Ryupeigi kotra atseviški beja jōsatyn pokulōs vasalu četradesmit ūleņu. Vāļ jau beja naīveiksteits apžovāts galis gūrnenš.

Labāns varāja pagaidāt. Bierš beja jauns i straujs. Leidz pīlsātai tūs trejdesmit kilometrus aizriksōš kai ar spōrnim.

I Labāns dūmōdams gaidāja.

— Vyss bītu labi, — jys nūzapyutā, — a kai bīšs ar tū nūdūšonu. Tai kai pakauns i bailā. Par pošu kukuli jau kauna nabīšs. Koč kaidu Angela nasataisās. Tys bīšs kū viertš. Beja i nu kō pajimč. Paļdis Dīvam, apsāts vyss teirums, i vāļ klietī stōvāja pušpylni orūdi. Četrys gūvš, kai laivys Rāzna krostūs, ganājās Labāna ōru pļovōs. Ar svīstu varāja koč rotus smierāt i sīrus kai akmiņus škaļdāt.

Ustobys augšā pi kotrys spāris karināja pa trejs bīzi galis vyduči. Labāns varāja taisāt koč septeinys tolkys vīnā vosorā. Galis pītyktu. Na tai kai tīm cytim...

Labāns památā skotu pōri statenām iz sādžu cytu kaimiņu bīži samastīm kōrmim, kas kai sārķuceņu skreineitis beja pīlypušys Putrys kolnam.

— Kas tī, — Labāns pavīpšņōja i dūmōja tōļōk, — par saiminīkim skaitōs, a bobuli viņ ir.

Labāns varēja dzeivot, Zāmis beja vairōk kai cytim. Taipaṭ lūpu i vysakō beja pa pylnam. Mōjis ari nabeja tik šaurys, zamys i sazaškībušys kai cytim, a stōvāja kai Ágļu školys mōja, augsta ar skaidu jumtu i lelym, gaišim lūgim.

Labānam beja bailis tik nu slāpnys vosorys. Lai gon Putriču sādžys mōjis sabyuvātys vairōk kolnā, tūmār vysa Putriču i ari Labāna zámá beja lājī. Kai pļovys, tai teirumi beja kai kaidā īlejī. Labi ka vosorys stōvāja sausys voi videji sausys, to vyss pīauga, a nadūd Dīvs pastōvāt slāpnam laikam, tod Labāna zámá, pļovys i teirumi pīzasyucá kai mōrki.

Labi, ka kaidu ņaizi rudiņūs var dabōt sovu sāklu atpakaļ, a godōs, ka tōs vairs naatgiust.

Niu beja turiejīs pec kōrtys godi pīci vairōk sauss laiks. Pa tū laiku Labāns, kai kaimini sacāja, labi viņ pazaplātá.

Labāns labi zynōja, ka vysu myužu taidys sausys, jō zámái lobvieleigys vosorys nabyš. Nōkš leitovu laiki. Par tū jys seņ beja dūmōjš i, vysaidi izadūmōjš, nūsprídá sovā zámī izvást melioraceji.

Taidu melioraceji, kaidu izvadūt cytūs nūvodūs.

Vajdzāja tik tikṭ pi loba tehniká i tai pa klusom apzarunōt. Tod vyss bȳtu labi. Labāns tik lobu viņ beja dzierdiejš par tehnikī Rumbiņu.

Kod vysys zinis par tehnikī Rumbiņu beja īvōktys, Labāns taisājās trejsdesmit kilometru garam celám iz aprinká piļsātu.

Pōri pogolmam pōrskrāja putyns. Spōrnu šalkys satraucāja zyrgu. Bierš gondreiž sazaslāja iz pakaļkōjom i tik kū naizrōvā Labānam nu rūkom grūžu.

Nu Labānam beja pacīteibai gols.

— Bȳš voi nabyš ņaiz?! Kū tī tinīs kai teitova? — Labāns, dusmōs pīsarcs, īzasaucá.

— Jau ejmu, ejmu...

Angela nāsá par placim lelu boltu kuli. Saudzeigi jei tū nūlyka rotūs.

— Verīs, ka nasadauzi, tī ir ūlenis, vys... Tu jau skrīņ kai viejš...

Labāns tik pakustynōja iz lāji nūšļukušōs ūsys i, izataisiejš rotūs sādus, pagrīzá zyrgu iz vōrtu pusi.

— Verīs, kab vyss labi izītu. Padūd i soki, ka nu laukim taida moza dōvyna... Tod izarunoj tai labi...

Atdareidama vōrtus Angela mōcāja.

— He, — Labāns atmátá ar rūku. — Cara laikūs beju omota veirs. Taipāņ protu patš jimt kukuli i cytim dūt. Gon jau...

Nūreibāja skrytuli iz pogolma cītō klūna. Kai sōvīņš bierš izskrāja caur vōrtim i, kopōdams lelcelá boltōs smīļkts, sacálá lelu putekļu mōkuli.

II

Lelcelš vejās kai jūsta. Bierš nabeja skubynojams. Garum pazibāja vīna sādža pec ūtrys. Labāns vysys labi zynōja.

Pa labi beja Kryukli, Vyduči, Sauli, pa kreisi Skrīmeni, Vārpelis, Laizas i Kasteri. Tod lobijā lelcelá pusī zyls kai ūtrī dabasi cīži lelcelám pīzakļōvš, rōms dusāja Rāznys azars.

Pazacálá gaisā pulks peiļu i sazalaidá nīdžrōs.

— Býtu as jaunōks i leidza maņ plintá, — Labāns nūdūmōja, kōri raudzeidamīs, kai peilis borim viņ sleidāja pa gludū azara leimini. — Ar vīnu sōvīni řaizī pīcys nūgraudōtu. A bierš tik rōvá iz prišku tai, ka Labānam golva viņ tricāja, siežūt iz augstō rotu maisa.

Dreīži viņ Labāns īraudzāja piļsātys bazneicys divi tūrņu golus ar krystim.

Ībraucūt piļsātā, sirdš Labānam palyka namīreigōka. Ceļu krystōjumā pīturāja zyrgu i vaicōja kōrteibņīkam:

— Voi jiuš nazynit, kur tá dzeivoj tehnikš Rumbinš?

— Kas tys par tehnikī? — kōrteibņīks styngrī nūprasāja.

— Nu tys, kas grōvus rūk.

— Voi to tehnikš grōvus rūk?

— Enu, voi tod nu šys rūk, tik izmierej. Voi Dīveņ, racieju b̄jš cik vajaga.

Kōrteibnīks koč kū nūryucá, tod kai atmineidams apzagrīzá iz rindža i padūmōjš sacāja:

— Tī tymā mōjī ir melioracejis rajons. Tī i b̄jš tys tehnikš, bet tagad jau īstōdis slāgtys.

— Ak tai, — Labāns pakasāja aiz ausš, — to jys b̄jš sovōs mōjōs.

Labāns izjámá nu kešys saburzeitu papeireni, mināja kaidu īlu. Tod jys sādōs zyrgā i braucá pa Kolnu īlu pi tehniká Rumbiná.

Dzaltonu durovu priškā jys dīsgon stypri aizakōsāja. Durovōs pazarōdāja drukna sīvítá. Labāns tvārá pi golvys, bet beja pīmiersš, ka capurá jau seņ jam podusī.

Dreizī viņ jys sādāja natōli nu plota malna rokstomgolda i gaidāja, kod īnōkš tehnikš Rumbinš.

Niu nōcá veirs, pleceigs i gars kai stūps. Jam beja jau drusku īsiermi moti.

— Laikam nūpītns veirs, — Labāns sevī nūdūmōja i sōka stōstāt par sovom nalaińom, kaidys ir pīredziejušys jō acš slápnūs vosoru laikā.

— Lels grōvš vajdzeigs par munu zámi. Tys maņ vajdzeigs kai mīsai ašnis.

Tai beja saciejš Labāns, i Rumbinš, uzmaneigi klauseidamīs, pi šīm vōrdim aizkustynōts pazavārá Labānā.

— Nu jā, kotrā zinī melioracejis dorbi b̄jš jōizvad — pieteidams karti, sacāja Rumbinš. — Bet jums b̄jš jōdybynoj sabīdreiba. Grōvš jōrūk pōri vysam cīmam i vāļ tōļōk. Tō pec jōb̄yn vysu īintereseitūs zámuru leidzdalebai. Jōnūdybynoj sabīdreiba. Cytaidi navarās dabōt valstš kredita i dorbus nab̄jš īspiejams izvástš.

— Sabīdreibu? Labāns gari nūvylka. — Redzit, as vīns patš grybu. Tī cyti nikō par tū. Voi, Rumbiná kungs, tai navarātu?

— Varātu gon, bet tys jiusim moksōš pulka naudys. Daži tyukstūši latu...

— Voi Dīveņ, tik daudz! Voi lātōk koč kai navarātu izdarāt?

— Tod vīneigō izeja sabīdreiba. Tys kotram moksōš tik dažus desmit latus. Tei poša bjš termiņmoksōs.

Tū dziedādams, Labāns sōka namīreigi grūzātis Rumbiná dorba kabineta meikstijā krāslā. Jys saprota, ka niu bjtū eistīs laiks pasnāgļ vadamū kukuli.

— Vyslobōkīs bjš, ka as izbraukšu iz vītys i tod pōrrunōsim lītys apstōkļus. Jōrādž apvyds dobā, — sacāja Rumbiņš.

— Dorit, lyudzami, tū, Rumbiná kungs. — Labāns apzalaizāja i runōja tik soldī, kai māli madā miercādams. Jys gondreiz pīzalicá pi Rumbiná rūkys, lai tū nūskupsteitu, bet Rumbiņš izavairāja i tai kai apzavainōja.

— Rumbiná kungs, as jiusim atvežu taidu mozu dōvineni. Pošu monta... Lauku bjšona...

I Labāns atmuguriski izšliucá pa durovom.

Dreizī jys, podusī pasitš, īnásá prōvu kuli. Pazameidāja pi durovom, tod, izdzierdš aiz blokus durovom trauku škindiņus, īnásá kuli virtuvī.

Vīgļym sūlim Labāns otkon atsagrīzá i apsāda krāslā.

— Kū jiuš tī īnását? — Rumbiņš jautōja, styngri Labānam acīs raudzeidamīs.

— As jau sacieju, kungs. Taidu drusku sīva ilyka, kū jiusim pagaršōt nu laukim...

— Ak tai... — Rumbiņš eisi īzasmāja i izgōja virtuvī.

Palicš vīns, Labāns varāja drūši apzavārt pīlsātys kungu ustobu, lai bjtū vairōk kū pastōstāt sīvai. Sirdš jam voi lākōja prikā, ka vyss tai labi beja izadevš.

Īnōcá Rumbinš.

Jys smaidāja.

— Paļdis par kukuli! Ari as jiusim dūšu šū-tū aizvāst leidza. Rotūs bjš ilykts, — sacāja Rumbinš i nūvārsá skotu sōnim.

— Voi Dīven, navajdzāja vys, kungs! — aiz pateiceibys Labāns klanājās, cik zamu viņ varādams, a sirdš jam beja laimis pylna.

— Kas tū bjtū dūmōjš, ka tik laipni pajimš kukuli i vāļ dūš leidza kū aizvāst... — Labāns dūmōja i pīzacālā nu krāsla.

— To jau, kungs, aizbrauksit pi mýsu?

— Kai tod, cytaidi navarās. Tod jau vysu rādzāsim, kas i kai dorams.

— Nu to ar tū Dīveni! — Labāns sōcá padīveigi atsavadāt, i izgōjš pi zyrga, jys lapni izgōzā kryuštš.

— Tū tik var Labāns... — jys sevī runōja, rādzādams rotūs prōvu dzaltonā papeirā īteitu saini.

Tod jys savylka grūžus, i bierš laidá pa akmiņainu piļsātys brugi, ka piļsātys nomu lūgi drebāt drebāja.

III

Pa celám Labāns, ziņkōreibys mūceits, pataukstāja dīvainū saini.

— Kas tī varātu bjt? Taidis cīts... Laikam sīvai kūrpis? Varbjt i botis vāļ. Kas tī varātu bjt, tik daudz i tai labi īteits?

Sirdš Labānam beja pīlejusá prīka kai pōrpylns trauks. Vajdzāja kur pīturāt. Tik bīži jau piļsātā vys navarāja tikš.

Traktīram garum braucūt, Labāns atlaidá grūžus i ļōvā zyrgam īt sūļūs.

— Kai tod — Labāns sevī sacāja, īraudziejš durovōs sovu švageri i vāļ kaidu svešu cylvāku. Pamaniejuši Labānu, jī nūjámá capuris.

Vajdzāja pīturāt. Īmeslis tok beja. Šūražis Labāns nazaskūpēja i atsaļová lelōku tīsu naudys nu sova moka.

Vīns, ūtrs izvaicōja, kas Labānam par taidu prīceigu nūtykumu. Gryuts gon beja nūzaturāt napastōstiejušam, bet jys sazavaļdāja. Ka kaidis vōrds paspruka par lyupom, to iz nōkušū jys ikūdá māli.

Pret pušnaktim taidis pasteivs Labāns ikōpá rotūs.

Bez skubynōšonys bierš rōvá rotus, tai ka Labāns tik varāja nūsādāt iz rotu maisa.

Paka lakstāja pa rotim kai vīgls salmenš, i Labāns beidamīs, ka var izkrišt, nūlyka paku gar kōjom i patš lykōs iz sōnim.

Zyrgs ceļu zynōja, i Labāns dreiši viņ ryucá cītā mīgā kai nūdyļušu dziernovu akmini.

Labāns atsamūda sovā pogolmā, kod sīva jū nažieleigi raustāja pi ausim.

Golva beja tik sōpeiga kai tī b̄ytu izamatuši kūkgrauži i ūrbtūs cauri golvys kaulam, caur smedzinim.

— Itaidis tu maņ atbrauci...! Laid nu taidu lōci... Voi zveļsīs ōrā, palovu maiss...!

Labānītá jū vōļōja pa rotim, a kod jys palyka pōrōk smogs, tod izatvārā motūs i vylka ōrā.

— Nu, nu... Nav tik troki, sīveņ. — Labāns sōka ņurdāt i rōpōja laukā nu rotim.

— Vāļ tu gveļzsi... Pizareji...

— Tys nikas, sīveņ, a kab tu zynōtu, kū as asu izdariejs...

— Tū jau var rádžāt, ka tu nimoz iz kōjom nastōvi. B̄ytu tū zynōjusá, nimoz nab̄ytu pyuliejusás. — Vaidāja Labānītá Angela i sōka izjiugt zyrgu.

Labāns streipuļōdams pīgōja klōt i, sajiemš sīvys rūku, sōka stōstāt.

Nu ņazis sīva nimos nazaklausāja, a kod Labāns vairōkys ņazis nu vītys beja aplīcynōjš, paņ soka meklātis pa rotim, lai parōdeitu Rumbinā dōvynu, Angela pīgōja klōt veiram i izlyka rūku iz placa.

— I nu tīsys, veireņ, namaloj?

— Redzeisi poša... Tá jau ir tei paka.

— Dīs, kas tī varātu bŷņ? — Labānītā īplātá acš. Nu ziņkōreibys jei vairs navarāja nūstōvāņ.

— Taidys kai kūrpis voi botis... Laikam kaidys piļsātys smolkys lītys... — murmynōja Labāns.

— To jau tu, veireņ, esi malacš... Varāja jau drusku īmášņ iz tōs izadūšonys...

— Nav maņ pyrmō ņazá ar peipi iz jumta, — Labāns čāpstynōja lyupys.

— Daudz gon tá laikam bŷš vysa kō... — Angela prīcōjās, teidama valī lelū saini.

— Nabeja jau i muns kaidis nīka mozīs kukulš. Taidys pyks svīsta... Gūrnensš galis i vasalys četradesmit ūlenis...

— Kas tys? — Labānītā izaklīdzá i slaucāja rūkys prīškaitā.

Nu pakys sōka tácāņ dzaltona škidruma stryuklená.

— Varbŷņ bŷš bejusá kaida smolka dzierīnā butelá... Sazasyta.

Tū sciejš, Labāns mātās pi pakys i plāsá papeirus, tai ka mieneša gaismā rotūs beja radzams vyss pakys saturs.

— Nu, voi tu redzi tagad, kū esi izdariejš? Ša tāv vyss smolkīs dzierīnš! — i Angela, sagrōbusá savī sapleisušūs ūlu čaulys, ar vysu dzaltonū jukumu īsvīdá Labānam acīs.

— Kū... Atpakaļ atdevš... Munu poša kukuli...

Labāns izbreinā īplātá rūkys i, slauceidams dagunu, nasaprasšonā vārās rotūs, kur kai izsmīklis stōvāja bogotō Labāna kukulš.

SVĀTDĪNĀ

Gadiejs beja mani aizvedš tōli Vidzemī. Atcelā iz Latgali Vysu svātūs dīnys reitā brauču viļcinī i sazarunōju ar kaidu pasažiri nu sovys dzimtinis. Jys izkōpá kaidā stacejī, a as ceļu turpynōju storp blokus sādūšijim svešijim cylvākim.

Manieju, ka kaidis pasažirs, godūs vacōks veirs, gryb īsōkt ar mani sarunu. Jys palyudzá nu maná laikrokstu, i, cik nūmanieju, nimoz nalasāja. Tod apzajautōja, cik puļkstins, i beidzūt, pīzavirziejš tyvōk, ar jautōjumim īrōvá mani sarunā.

— Voi Jiuš naasot nu Latgolys? Braucit iz mōjom? Más īkōpám vīnā stacejī. Laikam bejot mýsu pogostā?

Prūtams iz vysim jautōjumim atbiļdieju ar jā, a tod i maņ rodōs pretjautōjumi. Beja tai kai naveikli vacijam veiram līgť sarunys pīriku.

— A cik tōli jiuš braucit?

— Vāļ dažys stacejis. Brauču pi sova vosorys strōdnīka. Zīmā jys apzaprecāja ar munu dīnys-maitu. Tei beja nu Latgolys i desmit godus pec kōrtys pi maná strōdōja. Kai sazatyka ar jaunū puisī, tai apzaprecāja. Ai, kas tys par pōri beja. Zam jūs kōjom zámá šyupōjās... Lai kaidu dorbu tīm īrōdieju, jūs rūkōs tys sabyrza kai sakoltušys lopys. Nu dūmōju jī dzeivōs seņču myužu — symtu godu. Augš bārni vasaly i spieceigi kai poši vacōkī. A niu kai apzaprecāja, tai šupavasār pi maná vairs naatbraucá. Sūlieju, i Dīva vōrds, bŷtu devš dubultmoksu, a nikō. Poši sōkuši saiminīkōť. Asūt sovs zámis gabalēš, gūtená, sivientēš, i tai naudys pa šīm godīm drusku īkrōts. Pīpierkšūt zámi klōt...

Stōsteitōjam apzarōvá volūda. Bolss drebāja. Vacīs veirs klīva naparosti skumjš. Nanūzacīšu i pavaicōju:

— Kas tod eisti nūtyka ar jiusu čaklyjīm dorba ļaudim.

— Jō jaunō sīva naseņ nūmyra. Jā, nūmyra...

Šys jaunīs, kai lōcš dūšeigīs... nūmyra. Asūt Dīvs devš dālu. Puiseiti ar zylom acim i dzaltonim motim. Par nabašneicu asūt dvāselis aizlyugums. Dūmōju sveša maņ tei ticeiba, a tūmār braukšu. Taipať Dīvs vīns deļ mums vysim. Lyudz jū tai voi cytaidi.

— Tys nimoz slykti nav nu jiusu pusis. Tū jimš vysī tik par lobu. Seviški prīceigs bỹš jaunīs, nūskumušīs tāvs, — as sacieju, bet tod tivleņ izarunōja maņ blokus sādātōjs:

— As ari taipať dūmoju i tō pec braucu. Maņ ryup tei jaunō dzeiveibená. Zynu, ka tīm apstōkli nikaidi lobī nav. As asmu jau vacs veirs. Dīvs nabeja liemš apzasīvōť... I voi zynot, maņ ir kas padūmā. Tycu, ka tys izaugš taidš pať čakls latvīšu puika, kaidi beja jō mōtá i tāvs. Šei ticeiba mani i spīž iz vīnu sūli. Jō mōtá, desmit godus maņ kolpōdama, ir nūpeļņiejusá, ka as tū zānu...

Vacīs veirs apklusá. Jō skots beja vārsts iz vagona lūgu, kur garom pazibāja kailỹ kūki i palākōs lauku mōjenis.

Vacīs veirs beja īsōcš dūmōť lelū dūmu. Jys nūzadorbōja ar lelu nōkūtnis dzeivis planu. Bet, pieški kū atceriejīs, pazagrīzá pret mani i sacāja:

— As tak gribieju kū pastōstāť. A tod lobōk pa prišku sapazazeisim. Muns vōrds ir Dalders.

Snādzám vīns ūtram rūkys. Tagad as zynōju, ka munu jaunū paziņu, vacū veiru sauc Dalders, i jys maņ, pastōstāja šaidu stōstu:

Tei jau bỹš trešō vosora, ka Dalders, braucūt nu Reigys viļciná vagonā saleiga jaunu puisī par vosorys strōdnīku. Vāļ jau beja marta mienesš. Dalders dává ostoiņdesmit latus mienesī, pi saiminīka uztura, dzeivūklá i napīcišamom dorba drābjom.

Jaunīs puisš Kančs, tai jū saucá, beja strōdnīks kū vārtš. Darāja vysus dorbus ar mīlesteibu. Taidš kluss, sevī nūslāgts. Svātdiņōš nagōja vys iz balleiņom, a kaut kur nūleidš nūmalī, lasāja kaidu grōmotu, ocu nanūlaidš.

Daldera mōjōs Kančs beja pyrmīs taidis strōdnīks.

Vacīs veirs kaidu ņaizi lūti gribāja zynōt, kū eisti Kančs taidu losa, i, aizgōja dōrzā, nūzasāda puīšam blokus i sōcā vārtīs iz grōmotys smolkijōm rokstu ryndom.

A puisš grōmotu aizvārá cīt i klusāja.

— Fu. Kas par cylvāku, — Dalders breinōjās, a tod jys nanūzacītā i atklōti pavaicōja:

Laikam losi kaidu breiniškeigu mīlesteibys romanu.

— Nā. Romans tys nav, — Kančs vīnaldzeigi nūteicā.

— Natycu gon. Nu to parōdi, kas tōs ir par grōmotom, kurōs tu esi tai īzazeidš.

— Tī nav kū rōdāt, — puisš sacāja. — Tōs grōmotys, saiminīk, jums bēs nainteresantys. Sausi vōrdi... Teiri bailis. Tycu, ka jiuš nalaseitu.

Par taidu puīša izarunōšonu Dalders nūzasplōvā i aizgōja. Nu tōs ņaizis jys puisi turāja par īdūmeigu i nūsprīdā tai: Kančs patš nu grōmotom nikō najādž, tōs tik škūrsta aiz īdūmeibys.

Tys tai beja arvīn, a dorbu Kančs veicā labi.

Kaidu ņaizi saiminīkam beja patš korstōkīs dorba laiks, a puisš nu poša reita nūpucāja zōbokus, pajāmā dažys grōmotys i taisājās celā.

— Kur ta tu tai dūmoj laistīs, — vaicōja saiminīks.

— Maņ, saiminīk, šudiņ ir jōaizbrauc.

— Voi troks, šudiņ maņ tik daudz naatlīkama dorba. Braukšonu atlič iz cytu dīnu.

— Navaru, saiminīk, — Kančs nūpītņi sacāja.

Ilgī jī ceinājās, bet kotrs pastōvāja pi sova.

— Kai grybot, saiminīk, šudiņ maņ ir svātdīnā. Tai kai tai as šudiņ nastrōdōšu i deļtō varu aizbraukť.

— Svātdīnā, — Dalders izabreinjīs sacāja. — Kas tei par svātdīni. Šudiņ taču ir catūrdīnā.

— A maņ tei ir svātdīnā.

— Kurs tod mās asom prōtu zaudiejuši, ka dīnu vairs nazynom.

— ģkaiša Dalders.

— Nā, saiminĳk, prōti mums ir kōrteibā. Dīnys ari ir sovā vītā. Bet redzit, šudiņ ir svātō Aloiza dīna i tū as svieteišu. Partū iz šū dīnu as aizbraucu.

— Ak tai... tai... — Dalders pagrāmā i tod, nūplatiejš rūkys, pĳkryta.

Nikod jys nabeja strōdōjš svātdīņōs, tō deļ, respektāja i sova puīša ticeibys svātdīnis.

Bet taidys naporostys svātdīnis Kančam sōcā atsakōrtōt bĳži. Saiminĳks ar bažom sagaidāja kotru reitu, ka tik puisš napaziņoj vāļ kaida svātō svātdīni i otkon naaizbrauc.

Taidu naporostu svātdīņu svieteitōji Dalders bĳtu jau seņ padzinš, bet Kančs beja lobs i gudrs strōdnĳks. Lykōs, ka jys vysu zyna i izlosa taišni nu tōm grōmotom. Jys varāja paļ dūļ padūmus vacĳjam Dalderam, i beja ari jam jōpĳkreit, jo tĳ vĳnmār izarōdāja par pareizim.

Bet tōs svātdīnis, svātdīnis pōrōk bĳži nadāvā mĳra. Beja Andriva, Pōvula, Annys i Teklis. Beja svātĳs Kazimĳrs i Donats i daudz, daudz cytu.

Saiminĳks vys dūmōja, ka svātū pōrōk daudz ir, i puīšam tūs ļōvā nūsvietāt, kai pateik.

Iz rudĳnā pusi kaidu dīnu Dalders vaicōja:

— Nu voi bĳš vysys svātūs dīnys nūsvynātys.

— Vāļ jau bĳš kaida vĳna.

Atnōcā ari tei. Dalders nikō preteim nascāja i Kančs taipaļ kai parosti pajāmā celā naudu i aizbraucā.

Bet tod vālu rudĳnĳ, novembra mieneša reitā saiminĳks puīsi ĳraudzāja svātdīnis drābjōs.

— Deļkō tu šudiņ svātdīnis rūtā. Vajdzāja aizvāst̄ dziernovōs malīni, — Dalders sacāja.

— Navareišu, saiminīk, maņ šudiņ lela svātdīnā.

— Nā tei ir trešdīnā, bet nikaida svātdīnā.

— Svātdīnā gon, saiminīk, — turājās preteim puisš.

— Kas par jūkim, patš teici, ka palykusá vāļ tik vīna svātō dīna.

Tū tu nūsvietieji.

— Bet šudiņ maņ ir vysu svātū dīna. Tei ir lela svātdīnā.

Tū dzierzūt saiminīkam beja par daudz. Jys īkorsa, dusmōjās, pyrmū ņazi pa nūpītnam dusmōjās iz sovu puisi i mātōjās ar rūkom.

— Kū jiuš dūmojit. Nav i navar bīt̄ nikaida vysu svātūs dīna. Kotra svātō dīnu asot atseviški nūsvietiejuši. Tagad dīsgon. Tū jiuš tik izdūmojit... Šū dīnu as jums nūslynkōt̄ naļaušu. Brauksit iz dziernovom i beigts.

Ar tū i beidzās Daldera stōsts, jo jū pōrtraucá nu ūtra sūla pīzacielš kaidis veirītš i, pīgōjš Dalderam tyvōk sacāja:

— Tūmār maņ beja taisneiba, vacū saiminīk, Tei dīna teišam maņ beja lela svātdīnā, kurā par nūžālōjumu maņ beja jōstrōdoj.

— Kū as radzu. I tu tys esi — Kančs. — Dalders sasyta rūkys.

— Jā kai redzi, as tys asmu — agronomis Kančs, — sacāja garīs, inteligentīs kungs i, sirsneigi pakratiejš sova vacō saiminīka Daldera rūku, smaideidams turpynōja:

— Tymōs dorba dīnōs, kurys as svietieju, maņ beja jōteik Reigā, eksamenūs, gon pi draugim pec grōmotom. Sprīdit poši tagad, voi as reikōjūs pareizi. Voi as asmu jums tōs dorba dīnys porōdā.

— Nā, nā. Bet, kai tys sovaidi, Dīva vōrds sovaidi. Kotrā nōkūšā dorba dīnā tu beji dubultstrōdnīks. Nikō naasi porōdā. Ai, ai, kai tys sovaidi.

Vacīs Dalders turāja vēl sova bejušō puisa Kanča rūku sovejā i,
kai natycādams rādzātam, grūzāja golvu.

— Ai, ai, kai sovaidi...

Muna staceja beja klōt. Izkōpš ari as taipaņ breinōjūs. Ai, kai
sovaidi... Kai gon dzeivī navar gadātis.

SIRŽU GRĪZIEJS

Joná dīnys prīškvokorā nu Reigys pusis traucās smogīs auto. Šūražiz iz auto platformys nabeja preču krava, a sādāja dzeivi cylvāki.

Tys beja jautru piļsātņiku puļcenš, kas izbraucá iz laukim nūsvināt prīceigūs Jōņu svātkus pi bankys īriednā Jōnā Pūgys.

Jōņš leidza vādá sovu leigovu Maiju Veituleņu.

Tai jī braucá jautri i skanūši kai poša dzīsmá. Jūs bolsi tōli aiz mugorys ilgi, ilgi vāļ skanāja mežūs, pļovu leičūs i pīkaļņōs.

Jōnám īpretim sādāja Maija. Kai vīns, tai ūtrs, kai kū pōrdūmōdami, vairōk klusāja.

Jōņš mināja, kai Maija jussīs jō lauku sātā, jo jei tī braucá pyrmū raizi. Gondreiž taidš paļ jautōjums mōcās i Maijai. Bīži jei pazavarā Jōnī i pasmaidāja, radzūt jau tai sōrtū Jōnā seji saulis tveicī īdagušu vāļ vairōk.

Jōņš beja brašš, jautrs i izneseigs puisš. Taidu Maija, jauna mōjtureibys instruktorá, namīļōļ navarāja. Tik Jōnā tīvōs, malnōs ūsenis i jautris smaids Maijis sirdī īnásá šaubys, ka tik Jōņš nabytu maitu siržu lauziejs. Veirīši ar Jōnám pīmytūšu temperamentu iz tū beja ļūti spiejeigi.

Vārdamīs pļovu i dryvu plašumā Maija varāja ļautīs klusom pōrdūmom.

Patīši Maija šū-tū beja dzierdiejusá par Jōnā attīceibom ar cytom sīvīļom, bet napōrbaudeitom volūdom Maija daudz viereibys napīgrizá i vysu laidá par golvu pōri.

Řaizjom jei gon dzierdāja Jōni saucūt par siržu grīzieju, bet tū jei sajámá kai kaidu jūku.

Ari tagad kaids nu leidzbrauciejim īzasaucá:

— Ei, Janka, siržu grīziej, kō tu nadzīd!?! Pīkusi?

Tū dzierzūt, Maija jautōjuši pazavārā Jōnī. Jōņš vīgli nūsorka i, saviļčš seju tik monomā smaidā, īsōcā dzīdōt cytim leidza.

Tai i tagad Maijai nikas nabeja zynoms par Jōni kai siržu grīzeji. Vyslobōkōs dūmōs i mīlesteibā iz sovu leigavaini liksmu sirdi Maija braucā Jōnā lauku mōjōs svietāt skaistūs Leigū svātkus.

Auto beja izarōpš augši kolnā, bet kod tys sōka sleidāt lājī i otkon atteistāja lelū otrumu, Maija satvārā Jōnā rūku.

— Jōņ, as beistūs, kod auto nu tik augsta kolna rypoj lājī.

— Nazabeist, mīlō, tei ir iztureigōkō mašinā i lobōkīs šoferš vysā Reigā...

— Cik skaistys tā vītys! Mežim apauguši kolnōji i īlejis...! Kai svācis stōv ryndōs boltj bārzi... Voi tōli vāļ leidz tovom mōjom?

— Vāļ jau vasals gaisa gobols. Kaidu symts kilometru. Tī aiz nōkušō kolna ir upā. Krostūs aug varoni ūzuly. Breiniškeigs skots... Dereitu tī pīturāt i pastaigōt...

— Dereitu gon! — Maija prīceigi sasyta rūkys. Cytaidi Jōnā dīnā pec benzina viņ ūssim.

Tōli jī vairs naaizbraucā. Beja radzama breineiga dobys ainova. Stōvī upis krosti nūauguši ar ūzulym. Jōņš dāvā zeimi šoferam pīturāt.

Kai bitš iz zīdim piļsātnīki, nūzarōpuši nu auto platformys, mātās zalijā pļovā i izkleida pa upis stōvijīm krostim.

Jōņš ar Maiji, sazatvāruši rūkōs, sekōja.

Nu vysom pušom atskanāja jautrys Jōņu dzīsmis. Jautri piļsātnīki plyucā pučis, veja vaiņukus i dzīdōja:

— Leigū! Leigū...!

Jōņš lyka Maijai aizvārt acš i nazavārt, a patš viers Maijis golvys cītijā ūzula myzā ar zeimuli vylka dažus lūkus i tod grīzā ar mozu kabatys nāzeiti.

— Nu, voi dreizi bjš gotovs? — Maija vaicōja.

— Vāļ ocumirkleiti... — sacāja Jōņš i ar breivū rūku apkampā Maijis placu.

— Dīz kaidys tu tī burveibys dori?

— Nu tu vari i rādzaļ... — atbreivōdams Maijis placu, Jōņš sacāja.

Ūzula myzā Maija īraudzāja tik kū īgrīztys divi sirdš. Kotrai vydā beja veikly īgrīzti Jōnā i Maijis vōrdu pyrmī burti.

Ocu nanūlaisdams nu Maijis, Jōņš prīcōjās par sovu izadavušū dorbu kai mozs bārns.

— Tys bjš par atmini mjšu laimeigijam ceļōjumam, — sacāja Jōņš, tyvōdamīs Maijai.

Breiniškeigs dorbs, — nūzapyutusā atbiļdāja Maija.

— Voi tāv napateik, ka tu nimoz nazaprīcoj?

— Nā, nā... As tik tagad sōku saprast, deļkō tevi draugi sauc par siržu grīzieji. Šaubūs, voi kur cytur tu naasi īgrīzš taidys paļ divi sirdš. Daudz siržu... dažaidim burtim.

— Maija! — Jōņš īzasaucā i, sajiemš Maijis rūku, nūglōstāja:

— Tu esi vīneigō, kurai par pīmini as atkōrtoju školāna godūs īsōktū siržu grīzšonu. As beju lobs zeimōtōjs i vāļ lobōks kūkgrīziejs. Kaidā grōmotā as izgōju Amoru, kurs rūkā nāsā divi sirdš. Tōs as pōrzejmōju i īgrīžu kūkā. Partū mani nūsaucā par siržu grīzieji, jo tys maņ ļūti labi izadávā. Tū as darieju zāns bjdams, a tagad tū doru, pyrmū řaizi atzejmōdams sovu pyrmū mīlu.

Tai sacāja Jōņš, nu jauna aplīcynōdams sovu mīlu Maijai, i jam lykōs, ka Maija tam ticāja, partū jys apmīrynōts Maijai sūplok gōja tōļōk pa zīdūšū pļovu.

Šei apkōrtnā Jōnām nabeja sveša. Daudz řaizu Jōņš nu Reigys beja izbraucš ar ekskursantim i cytim dobys mīļōtōjim.

— Voi mās, Jōņ, kaidřaiz atsagrīzsim tī pi tō ūzula, kur tu īgrīzi divi sirdš?

— Kotrā zinī, Maija, taišni pec vīna gods...

Pi šīm vārdim Jōņš apzarōvā i jō pīrī izavylka garys dūmu zeimis. Iz leidzeigu jautōjumu jam beja gadiejīs atbīdāt dīsgon daudz ŗaižu, jo ekskursejōs i cytūs izbraukumūs Jōņš vīnmār lītōja zeimuli i mozū kabatys nāzeiti. Jys grīzā sirdš kūka myzā, iz sūlym, sīnom i zvierāja sovom sirdš-dāmom myužeigu mīlesteibu. Bet leidz nōkušijam godam vyss aizamiersa, tik divi sirdš, koč kur īgrīztys, bōlāja pazadūdams laika zūbam.

— Labi! — šaļti klusiejusā sacāja Maija. — Pec goda atsagrīzsim.

— Atsagrīzsim... — kai ļaunu parādzādams, klusi nūvylka Jōņš.

Nu meža leikuma iznyra bors leidzbraucieju. Jī beja apzapuškōjuši zīdim, maitys raibim vaiņucenim.

Īraudziejuši Jōni ar Maiji, jī mātā capuris gaisā i dzīdōja:

— Leigū! Leigū!

Bet upis krostā pi rasna bārza stōvāja divi Jōnā dorba bīdri i saucā:

— Jōņ, panōč šur!

Jōņš paspārā dažus sūļus iz saucieju pusi i apstōja.

Voi šei vīta nabeja pazeistama? Voi tī jys nabeja kaidu ŗaizi siediejš i rūkōs turiejš dedzeigūs līpōjneicys Zentys rūku?

Tagad Jōņš nadreikstāja iņ tyvōk, jo sūplok beja Maija.

— Nu nōč tyvōk, siržu grīziej! Nōč i apzaver sovys myrušōs mīlesteibys pīminekļus!

Līkās, Maija beja saprotusā i pīgōja tyvōk. Bārza myzā jei īraudzāja īgrīztys divi sirdš. Tī beja pazeistamī Jōnā rūkys vīļcīni.

Vīns nu puišim steidzās paskaidrōt:

— Tei vīna ir Jōnā sirdš, a ūtrō blondōs līpōjneicys sirdš. Tū jau var izdzāst, ka tōs vītā Jōņš bīš izavieliejš cytu.

I jautrīs puisš, tōļōk stōsteidams, sōka izkasāt nu sirdš Zentys vōrdu.

— Naskumstīt, jaunkundz, i jiusu sirdi Jōņš šudiņ īgrīzš kaida kūka myzā. Taidys divi Jōnā īgrīztys sirdš var atrastš gondreiž kotrā ekskursantu apmekleitā...

Tōļōk puisš ar volūdu natyka, Jōņš jam īgryudá spieceigu dunku sōnūs. Puisš sōka kōsāt i gondreiž aizareja.

— Valns taidys, Jōņ! Voi as tevi nasauču par lobu meistaru siržu grīzšonā? Nu labi, ka napateik, līlāj patš sevi...

Jautrīs puisš salicá nāzi, nūpurynōja rūkys i, naizturiejš Jōnā palākūs ocu skota, gōja prūjom.

— Jōņ, tu esi varons meistars siržu grīzšonā. Tik nazynu, kaida ir tova olga? — sacāja Maija i gōja prūjom.

— Maija! — Jōņš jai saucá pakaļ, bet jei naapstōja.

Pi auto sazapuļcāja vysy braucieji. Jōņš izmisš pazavārā Maiji.

— Soki, Jōņ, voi maņ vairōk nikur nabyš jōrādž kai kaidys izsmīklis tovu rūku dorbs — divi sirdš?

— Nikod, Maija! — Jōņš saspīdā Maijis rūku.

— Labi, tod braucom tōļōk.

Otkon skanāja dzīsmis i auto žvūrgdams drōzās tyvōk Jōnā tāva mōjom.

Tāvs prīcōjās par Jōnā atsagrīzšonu, mōtá smaidāja par daiļū dāla leigovu, kura prūtūt lauku dorbus i vāļ labi cāpt i vōrāt.

Jōnā cīmeni, mutis naaizvāruši, dzīdōja i biži pi lyupom cālā pylnys glōzis putojūšō mīstená.

Kod vokora krāslā kaimiņu uzkolnūs atspeidāja Jōņu gunš, ari Jōņš ar cīmenim aiz dōrza bierzš molā stīpá lelu degtš bucu. Aizdadzynōta augši kōrtš golā tei kvālōja kai breiniškeiga lāpa.

Sazalasāja kaimini.

Leigōtōju bolsi skanāja tōli, tōli...

Leigū!

Jōņš ar Maiji stōvāja cīži vīns ūtram sūplok i dzīdōja pōrejīm leidza.

Leigōtōji nazaryma. Pazagrīzuši pret saullāktu, jī dzīdōja vāļ spieceigōk, gaideidami sauli trejdeveinōs krōsōs.

Tūmār vysu vokoru Jōņš beja dzierdiejš kaidu pazeistamu bolsu. Tys lyka Jōnām atcerātīs kaidu maitini. Voi tei nabeja kaimiņu Paula? Bet godi, vasaly septeini godi beja nūzastōjuši storp jīm nu tō laika, kod Jōņš atstōja tāva sātu i leidz šam tá nabeja bejš. Nu tō laika Paula nabeja rādžāta. Bet sirdš syla tū rādžāt i dzierdāt, kū jei saceitu pec tik daudz godim.

A kū saceitu Maija, ka Jōņš sōktu runōt ar Paulu i pīmināt vacōs draudzeibys saitis ar kaimiņu maitiņom? Nā! Tō Jōņš nadreikstāja darāt! Jau tai jys beja izagōzš, braucūt nu Reigys pi tō bārza. Tys gon tai laimeigi pagōja garum. Bet dīszyn kū nasastōsteitu Paulina, kod dabōtu zynōt, ka nu Reigys atvastō jaunkundzā ir Jōnā leigova?

Jōņš sōka atcerātīs, ka jam ar Paulu beja dīsgon gars romanenš. Partū jys nūlāmá nasazatikļ ar Paulu, i nikaidā zinī Maijis klōtbyutnī.

A Paulys bolss jam nadává mīra.

Saulái lācūt, jys tū jau dzierdāja tápaļ aiz mugorys. Jōni sagrōbá napōrvarama vieleišonōs pazavārt Paulys sejī, bet Maija cīži turājās īzačārusá Jōnā aukiunī.

A tod nūtyka tys, kō Jōņš nikod nabeja gaidiejš.

Maija atsavārā atpakaļ i īzasaucá:

— O, Paula, tu ari tá!

— Raug, tá muna draudziná! Māš ļaizi beidzám mōjtureibys seminaru.

Niu Jōņš stōvāja pi Paulys vaigu vaigā i juta, ka jō kōjis sōc treisāt kai vacam zyrgam.

— Niu otkon īš vyss valī! — Jōņš nūzapyutá i aizvārā acš, a kod jys īzadrūsynōja acš atvārt, rādžāja, ka Maija ar Paulu apzakampušys sirsneigi nūzabučōja.

— O, valns, kaida brīsmēiga sazatikšona! — Jōņš caur zūbim pi sevš murmynōja i stōvāja kai sastindzš, pazadūdams liktiná varai.

— Sapazazeišt, Jōni — Maija skubynōja prīcōdamōs, satykusá sovu draudzini.

Paula pastīpá Jōnám rūku i sacāja:

— Vāļ jau naasom nūsiermōjuši pa tīm septeinim godim. Nadūmōju, ka napazeisi?

Paulys lyupōs beja taidis izsmīklis, ka Jōņš naizturiejs īzasaucá:

— Paula, Maija ir muna leigova.

Ar tū Jōņš dūmōja panōkt Paulys augstsirdeibu i izsacāt breidynōjumu, lai Paula naizstōsteitu kū vairōk.

Bet Paula jam mīreigi atbiļdāja:

— Tycu, Jōņ, ka tu esi īmontōjš munys lobōkōs draudzinis Maijis uzticeibu i vari saukt jū par sovu leigovu. Prūtams, koč kur kūka myzā īgrīzi divi sirdš kai aplīcynōjumu sūliejuma piļdeišonai. Jiutu, ka sōč atcerāt i cytys maitinis, kurom esi na mozōk sūliejš i īgrīzš sirdš...

— Paula! — Jōņš jū pōrtraucá.

— Labi, as kluseišu. Lobōk, kab tu patš pastōsteitu. Nikaidā cīnī as nazadūšu.

Tū saciejusá, Paula pajāmá Maiji pi rūkys i dzīdōdama vādá prūjom.

Jōņš šalti stōvāja iz vītys, tod atmátá golvu i sekōja obom aizgōjiejom.

Pyrms septeinim godim Jōņš Paulu beja atstōjš ar skaistim sūliejumim tū nikod naatstōt, bet piļsātys dryuzmā jam aizamiersa maitiná, ar kuru ņazi beja beidzš vydusškolu. Paula ari beja nūbrīdusá, i tagad Jōņš jū rādžāja kai stoltu jaunovu. Īzaviers Paulys tymsijōs ocu dziļōs, Jōņš nūgryma kai otvorūs. Šōs acš jū bīdāja i vylynōja.

Jōņš juta, ka nu Paulys būs jolyudz pīdūšona, bet, zynūt vysu patiseibu, Maija tá navarātu palikt i aizītu.

Tagad Jōņš beja kai pīkusš peļdeitōjs upis vydā, nazynōdams, iz kuru krostu lobōk peļdāt. Šalti padūmōjš, Jōņš ļōvās liktinām i gōja tī, kur obys jaunovys stōvāja pi kaida kūka strauta molā.

Jōnā dīnys saulá reita pusī mirdzāja trejdeveinōs krōsōs. Molu molōs pi gunkurim skanāja dzīsmis:

Leigū! Leigū!...

Gaiss beja pylns līksmu skaņu i tricāja kai tyukstūšu vijōļu steigys.t Jōņš biedeigu seji kai kaidis griecinīks ar mozcereibu iz grāku pīdūšonu tyvōjās jaunovom.

Pymō pret Jōni pazagrīzá Maija.

— Jōņ, mās ar Paulu izarunōjam kai draudzinis. Žāl, ka tevā nabeja klōt.

— Žāl gon... — Jōņš kai vaineigs klusi atbiļdāja.

Tod jī vysī atsašāda iz kūka sūlenā. Jōņš vairōkys ņaizis paberzá dalnā pīri. Līkās, namīrs jū vojōja.

Paula mīreigi spielājās ar pučis zīdeni, tū maigi glōsteidama, Maija vārās tolumā. Tod jei, kai gaideidama nu Jōnā sarunu, sōcā aplukōt tyvōk stōvūšūs priķšmatūs.

Mīreigi čalōja strautenš, nasdams zīdu lapenis. Pīzaškībš pi dōrza statenā, dūmeigs sādāja palāks nūsyunōjš akminš. Tik kuplō līpa soldi šaļcā kai skubynōdama klusu sādātōjus:

— Nu, padzīdit, parunojit Jōnā dīnys reitā!...

Maija apbreinōja kuplōs līpys zorus i izmátá skotu rasnōs līpys stumbram. Jōs skots izastīpá taisnōks, i vīnā mirklī jei beja kōjōs. Paspārā sūli iz līpys pusi i apzastōja. Pīzacālā i Paula. Jōņš vāļ šalti kavājās, tod i jys pīzatoryuka augšā.

Maija apzagrīzá apkōrt i veikly īciertá Jōnām sejī, ka tys napagiva ocu pamyrkšynōt.

— Melš, tu...! Siržu grīziejs! Voi tys nav tovs dorbs?

Maija rōdāja iz līpys myzā īgrīztom divom sirdim.

Tagad Jōņš zynōja, parkū beja sajiemš nu Maijis osū pļauku. Jōņš pazavārá iz Paulu, jam lykōs, ka jei nikod nabeja tik skaista kai šūražis, Jōná dīnys reita saulis apmirdzeita.

Paula pīgōja pi līpys, nūglōstiejusá divi sirdš, klusi sacāja:

— Septeini godi tá stōv,— šōs divi sirdš Amora aizsardzeibā.

Maņ beja lykts ik valis šaļtenī tá atnōkņ i apraudzāņ i pazakavāņ nūtykušō atmiņōs, jo tai beja vieliejš Jōņš. Ari jam beja jōatīt tá, tikleidz īzarostu sātā. Bet tū sūliejumu Jōņš ir lauzš...

Tū saciejusá, Paula nogim īzatvārā kūka myzā.

— Paula, nadori tō...! — Jōņš īzaklīdzá i satvārā Paulys rūku.

— Siržu grīziejs... — Maija sacāja i, rūkom aizklōjusá acš, aizgōja pa lauku.

Tymā šaļtī atlidōja bolts Amorenš i vādynōja sovus maigūs spōrnu golus par Paulys i Jōná golvom.

— Sazaskūpstīt Jōná dīnys reitā! — Amorenš čyukstāja.

— Paula, pīdūd... — Jōņš lyudzās, kod beja nūdzierš nu Paulys lyupom soldonū Jōná dīnys reita rosu.

— Tik ilgi gaidāņ, kai lai napīdūņ, muns mīlỹš siržu grīziej!

I Paula nūlīcá golvu iz Jōná placa.

— Bet tagad, Jōņ, steigsimās pi Maijis, pi cytim...

Jī obi kai divi tauryni aizlidōja pa zīdūšu, zalta rosys pībōrsteitu pļovu.

TREJS SAZATIKŠONYS

I

Tūnakļ Ontōns Vōrpa dziedāja pi lūga trejs klauvīņus.

Jys zynōja, ka klauvātōjs ir kaimiņu sātys krystāvs Domeiņš, kura sātā beja apzamatušī sorkonī ar vysu sovu štabu.

Domeiša klauvīni beja signals, ka sorkonarmīši ir otkon īgrymuši naprōteigā karšu spielī i sardzī izgōjuši vysai moz veiru.

Ontōns Vōrpa vīnā rōvīnī beja augšā. Jys gulāja sazagierbīs i jam beja caurs mīgs.

Kuru kotru nakti Ontōns Vōrpa gaidāja sova krystāva nūrunōtū signalu, lai tod drūsōk varātu atstōt sādžu i pōrgōjš sorkonūs fronti pi Dyuņu pūra, kai deveiņpadsmīt gadeigs jauneklis īzastōt latvišu atbreivōtōju pulkūs.

Jys izsvīdā placūs pušmieteli i saviļčš syksnu izjāmā pagreidi nūslāptū revolveri.

Sātys ļaudš klusi nūzastōja pi ustobys durovom, teikdami ardīvys i klusi laimis vālādami, spīdā Ontōna rūku, sylti skupstāja iz vaigim.

Tod Ontōns klusi izgōja pa durovom i izgaisa patymsā septembra naktī.

Ōtri Ontōns Vōrpa dāvās iz Dyuņu pūru. Pyrmijai sardzis linejai jys beja garum i pōrmetš krystu spīdā rūkys pi sirdš, syteidams Dīvam klusu i korstu lyugšonu, lai tik paļ laimeigi izadūtu nūiļ nōkušū celā pūsmu.

Īzadaga zvaigznis i ceļš palyka gaišōks.

Ontōns Vōrpa spārā kotru sūli aizviņ uzmaneigōk!

Natōli nu Dyuņu pūra pūsis nōcā trejs karaveiri. Vōrpa nūkryta gar zāmi i īrōpōjš kōrklu kryumā sagatavōja sovu īrūci.

Skali sazarunōdami karaveiri aizgōja garum. Vōrpa saprota, ka tagad ceļš ir breivis, ka tagad jōdūd kōjom vali. Jys skrāja sazaličs i beja laimeigs sajušdams pūra slāpnū zāmi zam sovom kōjom.

Niu jys mīreigu sirdi varāja šū pūru pōrīt, jo sorkonūs frontā izabeidzā pi pūra i naktīs sovys patrulis sorkonī naizsyutāja. Partū Vōrpa atgiva elpu bez seviškys pīsardzeibys gōja iz prišku vārdamīs lai tik naaizamaļdeitu.

Bet tyvumā lyuza kaidis sakaļtš kūka zors i Ontōns izbaili pametš skotu iz tū pusi īraudzāja cylvāka stōvu, kurs ocumirkli pazaslāpā aiz bārza.

— Rūkys aug! Saušu! — Ontōns īzaklīdzā i pacālā sovu īrūci.

— Pec bolsa tu esi latvītš, partū šaubūs, ka tu mani nūgalynōsi.

Tū saciejš svešīs pacālā rūkys i gōja pi Ontōna tyvōk.

Būdams vāļ napīdzeivōjš Ontōns nazynōja kū darāt i nūlaidā īrūci.

— Voi mās obi naejmom iz vīnu pusi? — drūšōk sacāja svešīs i nūlaidā rūkys.

— Varbūt, jo as pōrgōju sorkonūs fronti, — īraudziejš svešū privatūs drābjōs drūšōk sacāja Ontōns.

— Teišam tei bētu laimeiga sazatikšona, — tai svešīs. — As gōju pōri frontái, bet mani sagiustāja. Tod laimeigi otkon izbāgu i būdams svešōks šymā pūrā sōku maļdātīs.

Obi veiri vīns ūtram snādzā rūkys.

— Muns vōrds ir Jezups Sylna. Voi šys pūrs jums zynoms? Voi ceļu atrassim leidz latvīšu cīneitōju frontái?

— Zynoms, — Ontōns prīceigi sacāja. — Varom iņ drūši, jo sorkonūs tá nasatiksim. Jī naseņ atstōja pūru i aizgōja sādžys virzīnī.

Obi jaunī draugi bryda pa pūru i iz reita pusi laimeigi sasnādzā latvīšu fronti, kur tyka sirsneigi pījymti breivprōteigūs cīneitōjūs.

II

Ontōns Vōrpa i Jezups Sylna cīnājās Latgolys atbreivōšonys frontī vīnā rūtā.

Latvīši giva uzvaru pec uzvarys. Jūs rūkōs kryta cīms pec cīma i pīlsātys.

Pādejū ņazi jī sazatyka pyrms izīšonys kaujī pi pādejō Latgolys cīma.

Mežā vāļ slāpās sorkonūs pādejōs atlikys i jī beja jōpadzan, lai tod skaiteitu Latgolu par galeigi atbreivōtu.

Reitā agri bataljons izgōja kiedi.

Nu sōkuma Ontōns Vōrpa ar Jezupu Sylnu gōja gondreiz blokus. Vālōk vīns nu ūtra arviņ vairōk atsadalāja. Tod sōcās apzasaudeišona, jo bataljons satyka sorkonūs pretesteibu, kuri nūzaslāpuši meža bīzūkņūs atklōja guni.

Sorkonī dreizi atsakōpā i latvīši ikaisa jūs vojōšonā.

Nu Vōrpys lūdis kryta kaids sorkonīs, kurs aizasliepš aiz akminā ilgi atsasaudāja.

Tod jys paskrāja iz prišku labi lelu gobolu, bet nikō nasatyka, tik pa labi i kreisi attōlōk dzierdāja pa sōvīnām. Bet tod natōli aizmugurī atskanāja klīdzīņš.

Ontōns Vōrpa kū ļaunu parādzādams mātās atpakaļ i īraudzāja sovu draugu Jezupu Sylnu bāgom. Sorkonarmītš jam dzynōs pakaļ. Jezups pakryta. Īnaidnīka rūkōs beja pacalta šautinā ar izlyktu durkli.

Ontōns apriekinōja, ka naspaspš laikā pīzasteigt, tō pec pacālā šautini i tymā breidī izsōvā, kod sorkonarmītš atsaviezāja īdūrt Jezupam.

Nu sorkonō rūkom izkryta šautinā i jys patš atkryta atmugoriski.

Kod Ontōns pīskrāja pi sova drauga, jo sejī beja nōvis bōlums, bet īraudziejš Ontōnu pasmaidāja.

— Voi tei beja tova lūdá, kas mani izglóbá?

— As gribieju pīzasteigt klōt i pīlītōt taidu pošu īrūci kai īnaindņiks, bet tod bȳtu par vālu, — sacāja Ontōns i steidzās pōrsīt īvainōtū Jezupa kōji.

Jezups īsōcá lāni stōstāt par nūtykušū.

— Apzasaudieju ar sovu īnaindņiku. Tod sazabūjōja muna šautiná. Mani īvainōja kōjī. Tū rādžādams īnaindņiks maņ sōcá tyvōtīs. Izsōvá. As izavairieju i manieju, ka jam vairōk nav patronu. Tod jys izlyka durkli i mátās maņ viersā. Cieļūs augšā i ījiemu vītu cīnái, bet muns durklis beja nūlyuzš. Skrieju atpakaļ, dūmōdams īnaindņiku izvylynōt iz kaidu nu mȳsejīm, bet īvainōtōs kōjis deļ pakrytu. Dūmōju, ka pādejā Latgolys atbreivōšonys dīnā bȳš jōmierst. Bet tod īnaindņiks patš nūkryta maņ aizmugurī.

Obi draugi gōja tōļōk i runōja par ūtrražieju laimeigu sazatikšonu.

Tei beja jūs pādejō cīná.

Ontōns Vōrpa vāļ palyka īryndā, a Jezupu Sylnu aizvádá iz slimineicu.

III

Pagōja daudz godu. Latvejis saulá siļdeidama par dzimtinis laukim beja spūža i mīla.

Vacī atbreivōšonys cīneitōji sveicá sovu sorkon-bolti-sorkonū karūgu, cālá myužeigai pīminái atbreivōšonys pīminekļus...

Ontōns Vōrpa beja aizsorgu nūdalis prīšknīks i rūseigi gatavōjās Latgolys atbreivōšonys pīmineklá atklōšonys svineibom.

Daudz dažaidu pōrdūmu Ontōnam beja par vacijīm cīņu bīdrim.

Atcerājās i sovu draugu Jezupu Sylnu i jam nazyn parkū lykōs Sylnu pīskaitāt pi cīņōs krytušīm. Beja jū redziejš nōvái acīs veromās, bet drūsu mierť par sovu dzimtini. Vysi šī godi nazkai beja

pagōjuši, ka jī nabeja sazatykuši. Bet tagad Ontōnam ļūti gribājās Jezupu rādžāt i zynōt kai klōjās jo leidzcīneitōjam i draugam.

— Varbūt jō vairs nav storp dzeivijīm? Varbūt Sylna sasyrga ar tū kōji... Vysaidi varāja gadātis... A ka ir dzeivs. Kū dora? Kai saimnīkoj? Kū dora sabīdriskā laukā?

Šaidys i cytaidys dūmys pīlaidá Vōrpa, bet eistineibys par Sylnu nazynōja.

Pīnōcá svātku dīna.

Ontons Vōrpa ar sovīm nūdalis aizsorgim dāvās iz staceji. Dažaidi svātku pīnōkumi beja iz jō placim i tūs jys veicá ar lelōkū sirsneibu grybādams atdūt gūdu Latgolys breiveibys simbolam — atbreivōšonys pīmineklám.

Kod sazastōja garys militarūs personu īryndys i aiz tōm tyukstūšys ļaužu, Vōrpa památá skotu apkōrt, voi narádzātu kaidus nu pazeistamim cīneitōjim.

Tod nōcá svineigs breidš, nūkryta aizkors i beja radzams granitā kolts Latgolys atbreivōšonys pīmineklis.

Atskanāja komanda.

Gūda stōjai tyka pacaltys šautinis i zūbyni.

Vōrpa pacālá sovu zūbynu i juta nu pretejōs pūsis iz sevi vārstys syltys cylvāka acš.

Vacōka veira sejī beja radzams gaišs pīrika stors. Jō kryutš greznōja pogosta vacōkō medalš i gūda zeimis.

Ontōns Vōrpa pazyna sovu vacū cīņu bīdri Jezupu Sylnu.

Jys cīžōk sažņaudzá zūbyna spolu i klusu čyukstāja:

— Sveiks, cīņu bīdri! Sveiks tu, kas redzieji nōvi par šū zámi cīneidamīs! Sveiks gaviļu dīnā, jo tu nōvi uzvariejī!

Kod īryndys sōcá izkleišt, Vōrpa rādžāja, ka Sylna ir svātkūs atvedš leidza daudz sova pogosta organizātu ļaužu.

Niu jī nōcá pec daudz godim otkon kūpā i snádzá rūkys.

— Tei ir trešō m̄ysu laimeiga sazatikšona, — sacāja Sylna gondreiž glōsteidams sova drauga rūku.

— Da, m̄ysim ir bejušys dzeivī trejs sazatikšonys...

Atbiļdāja Vōrpa i rādžāja Sylnys acīs izamirdzom prika osorys.

A ļaudš gaviļāja augstu skotus turādami pret sovu breiveibys simbolu i vacūs karōtōju sirdš prīcōjās jīm leidza.

KARŪGS

Kozu solys Gabris, lykdams iz golda skrūzi putōjūša ola, kurs beja atlicš nu vakardīnys cyuku bārom, gribāja pastōstāt kaidu nūtykumu sovam tōlyjam rodam Steponam.

Jys gribāja stōstāt par Dzeivū Juri.

Gabris pīlāja sovu glōzi, izdzārā i, dalnā nūslauciejš ūsys, pīlāja vāļ i pastyumá Steponam.

— Iudzārsim pa glōzeitái i parunōsim. Nav jau sīna laiks, a svātku dīna.

Stepons nalyka sevi ūtṛaiz lyugt.

Jys salāja mutī bryunū olu, kai madu.

— Tai gon, Gabri, nikur nav jōskrīn, — sacāja Stepons i lyka iz zūba Jōņu dīnys saulī nūkoltušō sīra gobolu.

— Nu tai, — Gabris īzakōsāja i sazataisāja lelai stōsteišonai.

— Tu pazeisti mýsu sādžys Juri? Jū tagad sauc par Dzeivū Juri? Agrōk jys beja taidš patš kozusalītš, kai vysi cyti. Par Dzeivū Juri jū nūsaucá pec tam, kod atsagrīzá nu atbreivōšonys kara, kur beja breivprōteigi īzastōjš kai ostoīnpadsmīt godu vacs jauneklīs.

Tī jys taisiejš breinumus. Bejš trejš řaizis īvainōts, řaizi sagiusteits, bet tū pošu dīnu izbiedzš. Trokōkīs ar tū valna puisi bejš tys, ka jys nūsauts i otkon palicš dzeivs.

— Stōsti, stōsti, Gabri, kai tys beja. Nūsauts i otkon palicš dzeivs?

Izabreinōjš īzasaucá Stepons i pīzavirzāja tyvōk Gabram.

Gabris sōcá stōstāt Steponam stōstu par Dzeivū Juri.

— Latvīšu atbreivōtōji sādāja īrokumūs i gaidāja izdeveigu breidī uzbrukumam. Pōdrūšņiks Jurš ar divim draugim izgaisa naktš tymsā. Jī spīdā rūkys i klusi sazarunōja:

— Kab tik izadūtu?

- Kab naizītu škeibi?
- Dzeivi napazadūsīm!
- Varbūt iziņš eists kara jūks?
- Varbūt aizīsīm pi Dīva?

I jī leida iz prišķu cauri malnai naktái iz īnaindņika pusi.

Juram beja pōrdrūss nūdūms, kuram drūšsirdeigī draugi pīkryta.

Vajdzāja pōrīt īnaindņika fronti i tōli aizmugurī īklyt štaba nūmetnī. Atbruņōt sardzi, dūt telefonisku pavieli frontái steidzeigi atsakōpt.

Trejs draugi laimeigi tyka frontis aizmugurī. Labi pazeistamā sādžā beja īnaindņika štabs.

Rejis pajuntī tymsā karaveiri apsasprīdā. Nu tīnīnis varāja rādžāt nūmetnis gaišū lūgu.

— As īšu, a jiuš gaidāsīt vīnu sōvīni i tod ejmit paleigā, — sacāja Jurš i nūjiemš karaveira nūzeimis, zemņika svōrkūs aizgōja.

Jurš ticāja sovai laimái.

Klusi leida iz prišķu. Vōrtūs apzastōja i nūvārōja sardzi.

Durovu sorgs īspīdš podusī šautini snaudā. Vysu napīcīšamū sagatavōjš, Jurš klusi pīzazoga pi sorga. Ūtri reikojūtīs nakts tymsā sorgs tyka sasaisteits i gulāja aizbōztu muti.

Ustobā pi golda sādāja trejs veiri i spielāja kartys. Divim Jurš rādžāja sejis, a trešīs atsaroda ar mugoru pret lūgu.

Sataustūt telefona vodus, Juram nūdrebāja rūkys. Bet tod veirs ar mugoru iz lūgu pīzacālā i, īreibš, kai cysu kiulš īzagōzā gultā.

Beja izdeveigs breidš.

Jurš spārā kōji par slīksni.

Pi golda sādūšī veiri pacālā golvys.

— Kō jiuš meklejit? Kas jiuš īlaidā? — skanāja cīts i solts bolss.

— Esit mīreigi, bīdri. Sorgs mani pazeist i īlaidā. Asmu kaimiņu mōju bejušīs puisš. Grybu pīzabīdrōt spielī.

Tū saciejš, Jurš lyka iz golda vasalu sauvi naudys.

Tū radzūt, obi veiri atsadzeivōja i sazaskatiejuši lyudzā Juri sāstīs pi golda.

Kartys staigōja nu rūkys rūkā.

Juram nazaveicā.

Nazaveicā i glōzis tukšōšonā.

Īnaindņiki prīcōjās i rausā naudu kabatōs.

— Peļnāt tu prūti, a spielāt nā, — sacāja vīns.

— Kas nadzer, tys slykti spielej, — atmátá ar rūku ūtrs.

— Voi karā tu dereitu? — zūbōjās obi i lileigi izgōzā kryuṭš.

— Vajdzātu pamieginōṭ, bīdri, bet maņ nav bejš izdeveibys, — sacāja Jurš i sakūdā zūbus.

— Zaļš tu vāļ izaskoṭ... Jauns i zaļš... — smājās obi.

Nu Jurš saprota, ka vylcynōtīs navar.

Sagatavōja kabatā revolveri i gaidāja eistū breidi.

Bet tod sazakustāja guļušīs gultā i Jurš památá skotu iz tū.

Īraudzāja iz sevi vārstys naideigys acš.

Jurš tōs pazyna.

Trešīs veirs beja tys patš, nu kura tūŗaiz jau beja izbiedzš.

Sirdš Juram gondreiž pamyra.

Īnaindņika ļaunōs, zaigōjušōs acš izaspīdā, rūkys satvārā šautini.

— Bīdri, spīgs! Boltṭš! — Jys klīdzā aizsmokušā bolsā.

Obi veiri napaspāja pazakustynōṭ, kod Jurš jīm izgryudā viersā goldu i dāvās iz durovom.

Atskanāja sōvīnš.

Lūdā nūsviļpōja gar ausim.

Jurš jau beja iz slīkšná, kod atskanāja vāļ vīns sōvīnš.

Juram aizamátá kōja i jys pakryta. Atmátá rūkys... Īzavaidāja...

Aizturātu elpu klausājās... Sadzierdāja tik vīna cylvāka sūļus.

Pīnōcá klēt, pīlyka šautinis stūbri pi Jura kryutum i ļauni izasmāja:

— Nu, putneņ, tagad tu esi beigts. Šūražis naizbiegsi. Divu lūžu pītyka tovai ōdai... Trešos navajdzāja...

Jurš pataisā acš i apzavārā stōvūkli...

Ustobā beja panikys trūksnis.

Tik vīna strauja kusteiba i Jura rūkōs beja īnaindnīka šautinā. Nu osa kūjis spierinā īreibušis īnaindnīks nūzagōzā zāmī.

Tymā breidī durovōs pazarōdāja pōrejī divi veiri. Jurš jau beja augšā i izgaisa nakš tymsā. Jam pakaļ skanāja sōvīni pec sōvinā, bet tīm mierká nabeja.

Trejs atbreivōtōji otkon sazatyka.

— Nav vārtš taisāt trūksni. Glōbsim dzeiveibys...

Palykuši pi šaida lāmuma, pa tymsu, pa pazeistamom takom jī atsagrīzā sovūs īrokumūs. A īnaindnīks vysu nakti veļti sōvā tymsā tausteidams lelus uzbrucieju spākus.

Pabeidz Jura stōstu, Gabris vāļ pībylda:

— Jurš ilgi navarāja izajust, ka ir storp dzeivijīm, bet dzeivs jys beja. Bīdri jū nūsaucā par Dzeivū Juri.

— Tai gon, — pīkryta Stepons aizkustynōts, — kai likās jiusu sādžys Juri lūdā najam cauri.

Dzeivs ir palicš i tagad dora breinumus, — izasmāja Gabris

— Nu kas par breinumim? — vaicōja Stepons i památā ar vīnu aci iz skrūzi, ar ūtru iz tukšū glōzi.

Kod glōzis beja iztukšōtys, Gabris stōstāja:

— Dzeivīs Jurš ir taidš cylvāks iz kuru ir vārsti vysī skoti. Nikod jys nasād iz vītys, a vīnmār koč kū dora. Myužeiģi navaleigs. Ļaudš breinojās i soka:

— Jam jau nūmierť nabyš laika.

Tai aprilā pādejōs dīnys pīvakarī, ļaudim par breinumu Jurš ar ciervi par placu aizgōja iz Leidumu.

Vysu acš beja lūgūs.

— Dīvs zyna kū tī darās?

— A Jurš aizgōja, paņ atpakaļ naatsaskatāja i naredzāja tūs, kas jymā ziņkōreigi nūzaskatāja.

Reši kaidis atsarōvā nu lūga, vysim vajdzāja rādzāt, kū jys atnāsš? Násá ari, i tovu breinumu, ni slūtom bārza žogori tī beja, ni skujiis maizis ceplám, ni kōrkly jumta klyugom.

Jura placā leigōja gara kōrts.

Nu beja mineišona, kū jys ar tū darās? Sādžys sīvys vāļ jau nikō naparādzāja. Par šyupelá leiksti gvālzņ beja agri.

A kū ta cytu darās? Nu kū?

Tai mineidami sādžys ļaudš aizmyga i reitā otkon vārsá acš iz Jura sātu.

Kai par breinumu ustobys golā Jurš slāja garu kōrti, boltu kōrti.

Vajdzāja skatātīs, kas nūtikš tōļōk.

Ŗaiz jau jys vysus pōrsteidzá dōrza golā slīdams garu i rasnu kūrti.

Tys asūt zibiná nūvediejs, a ļaudš naticāja.

— Nīkojīs viņ ar Dīva spēku. Pārkiuņš nav jau kaida kara spielá. Ka sabrukš vysu zibini i pārkiuni tovā ustobā, tod redzeisi gon kaidis zibiná nūvediejs.

— A nikō nabeja. Nu to laika pārkiuná nagaisā nūdaga divys sādžys mōjis, a Jura palyka dzeivys. Tagad sādžā ir jau seši zibiņnūvedieji.

Jurš cālā klāvu ar lūgim, lelōkim kai sādžys ļaužu ustobom.

Ļaudš sacāja, ka tys asūt izsmīklis cylvākim.

A nikō. Par tū Jurš dabōja gūdolgu. Tagad taidi klāvi kaimiņūs ir vasaly trejs.

Ŗaiz Jurš sāja cukra batviņus. Partū jū nūsaucá par meli i cytu ōzeitōji, jo cukris aug tik Afrikā pi malnyjim. Jura cukra batvini

varāja bīt kaida jauna tupeņu škirná.

Bet teišam Jurš izaudzāja cukra batviņus pyrmīs vysā nūvodā. Tagad tūs audzej vairōki kaimini.

Taipaļ tūražiz vysu acš beja vārstys iz Juri, kod jys otkon slāja augši boltu kōrti.

Lūgūs vysī navarāja sazaspīšļ. Pakūpá vōrtūs. Runōja i sprīdá.

— Varbūt vōrnu bidaklu taisās? — sacāja Donots ar osorainom acim.

— Dreizōk tī bīs dziernaveņu spōrni, lai kūrmuli zámī nacaltu — mátās storpā vacīs Karušš.

A tod koč kas sorkon-bolts cālās nu zámīs i sleidāja augšōk pa kōrti.

Vysi izstīpá koklus i gaidāja.

— Karūgs! — Kaimini īplátá mutīs.

— Karūgs, karūgs! — jī saucá cyts caur cytu i izbreinā irōvá koklus.

Dzeivō Jura ustobys priškā augši mastā izaveja i maja vīgļjā viejī plandējās sorkon-bolti-sorkonīs karūgs.

Beidzš stōstu Gabris sajámá Stepona rūku.

— Da, jys pyrmīs izkōrá karūgu. Māš breinōjamās, a šudiņ vysī tū dorom. Tai ir labi. Tagad vysī zyna, ka tī ir svātki. Tī ir svātki na tik pogosta mōjī, na školā viņ, a vysys tautys svātki. Kotrys mōjis svātku skaistōkō rūta ir sovys tautys karūgs.

Kod lūgā jau beja gaiša 1.maja svātku dīna, obi veiri pīzacālá, pamatūt skotus lūgā jī īraudzāja Jura mōjis priškā mastā karūgu.

Gabris i Stepons izgōja ōrā. Atsagtom golvom i klusādami divi veiri vōrtūs pacālá sorkon-boltu-sorkonu karūgu.

RŪBEŽNĪKI

I

Pec veira bārom jaunū Karolinu pyrmīs apmeklāja cīma skūpīs i tureigīs saiminīks, vacpuisš Țovāns. Jys satyna parasnu pošaudzātys tabaka papirosu i ilgi nazavylcynōdams sōcá runōt.

— Karolin, tu tagad palyki vīna pošā.

Karolina pacālā acš, kurōs vāļ beja radzami osoru pādi i drūši atbīldāja:

— Da, vīna pošā sovūs Kaļņišūs.

— Voi tod nabašņiks Benš tāv tūs nūrakstāja. — Țovāns nadrūsi jautōja.

— Da, nūrakstāja...

— Nu, kū tu tagad dūmoj darāt.

— Vāļ jau ir zīma, mīži nav jōsiej...

— Par jaunu saiminīku naasi padūmōjusá.

Karolinai sazamátá koklā ryugti, klausūtis cylvākā, kas nikod nabeja paticš jōs veiram Benám, napatyka i jai.

Țovāns beja īsōcš runōt i gribāja zynōt vysu leidz golam.

— Varbūt, Karolin, zámi atdūsi iz pušom.

— Nōkš pavasarš, pošā zynōšu kas dorams.

Țovāns naatsalaidá i ņūrdāja tōļōk.

— Kū tu, sīvítá... lobōk ar veira prōtu i padūmu.

— Vāļ jau ilgam laikam pītīkš Bená prōta i padūma. Naasmu vāļ jū aizmiersusá. Nalyugts padūms nav pateikams, iztikšu, Țovān.

Țovānam jōs vōrdi lykōs osi kai pōtogys ciertini. Jys pilācá kōjōs i paslāpá sovus nasukōtūs motus bīzā aitūdys ausainī. Pi durovom atsagrīzá i caur zūbim izgryudá:

— Tik lapni gon...

Karolina nūzaspļōvá i nateicá vairōk ni vōrda.

Šymā mōjī Țovānam vairōk nabeja kō rōdātīs. Jō acīs Karolina beja na sīvītá, a valns.

Tod jys aizgōja stōsteidams pa vysu cīmu par Karolinu vysaidys nalobys lītys. Nabašņiks Benš cīmā īvedš sīvīti ar kūka sirdi. Tykusá par Kaļņīšu saimineicu, Karolina putynōšūt tūs laukā i rīšūt cīma ļaudš. Acš speidūt kai vylkam i volūda grīžūt sirdī kai esmiņš. Lelōkīs krysts ar jū bjšūt kaiminim...

Tai sōcá málšļ pa cīmu, a beja ļauteni, kas krāslys stuņdōs īzagrīzá pi Karolinys i vysu atstōstāja. Tod Karolina zynōja kū darāt, lai tenkōtōjim aizlauztu ļaunōs mālīs.

Atgō pavasarš.

Orōji izgōja sovūs teirumūs i dzyna vogu pec vogys. Vysu cīma ļaužu acš beja Karolinys Kaļņīšūs. A tī nikaidys mainis navarāja rádzāļ. Tik pōrs cyukys rokōs teirumā. Bierš i trejs gūvš pīsītys ādá paskriejušū pļovys zōli. Tai tod Karolina par zámis dorbim nimoz nadūmōja. Par tū seviški prīcōjās Țovāns i rōdeidams ar rūku iz Kaļņīšim sacāja:

— Tei tī taisās apsmīkli vysam cīmam...

Bet dreiz viņ Țovāns pyutá peipis dyumus sáv zam daguna i klusāja.

Kaļņīšu teirumā bierš vylka orklu, aiz tō lapni atmastu golvu gōja Karolina.

Kaidā dīnā jei atbraucá nu piļsātys i saortā teirumā nu rotim izcálá jaunu atsperu eceižu.

Tū rádzāja cīma ļaudš, i paslapus nūvārōjš Țovāns īkūdá apakšlyupā.

II

Karolinys Kaļņīšu rūbežys sagōja ar kaimiņu mōju Geruša zámī. Gerušs beja nazapreciejš i bỹdams klusys dobys cylvāks dzeivōja vīntuli ar sovu vacū mōti. Kod Benš vāļ nabeja preciejīs, jys

ar Geruši labi satyka i garījūs zīmys vokorūs kūpā vakarāja leidz vālai naktái. Beņš tod Kaļņišūs īvádá Karolinu i obi rūbežņiki sōka dzeivōt kotrs sovu dzeivi.

Beņam beja jauna sīva, mōjis kūpieja i laika kavieklis. Gerušs draugus meklāja cytur. Tai jam sveša palyka rūbežņika i drauga sīva Karolina. Partū pec Bená nōvis Gerušs nūticāja Lovāna stōstim par Karolinu i beidōs pazaskatāt iz tū pusi.

Ŗaiz piļsātā Ŗovāns pavylka Geruši aiz pierduknis iz krūga pusi i pacīniejš sacāja:

— Naasi muļkis. Ka Karolina prosa, nadūd tai padūma. Vīna jei izputās. Varbūt tod Kaļņiši par lātu naudu pōrīt tovōs rūkōs. Saprūti. Kam mýsim tod taidu špetni cīmā taupāt. Lai gaist napraška...

Tai Ŗovāns apvōrdōja Geruši i jys tam tai kai pīkryta. A kod Karolina poša sōcá staigōt pec orkla, izagōdōja jaunu atsperu eceižu, Gerušs sōcá šaubātis par Ŗovāna vōrdim.

Kaidu dīnu Karolina apstīpá ganeibys ar drōšu žūgu i atbreivōja sovus lūpus nu napateikamijīm stryčim i smogijom kiedom. Tys kryta acīs Vejpīšu cīma ļaudim, bet seviški patyka Gerušam.

— Slynka i napraška jei nav, — Gerušs dūmōja, — varbūt tik nalōga i nasaticeiga ar ļaudim.

Vysaidi pōrlykdams Gerušs tik tōli beja ar sovom dūmom, ka nūlāmá kaidu Ŗaizi pōrīt iz tū pusi, kur strōdōja Karolina, padūt dīvpaleigu i pamieginōt runōt. Bet tōs pošys dīnys pīvakarī nūtyka tys, par kū vyss Vejpīšu cīms Karolinu cytaidi nasaucá, kai par rogonu.

Geruša zyrgs izspruka nu pogolma i ībridš Karolinys rudzōlī tū ādá gordu muti. Tū radzūt Gerušam izkryta karūtá nu rūkom i jys dāvās pi zyrga, bet tōli naticš apzaciertá kai pret sīnu. Preteim nōcá Karolina i mīreigi sajāmusá zyrgu pi krāpom aizvádá iz sovom mōjom.

— Kas nu, — Gerušs stōvāja iz vītys i breinōjās.

— Ka jau tai, to taisneiba viņ ir kū ļaudš par jū soka. Ka tik kū naizdora ar zyrgu. Varbūt ar tīsu prasās škodis atleidyņōšonu.

Vysaidi dūmōdams Gerušs meidājās iz vītys. Tod jys pazaskatāja iz kaiminim. Tī, kuri beja redziejuši nūtykušū, stōvāja i rōdāja ar rūkom. Teiri nalaimeigs Gerušs nūzaspļōvā.

— Tyku iz eista valna. Ar taidu maņ rūbežōs būs jōdzeivoj vysu myžu. Na jau jei izputās, kai Ļovāns soka, dreizōk mani izputynōš.

Golvu kaseidams Gerušs gōja iz mōjom, a Karolina īvadusā zyrgu pogolmā caur vōrtu škieibu skatājās i smājās pynu muti.

— Itaidis tu esi. Vāļ par jaunu puisi skaitīs. Munā cīmā gon taidu ļauteņu nabeja.

Kod Geruša mōjōs sōcā lasātīs leidzjutieji i padūmdevieji ar Ļovānu priškgolā, Karolina nūlāmā vysom cīma pļōpom darāt golu.

III

Golvu atspīdš rūkōs Gerušs sādāja i klausājās kaimiņu sprīdumūs.

— Nu tīsīs, jei zyrgam kū izdarās — kaidis sacāja.

— Kas tū būtu dūmōjš, ka sīvītā īvāsš zyrgu klāvā. Tys pyrmīs gadiejums mūsu cīmā.

— Taidai rūka nav jōdūd.

— Nu kū tu dūmoj darāt, Geruš, — prīceigs par nūtykušū pi saiminīka grīzās Ļovāns.

Gerušs beidzūt naizturāja i sytūt dyuri iz golda klīdzā.

— Dūdit padūmu! Jiuš vysī stōstot šausmys tai, ka maņ moti slīnās gaisā.

— Zyrgu tu tai navari atstōt, — tik paņ spareigi atklīdzā Ļovāns.

— Vīns as tī naišu, — turājās preteim Gerušs.

— Pasauksim policeji. Zyrgs tik lelu škodi naizdarāja. A ka jei zyrgam kū iztaisa, to lai zyna, kas par putnu.

Tai pamūcāja Ļovāns i vysi jam pīkryta, tik patš saiminīks grūzāja golvu nagrybādams taisāt traci leidz paņ policejai. Beidzūt jys teiri nalaimeigs atsazyna:

— As nagrybātu tik stypri sazanaidōt ar taidu cylvāku. Kas jiusim, a maņ zámá nu trejom pušom rūbežōs i mōjis tik tyvai...

Nikō navarāja darāt, saiminīkam beja jōpīkreit. I vysi sazapuļciejuši nūlámá iņ ņaizī. Tai vairōk kai dučš vejpišu atstōja Geruša pogolmu i caur vokora krāslu dāvās iz Kaļņišim pi Karolinys.

A Karolina vysu nūvārōjusá pazasteidzá iđagt ģuni i gaidāja sovoidūs cīmeņu ižarasšonu.

Vejpiši sabruka Karolinys pogolmā. Ļovāns pīzalavāja pi lūga i saleicš tī palyka lobā nūvārōšonys posteni. Cyti pīzaspīdá pi sīnom, a Gerušs drabōšu rūku atvārá durovys.

Karolina nakusteigi sādāja pi bolta klōta golda, iz kura gaišu līsmi daga voska svácá izplateidama pateikamu smaržu. Iz golda rŭkys salykusá jei mīreigi raudzājās iņōciejā.

Taidu jŭ Gerušs beja redziejš kōzu vokorā, mīreigu, drŭsu skotu, skaistu, jaunu sīvīti. I tagad jei izaskatāja taida poša. Gerušs stōvāja pi durovom samuļšš i burzāja rŭkōs sovu vacū capuri. Tod jys golvu nūdyurš nadrŭsi išōcá runōt.

— As atnōču pec sova zyrga...

— Tovs zyrgs ir tova poša pogolmā — beja Karolinys atbiļdá.

Tagad Gerušs izbreinā pacālā golvu. Teišam nazkas krāslā kustājās vōģuža priškā. Uztraukumā jys nabeja i vārōjš. Gribāja iņ, bet pazaskatāt iz Karolinu naspāja.

— Karolin, voi tu nazadusmoj.

— Nav jau labi zyrgu ganāt pa kaimiņu rudzim...

— Jys maņ najauši paspruka...

— Tod i as jŭ najauši i vėžu klāvā, taipaņ kai mŭsu tāvi tŭ dareja, lai pec tam saiminīks škodnīku izpierktu ar kaidu sīku gryudu. Bet ka tu ilgi nanōci pakaļ škodi pīdavusá zyrgu aizvežu poša.

— Voi tu maņ, Karolin, pīdūsi.

— As jau teiču, ka pīdevu.

— Bet... bet as par kū cytu gribieju lyugt pīdūšonu.

— Labi, rūbežņik, mās parunōsim i par kū cytu, a tod tu palyudz, lai aizīt nu muna pogolma tovi mīsys sorgi. Mūs sarunom līciniki bēs liki. Seviški maņ napatyktu ūtraiz runōt ar Ūovānu. Pec veira bārom jys maņ nalyka mīra...

Nu Gerušs sōcā atcerāt i saprota vysus Ūovāna agrōkūs vōrdus i pamōceibys. Rūkys sazavylka kulākūs. Osorōs myrdzūšom acim jys skatājās Karolinā, a jei klusāja. Skumeiga āna pōrzavylka par jūs seju. Uzticeigs i mīls sīvītis ocu pōrš raudzājās Geruši.

— As jū aizdzeišu, — Gerušs īzasaucā i apzasvīdš apkōrt izskrāja laukā.

— Ájtā prūjom, ájtā, as soku. Tei sīvītā ir gudrōka par mūsims vysim.

Kai vaci stymbyni puiši pīzaslāja i, kōjis vylkdami pa zāmi, gōja kotrs iz sovom mōjom...

Pi Geruša pīnōcā Ūovāns izlyka rūku iz placa i sōcā runōt:

— Nu, tevi kai Odumu ar ōbuli gryb pīmōnāt...

— Áj nūst. Tavs nadorbs ir atklōts, — Gerušs atgryudā Ūovāna rūku i gōja atpakaļ pi Karolinys.

Tū nakti Geruša zyrgs pīsīts pi rotim ilgi bubynōja kōrōdams svaigu rudzzōli i gaideidams saiminīku, a Karolinys ustobys lūgūs gunš speidāja vāļ pōri pušnaktái. Tī apzasprīdā divi rūbežņiki.

— Tagad mās, Karolin, nūjauksim rūbežys storp mūs zāmi. Mūsims bēs kūpejis mōjis i zāmis gobols, lelōks kai Ūovānam, lelōkīs vysā cīmā...

Tai sacāja Gerušs lykdams Karolinys plaukstu pi sovom korstijōm lyupom.

— Taida beja i nabašņika Bená vieleišonōs. Tu beji jō jauneibys draugs i gūdeigōkīs vysā cīmā. Pādejā dīnā Benš maņ tū atgōdynōja,

— skumeigi sacāja Karolina, a Gerušs maigi aplyka rūku ap jās placu. Ar sovom lyupom jys izdzārā Karolinys pādejū nūpyutu...

Tymā breidī aiz lūga sazakustāja kaidis stōvs. Kai malna āna tys vylkōs par pogolmu, bez celá, taišni pa teirumu... Tys beja Ļovāns. Jō kryutīs gruzdāja taida kai tōšš i syta elpu cīt. Kōjis beja smogys kai pīmierkuši lynu slūgi.

CEĻMOLYS RŪZÁ

I

Otkon beja vosora. Lelcelá molā Cereņu mōjis ustobys priškā puču dōrzenš beja pylns zīdu. Svešōks brauciejs voi gōjiejys tī bīži viņ apzastōja i, pazabreinōjš par skaistijom pučom, nūdūmōja:

— Kur skaistys pučis, tī nav skaistu maitu. Skaistōs maitys ir lapnys i nagryb pučis kūpť.

Tai dūmōja garom gōjiejī — sveši ļaudš, kuri napazyna Cereņu mōju saiminīku.

Kaimini zynōja vairōk par Līpsolys cīma Cereņu mōju jaunijīm īmītnīkim i dōrza kūpieji — Mari, kura poša beja leidzeiga skaistai pučái. Partū i kaimini Cereņu Mari saucá par Ceļmolyš rūzi.

Līpsolys cīma palākōs mōjis tai kai kaunājās nu nalelyjom, bet gleitijōm Cereņu mōjom. Vīns ūtrs līpsalīš, pakasiejš pakausi, dūmōja:

— Voi as navarieju īzareikōť tai, kai Cereņu Augusts i nūdzeivōť myuža pādejōs dīnys teirōkōs mōjōs. Tī krōsōtys greidys, gaiši lūgi i daudz puču. A kas mýsim? Dubli pogolmā, dubli ustobys mola klūnā. Puču vītā aug dodži i nōtris.

Bārnū pamudynōti daži līpsalīšu veči gatavōjās pōrbyuvāť sovys vacōs mōjis, bet jīm tryuka uzjiemeibys i lopa padūma.

Tai jī palyka pušcelā, īlīkūt ustobai jaunu greidu, lelōku lūgu, voi sapyvušōs pamatneicys bolkys apmainūt pret jaunom.

Jī nikod navarāja īzadūmōť tū izdarāť desmit godūs, kū Cereņu Augusts beja veičš napylnu divu godu laikā. Tō pec kaimini breinōjās, kai svešinīks Augusts Vōrpa izputiejušō līpsalīša mōjis pōrvārtá leidz apbreinōšonai.

Bet tys nūtyka ļūti vīnkōrši.

Kod Līpsolys vacō Oduma septeitīs i pādejīs dāls beja aizgōjš pasaulī i tāva mōjis ar trejdsdesmit pyuravītu zāmis beja atstōjš Dīva zinī, tī īzaroda vacs veirs Augusts Vōrpa kai jauns saiminīks. Jys apzastōja kaimiņu vacūs saiminīkus, īpazazinš ar kotru i izteicā sovys dūmys, ka vacūs mōju vītā jōizceļ jaunys.

Veči syucā peipsis, pyutā gaisā syurus dyumus i smīnāja.

— Vyspyrms iztaisi jaunys, tod nūjauc vacōs, — sacāja vacōkīs nu līpsališim.

— Vyspyrms parōdi, kū vari patš ar sovom rūkom, tod smejis par mūsū kaiminā vacijim kōrmim, — tai ūtrs kaiminš.

— As nazasmeju, jo caurī kōrmi ir tagad muni. Tō pec tūs grybu saváš kōrteibā. Maņ vajdzās strōdnīku.

Kai olgōti dīnys strōdnīki paleidzāt Vōrpai līpsališi beja ar mīru.

— Lai tik moksoj par dīnom. Rādzāsīm kū tei piļsātys vacō žurka izdarās.

II

Augusts Vōrpa beja pensioneits dzeļzceļnīks. Sovā ilgijā dorbā beja īkrōjš nadaudz naudys. Jys dzeivōja piļsātā ar sovu vīneigū maitu Mari. Pec dōrzkūpeibys školys beigšonys Marā strōdōja dōrznīceibys uzjāmumā kai puču kūpieja. Jūs obu vieleišonōs beja iz laukim īgiuļ nalelu īpašumu. Kai latgalš, Vōrpa otkon vielājās atsagrīzēt dzimtinī, kur kolnūs mirdž zyly azari, kur šalc bierzš i vokorūs bazneicu tūrņūs zvoni sauc iz svineigū: Angelus!

Tai dūmōdams, Augusts Vōrpa beja nūklivš Līpsolōs, kur pōri aizalūcāja bolts lelceļš, storp divim kolnim vyzmōja rōms azars ar daudzom slaiku bārzu i kļovu nūaugušōm saleņom.

Sajiusmynōts par jaunū skaistū dzeivis vītu, Vōrpa aicynōja nu piļsātys sovu maitu — Mari.

Nu piļsātys dreizi īzaroda byuvmeistars i vadāja āku pōrbyuvis dorbys. Augusts Vōrpa reikōjās gudri i taupāja leidzekļus. Jys cālā stōvbyuvis i eisā laikā napīcīšamōs saimnīceibys ākys beja gotovys. Taipaṭ tyka byuvāta dzeivojamō āka. Tū radzūt, līpsališi smājās lūceidamīs:

— Taidā mōji izsalš prusaki i blaktš. Bjš lobs lada pogrobs.

Kod Augusta Vōrpys strōdnīki atvādā nu stacejis vairōkus vazumus boltū kīgeļu i sōka nu ōrspusis apšyuṭ dzeivojamū mōji, mieļnīkim mutis viņ īzaplātā.

Ākys beja sacaltys gondreiz vīnā vosorā. Kod Augusts Vōrpa jaunōs mōjis golā pīstyprynōja boltu nūkrōsōtu dieleiti ar uzrokstu: «Cereņu mōjis», Līpsolys veči otkon izabreinjōjuši kasāja pakaušus:

— Raunās tōļōk nu m̄sim, bobulim. Napateik m̄su cīma kūpejis nūsaukums.

Tai dūmōdami veči sazasiṛdāja i nanōcā pi Cereņu jaunō saiminīka.

Bet jaunī puiši vairōkys ṛaizis dīnā mārōja ceļu gar Cereņu mōjom, lai tik īraudzeitu skaistū Cereņu Mari. Tūmār reši kod Mari varāja satikt, vāļ rešōk iznōcā ar jū pazarunōṭ.

Nu cytim dorbim breivūs breižūs jei rakņōjās pa zāmi, apkōrṭ ustobai taiseidama skaistys puču dūbis.

Da. Jei beja navaleiga i najuta, kas nūtyka apkōrṭ. Tū radzūt Līpsolys puiši nūdūmōja, ka jaunō piļsātneica ir jau īzamīļōjusā voi, izalykdamōs navaleiga, gryb kaitynōṭ cīma puišus. Puiši vīns ūtram nūzazvierāja nimos nazarōdāṭ iz Cereņu mōju pusi, bet caur vokora krāslu nu sovom mōjom kotrs leida iz tū pusi, kur dzeivōja skaistō Marā.

III

Tai pīnōcā nōkušīs pavasarš, vosora, i apkōrṭ jaunijai Cereņu mōjai sazīdāja skaistys pučis. Taidys līpsališi vāļ nikod nabeja

redziejuši.

— Nā! Mará beja na vīnkōrša maitiná, a eņģeļš.

Tai tālōja par Mari cīma puīši. Jī sazacentá izdūmōs i fantāzejis bogoteibā, bet naatroda vōrdu, kai mīlōk nūsaukt Cereņu Mari. Tik vīnkōrši jū nadreikstāja uzrunōt, kai cytys cīma maitinis.

Līpsolu maitys sōka bažōtis, ka puīši ir jōs aizmiersuši! Par Mari viņ sazačyukšt.

Dreiži jōs sazamīrynōja. Cereņu Marái rodōs paziná — stoltōkīs puiss, ar kaidu Līpsolys puīši navarātu konkurāt.

Tys nūtyka najauši, kai vysys sapazazeišonys nūteik dīvainā najaušeibā. Biži viņ najaušeibys ir lobys divu siržu savediejis.

Vosoryssvātku sastdīnī Cereņu Mará strōdōja pi sovom pučom, Tod jei aizgōja iz bierzi salauzá kuplus bārzu zorus. Aizpuškōja vōrtus i ustobys koktūs īslāja vyskuplōkūs bārzus. Vysōs molōs beja zīdi i zaļu lopu smarža. Taidus Vosoryssvātku Mará beja vieliejusās. Bet jei beja vīna ar sovu vacū tāvu, bez draudziņom.

Tāvs památá pietūšu skotu iz Mari i vaicōja:

— Vōrtus aizpuškōji? Voi dūmoj cīmeņus gaidāt?

— Da, tāvs, ir meiksti plōcini, ir mejjis, ir pylns dōrzs skaistu puču, kai lai nagaīdāt svātkūs cīmeņus.

Nikō seviška nadūmōdama, jiusmōja Mará. Bet tāvs īzaskatāja vāļraiz maitai acīs i sacāja:

— Nu Līpsolys puīšim tu jau nivīnu nagaīdeisi. Tīm jau kō tryukst...

Mará īzasmāja ar pylnu muti.

— Taisneiba, tāvs, mýsu puīši tikleidz mani īrauga, pōrzaviers par sōļš-stūpim. Nazynu, kū eisti jī par mani dūmoj.

— Dzeivoj viņ i strōdoj, mait. Gon gadāsīs kaidis lobs zāns... Tod nabýš svātkūs garlaiceigi.

— Ha, ha! Maņ vysa dzeivá vāļ prīškā.

Īzasmiejusá Mará pakōrá kaidu grōmotu i apzasāda ustobys priškā storp krōšņajom pučom.

IV

Saulá nūzalaidá aiz azara i mátá gaišys līsmis blokus cīma mōju lūgūs. Mará skatājās vysapkōrṭ i jai nazaveicá laseišona. Jai nabeja laika sapnim i ilgom. Dorbs i dorbs jai beja smogi izagulš iz jauneibys spōrnim. Vīneigi ar pučom Mará tá nazajuta vīntulá. Ar tōm varāja izarunōṭ kai ar mōsom.

Jei atcerājās sovu dorbu piļsātā puču audzeitovā i īzamirdzāja osorys acīs. Tī vyskrōšņōkūs zīdus par naudu pōrdává cylvākim, lai tī vīnudīn zīdu nu tō pošā zora snāgtu vīnai, i cytudīn ūtrai mīlōkai. Ar krōšnim zīdim aplāpá malus i liškeibu. Tagad Mará beja laimeiga pi sovom pučom. Jei sajuta kotrā zīdā kai pulsiejušu sirdi. Jei naizadrūsynōja nūlauzṭ nivīnu zīdu. Jei zynōja, ka zīdam ir jōizzīd, jōsmaržoj i jōnūveist.

— Kod vysys munys pučis bṽš rudinī nūveitušys, — Mará prōtōja, — as nōkšu i sārōšu pi tōm i jussūs kai zīdu kopsātā.

Mará tik tōli beja aizarōvusá nu sova puču skaistuma, ka namanāja kaidu svešu veirīti, kurs garam braucūt beja nūkōpš nu divritiná, apbreinōja Maris skaistū puču dōrzeni.

— Lobvokor! — īraudziejš Mari, svešīs sveicīnám pacālá capuri.

— Lob-vo-kor, — sazatryukusá Mará atjāmá svešō sveicīni i pazaskatāja jō laipnijōs acīs. Lai gon Mará beja izaugusá piļsātā, bet īraudziejusá šū veirīti tai samulsa, ka gribāja pazaslāpṭ.

— Voi as sapņoju, voi tei ir teišameiba? — pīnōcš tyvōk svešīs īsōcá runōṭ, — Pirms trejim godim as brauču pa šū ceļu. Atcerūs, tá beja tik palākys, sazaškībušys būdys. A kū as tagad radzu? Tik skaista mōjená! I šōs pučis? As jiotūs kai mozā pōrsoku pilī.

— Jiuš prūtit apbreinōt i glaimōt, — atsatopusá nu pōrsteiguma Mará atbiļdāja.

Svešis pazaskatāja zámī. Jō seja sazavylka sōpeigā izteiksmī. Jys pīnōcá vāļ tyvōk i pastipá sovu rūku.

— Pīdūdit, jo apgolvoju, ka jiuš tai nadūmojit, kai izrunōjat. Radzūt jiuš tyvōk, nimoz naasmu izabreinojš, ka vyss tá pōrzaviertš. Tagad tycu, ka tys varāja nūtikļ vīnā godā. Muns vōrds ir Jōnš Gryuds — agronomejis students.

— Mará Vōrpa, — sekōja klusa atbiļdá i mozō sastrōdōtō rūka pazuda Grauda plotijā sauvi.

— Kaidu vōrdu draudzeiba — Vōrpa i Gryuds. Šei bīš laimeiga najauša sazatikšona.

— Jiuš esit pōrdrūss sovūs paregōjumūs. Kai veirīšam, īteiktu sovu drūsmi izrōdāt cytur.

— Ceru, ka tū vareišu. Asmu jau breivprōteigīs karaveirs.

— Tai... Breivprōteigīs? — īzadrebāja Maris lyupys.

— Da. Tagad braucu atsavadāt nu rodim. Muni audžu vacōkī, kuri gōdōjuši par mani, nu boļševikim aizvastī. Tagad tī saiminikoj saiminīka audžu tāva rodi. Maņ palik moz dorba. Asmu nūliemš atrībļ sovus lobūs audžu vacōkūs.

— Voi as jiuš nasōpynoju? Pīdūdit, — klusi sacāja Mará.

— Maņ nabeja parkū apzavainōt. Nu acim as nūlasieju jiusu dūmys.

Niu Marái beja drūsmá īzaskatāt Gryudam acīs, malnōs, samtaini meikstōs i syltōs cylvāka acīs, kur izstorōja drūsmá, spāks i pacylōteiba. Šōs acš Mará beja redziejusá sapynā, kod puču reibynūšā smaržā i saulis tveicī beja īzasnaudusá sovā puču dōrzenī. Izamūdusá jei ilgi vāļ atcerājās kaida veirīša acš, bet navarāja atmināt, kur taidys rādzātys. Tagad jei saprota, ka Gryudam beja taidys acš.

— Voi napasnāgsit maņ kaidu zīdu?

Gryuds iztraucāja Mari nu pōrdūmom.

— As namādzu lauzt sovus zīdus i dōvynōt celá gōjiejim.

— Jiuš esit sovaída rūžu kūpieja. Prišk kam jiuš tōs audzejit?

— Skaistumam.

— Ceļmolys rūzis skaistumam. Saprūtu, lai garomgōjieji apbreinōtu, — bez kaida ļaunuma Gryuds pīzeimāja.

— Nā! Lai mōceitūs cīnāt skaistumu.

— Zīdu skaistums nav myužeigs.

— Zīdi dora dvāseli skaistu.

Breidi jī klusāja. Apzaināja skotim, i dvāseleigs smaids kai sauļstors skūpstāja jūs jaunōs lyupys. Mará nūzalīcá i sapurnōjusá kuplōku rūzis zīdu, pībārā Gryudam pylnu rīškovu sorkonu zīdlapeņu.

— Tik daudz maņ zīds ir atļōvš prišk jums. Vairōk as nadreikstu. Sōpās.

— Paļdis! — loba cylvākā bolsā sacāja Gryuds.

— Kur jiuš brauksit atsavadāt nu rodīm? — Mará vaicōja.

— Līpsolōs. Pi Kalieja. Boļševiku laikā tī as sliepūs vacijā smādi i dūmōs kolu osu cīnis zūbynu.

— Kod jiuš aizbrauksit?

— Pareit. Šūvokor nūdejōšu Līpsolōs ar pōrejīm puisīm, kas dūdās maņ leidza. Jōatsavoda nu dzimtinis maitiņom.

— Jiuš dejōsit? — Mará otkon kautri pazaskatāja Gryudam acīs.

V

Cīma ūtrā golā atskanāja armonikys skanis. Ar muzyku kūpā sazaveja jaunīšu dzīsmis i traucās pōri kolnim, atsabolsōdamys azarsolu bierzjōs.

Mará gribāja nazkū sacāt, bet tik nūsorka. A Gryuds jau beja atminiejš Maris dūmys — jautōja:

— Voi nōksit maņ leidza padejōt?

— Nazynu... Tūmār maņ gryuši vokorūs škiertīs nu sovom pučom.

— Lai pučis šūvokor pazarunoj ar zvaigžņom. Pučis ari gryb sapņoņ. A mās īsim — Gryuds naatsalaidá.

— Tūmār vysi cīma puīši maņ tik sveši, tik sovaida jūs izatureišona...

— Jiuš dejōsit ar mani.

— Ar jums? Labi. Īsim.

Tai jī sazačāruši rūkōs, kai vaci draugi, kōpá Līpsolys cīma kolnā.

Kalieja pogolmā jau dzīdōja armonika: ai-dai-dā. Pa zaļū pogolma maureni grīzās vairōki pōri. Īraudziejuši atnōciejus, dejōtōjim it kai sazapyna kōjis. Puiši īplātá acš i nūreja taidu ryugtumu kai apsis myzu. Bet maitinis saskrāja kūpā i prīceigi pōrsprīdá rādzātū.

— Skotīs, kaidu puīsi nūcālusá. Kalieja radinīku — agronomu Jōni Gryudu.

— Kur jī īpazazynuši?

— Taidis taidu jau atrūn. Mará jau asūt daudz tiņtis izdzārusá.

— Tagad mýsu puīši stōv kai vystys leitā.

— Nasapņōs par ceļmolys rūzi.

— Jau sōc māsť acš iz mums.

Tai prīceigi kai bezdeleigys vidžurōja cīma maitinis, a puīšu breiniškūs sapņus, kai viejš rosu, izjaucá Gryuda i Marijis īzarassōna. Tū radzūt, puīši spīdās pi sātmalá, grūzāja boltys acš. Kryutīs izstīpá nogus greizsirdeibys valns i plāsá. Tūmār iz Gryudu puīši ilgi navarāja ļaunōtis. Jī atzyna, ka beja nūticš, kam beja řaiz jōnūteik.

Gryuds pasnādzá muzykantam sauvi papirosu i saucá:

— Sarauņ tai pa eistam! Lai ašnis sōk dzeivōk ritāť.

Muzykants jutās glaimots. Atlūcāja krakla pierduknis, aizsmiekāja i, izstīpš armoniku vysā garumā, rōdāja sovu pierstu mōkslu.

Jōņš Gryuds grīzās ar Cereņu Mari, grīzās vīni plašā pogolmā. Grīzās iz vīnu i tod iz ūtru pusi. Breižim jys pacālā Mari iz rūkom i, kōjom napīzaskarūt zámái, grīzā rindžī. Mará sajuta Jūná spieceigōs rūkys, jū korstū elpu i aizvārusá acš ļōvās, lai jū nas i aiznas.

Puiši sazaskatāja. Spļōvā par sātu.

— Nav maņ, nav ari Stašam, Bolám. Natyka nivīnam. Nastōvāsim! Rausim! Maitinis gaida.

Puiši nanūcītá. Atgryudá capuris iz pakauša, čārā maitinis i grīzās skaistijam pōram leidza.

Dai-dai-dā...!

Puiši pīsyta kōjis. Maitinis pīzakļōvā pi puišu kryutim kai bārza lopys mīsai korstā piertī.

Muzykants spielāja i dejōtōjim ašnis ritāja straujōk. Jauneibai priku nikod nabeja par daudz.

Kod Jōņš aprōvā grīzīnā straujū tempu, gondreiž nessus iz rūkom aiznásá Mari i nūsādynōja sáv leidza.

— Kai patyka šei deja?

— Tai as vāļ nabeju grīzusās.

— Voi pyrmū ņaizi dejojīt Latgolys poļku?

— Da....— Mará pīzaglaudá Jōná placam.

Jī sādāja i klusāja. Kod Marái lykōs, ka zvaigznis otkon saleidušys dabasūs myrkšynoj sovom zalta acim, jū pōrjāmá pīca otkon dejōt ar Jōni.

Vaļsejūt mieneša gaismā, Mará īzaskatāja Jōná acīs, i teišam, tōs beja tōs pošys sapnī rādztātōs sveša puiša acš.

— Tys bēs jys, kura as gaidieju, — dūmōja Mará i saspīdā Jōná rūku.

— As grybātu īt mōjōs, — Mará teicá, tik klusā, maigā bolsā.

VI

Jī atsadalāja nu dejētōju lelō pulka i klusādami gōja pōri cīmam. Jī klusāja, bet ašnis šalcá i sirdš liksmā namīrā runōja daudz vairōk, kai tū var izteikt vōrdūs.

Pi Cereņu mōjom jī apzastōja. Jōņš glōstāja Maris rūku i lyukodamīs tolumā runōja:

— As nikod naaizmiersšu šū vokoru. Tagad maņ būs tik vīgli aizīt. Tik vīnu zīdu as grybātu nu jums sáv leidza aiznāst kaujis laukā.

Mará pazaskatāja iz pučom i nazkū pōrdūmōja.

— Tik vīnu zīdu, — Jōņš lyudzās.

— Voi jiuš ticit, ka sapni pīzapylda?

Mará jū pōrtraucá.

— Tei gon bētu laimá, ka sapni pīzapiļdeitu.

— Muns sapyns ir pīzapiļdiejš. Kaidreiz as beju īzasnaudusá pi sovom pučom i redzieju sapni. Atminīt, kū as redzieju?

Jōņš sarōvā placus.

— Drūši viņ kaidu puisī.

— Kaidu?

— Kai lai as atmiņu kai sauc.

— As ari nazynōju, bet tagad tū pazeistu.

Jōņš nūgryma dūmōs. — Voi teišam Mará jū bētu rádziejusá sapnī? Lyuk, jōs ilgys pec rádžātom acim manī ir atvadušys šeit. Kaida laimá! Par taidu maitini kai Mará ari as asmu sapņōjš. Jā par taidu pošu!

Nu liksmō prika Jōņš gondreiz īzaklīdzá. Jys satvārā Maris rūku!

— Soki, Mará, kū eisti redzieji sapnī?

— Jiuš. Jiusu acš as redzieju... Tikleidz jiuš šudiņ īraudzieju, tivleņ tūs pazynu. Bet jiuš jau aizīsīt i... varbūt...

- As atnōkšu, kod atsagrīzšu. As steigšūs!
- As gaideišu! — dedzeigi izasaucá Mará.
- As nōkšu! Voi tagad dūsi maņ kaidu zīdu?

Maris acīs mirdzēja osorys. Jōs lyupys nazkū čyukstāja. Jōņš nūzalīcá i klausājās.

— Jōņš gaidāja skaistōkū zīdu, a Mará jau apveja sovys rūkys ap jō koklu.

Jōņš saprota i nūskupstāja maitinis acš, pīri... i kod Mará vāļ vairōk saskōvá jō koklu, Jōņš nūskupstāja jōs muti, kuru nivīns vāļ nabeja skūpstiejš, kai tikkū plaukstūšu rūžu pypmuru.

Kod jī izaskatāja vīns ūtram acīs, dabasūs zvaigznis sazamyrkšynōja i zīdi izliejuši smaržu kauseņus, nūzapyutá:

— Tagad jei mūs lauzš.

Pazaskatiejusá iz pučom, Mará saprota, cik labi pīstōvātu pi Jōná kryutim krōšņš rūzis zīds. Tod jei strauji ŗaizī lauzá trejš rūzis zīdus i aizpuškōja Jōná kryuťš.

Saulá izlácá Vosoryssvātku reitā. Jōņš jau beja aizgōjš. Mará vāļ sādāja vīna sovā puču dōrzā i sapņōja:

— Jōņš gōja karaveira tārpa ar sōrtim zīdim pi kryutim, i jam pakaļ daudz jaunu karaveiru ar spūžim īrūčim. Vysi jī pasmaidāja Marái i stīpá rūkys pec zīdim. Mará lauzá zīdus, svīdá par dōrza žūgu. Karaveiri giva sortūs zīdus i saucá:

— Máš cīnāsimās! Máš atnāssim mīru, breiveibu.

JŌŅU GUNŠ

I

Kai lela sorkona rypa saulá lieni gryma aiz syla. Rimšānu cīma ūļņeicys golā sazasasāja daudz pīguļņīku. Ar boltom nōtonom bikšom zyrgu mugorōs veiri izaskatāja kai Napoleona karapulks.

Dzonōdami ūdus, sasveiduši zyrgi mola ar áštom. Vāsoma kōrōdami klanājās, šyupōdami krāpainōs golvys. Puiši zyrgu mugorōs beja vāļ namīreigōki.

Vīnmār pōrgaļveigīs Juzá pīzacālā stōvus zyrga mugorā i pōrlaidá apvārōtōja skotu.

— Tympuš Leiča Driksnys jau īzadaga Jōņu gunš.

Tū padzierduši Rimšānu puiši kliva vāļ namīreigōki.

— Kū gaidāt, rausim vīni! — daži īzasaucá.

Tūmār tai navarāja. Iz cīma kūpejom ganeibom jōja ŗaizī ar vysim cīma zyrgim. Tū Rimšānūs īvārōja nu paaudzis iz paudzi. Kod vokora krāslā vysi cīma zyrgi beja ūļņeicys golā, atnōcá cīma vacōkīs veirs i nūteicá, kurōs ganeibōs pīgulās. Ka poši pīguļņīki navarāja izaškiert, kuram jōpalīk par sorgu pi zyrgim, i tū nūteicá cīma vacōkīs.

Sajōjuši ūļņeicys golā, cyts cytu gaideidami, puiši taisāja jūkus; lācá par sieteni, mátá kiuliņus voi, skateidamīs zyrgim mutī, mināja godus. Saderāja, bet vacōkīm zyrgim godu nivīns nazynōja, jo tūŗaiz zyrgim dokumentu nabeja.

Šūŗaiz nabeja parostīs pīguļņīku vokors. Tys beja Jōņu vokors, kod puišim sirdš nabeja sovā vītā. Ka Driksnōs, Viejavōs i cytur, kōrtš golā lāpōja dorvys bucys, to rimšāniši nadreikstāja kavātīs. Jīm nīzāja rūkys par vysim augšōk Pilišku kolnā sataisāt Jōņu guni, partū i Rimšānu Juzá, stōvādams zyrgam mugorā, viestāja pōrejīm, ka kaimiņūs Jōņu vokors jau īzasōcš.

Gaidūt pōrejūs pīguļņikus, siežūt zyrgim mugorōs, Rimšānu
puišim sazmátá pavysam korsts. Cyts pakaļ cytam, pec Juzis
parauga, jī cālās stōvus zyrgu mugorōs, cikom smīdamīs pōrkryta
zyrgu koklym. A tī, kas prota balansāņ taipaņ kai Juzá, klīdzá pylnā
koklā?

— Lei-gū! Pī-gulī! Lei-gū!

Padzierduši sauciņus kai kazaki atliekšōja pōrejī pīguļņiki.

Juzá pōrskaitāja i atroda ūļņeicys golā vysus divdesmit sešus
cīma zyrgus.

II

Jōņu vokorā nalykdams ilgi iz sevi gaidāņ, ūļņeicys golā
pazarōdāja cīma vacōkīs veirs.

— Vysi? — išniukdams tabaku, vaicōja vacōkīs.

— Vysi! — atsasauca divdesmit seši veiri, šyupōdamīs zyrgu
mugorōs.

Jōņu vokorā nivīnam nazagribās dūtīs iz tōlejōm ganeibom.
Kōjom atcelā bīš vālu. Jau tagad jiusu sirdš ir Pilišku kolnā. Laidit
tāpaņ Kanepōjī.

— Gudrs vecš.

— Lobs vecš.

Puiši sazaskatāja i škeļmeigi pīmīdzá acš.

— Laidit viņ ar Dīva paleigu! Kurs bīš par sorgu? — vacōkīs
pazaskateja iz puišim i nūglaudá bōrzdu.

Kai izpārts sunš nūlaiž ásti puiši nūlaidá golvys i klusāja.

— Kas lai šaidā naktī kōpelej pa kryutim ar suni zyrgim apleik?
Tū var taidš, kurs napazeist Jōņu naktš burveibys.

Na! Nivīns nu Rimšānu cīma pīguļņikim nagribāja atsasaukņ
par sorgu. Tod lai vacōkīs patš sād pi zyrgim, voi nūzeimoj kaidu
pec sova prōta.

Kai peipsis kōti puiši sazalicá vāļ vairōk i skatājās zyrgu krāpōs.

— Tai nu ir. Šūvokor nivīnam nazagribās palikt pi zyrгим. Tod jau maņ pošam jōizavielej voi jōvalk lūzis.

Puiši nūzapyutá, kotrs par sevi beideidamīs, ka naizvalk nalaimeigū lūzi.

Ilgi puišim nabeja jōzapyuš i vacōkijam jōlauza golva. Stolti pacaltu golvu, Vaivadu Vinca izasaucá:

— As palikšu pīguli!

— Tu? Hm, — nūryucá sevī vacōkīs cīma veirs Vylcāns i ivylka nōsīs šņaucamū.

Puiši prīceigi sazaslāja i gribāja aizliekšōt iz ganeibom, a cīma vacōkīs veirs nūzastōjš celā teicá:

— As pazeistu Vincu, zynu, — jys ir pīnōkuma draugs i šūražiz Vinca palik tī, kur jiusim nivīnam nazagrybātu. Esit jam pateiceigi.

Puiši jau beja apskatiejuši Vincys lelū augumu, garōs kōjis, kuru pādi pōri meļná sōnim snādzās leidz zámái. Rōdeidams iz Vincu, Juzá laidá valī smīklus kai zyrga zvīdzīņus.

— Vinca ir jaunīs Samsons. Jōdams kōjis nūlauzš. Dūsim jam lelōku zyrģu.

— Jys bāģ nu maitīņom. Lai palik pi zyrģim.

— Vincam nanōk mīģs. Jys dīnej.

— Par Vylcānu Anti dūmojūt.

— A Antá miļzi nimoz narādž.

Tai beja pateicš Juzá i Vincai pītyka. Napateikamōk beja, ka tū vysu dzierdāja cīma vacōkīs — Antis vactāvs.

Vinca Juzái bītu iz vītys parōdiejš, kaidis izaskota miļzš, bet jys sazavaldāja, tik spieceigūs rūku piersti sažņaudzá īmauktu povodu. Kōjis pīmīdzá zyrģa syltyjīm sōnim.

— Laidit! — atskanāja spieceigs bolss.

Puiši pazaskatāja iz Vincu i paškeira ceļu. Nu jūs vyda iz sova lelō meļná atsadalāja Vinca i aizauklešōja Kanepōju virzīnī.

Puiši ikūdā mājās, sarōvā povodys i laidā pakaļ, sacaldami ūļņeicys smilktīs putekļu mōkūņus.

III

Vylcāns ilgi stōvāja ūļņeicys golā. Jys rādžāja, kai Vinca pyrmīs atsadyurā Kanepōjī, kai ūtrīs beja Juzá. Tod cyts pec cyta sajōja pōreji — divdesmit četri piģuļņiki.

— Nazasmejīt Vincai, — Vylcāns dūmōja, — tai skrīnūt Vinca vāļ nabeja rādžāts. Laikam puiši ar zūbgaleibom ikūdā pošā sirdī. Kod lānīs miļzš sōkš trokōt, tod rādžāsīt.

Īnōčš pogolmā, vacīs Vylcāns satyka Anti ar vokora slaucīni rūkōs.

— Panōč šur, mait!

Vactāvs Antái pastōstāja vysu, kas beja nūticš ūļņeicys golā.

— Vinca ir kluss. Ar lobu sirdi. Naatraidi Vincu, ka jys tāv tyvojās.

Tai pamōciejš Anti vacīs Vylcāns išniucā tabaku i aiztipynōja iz ustobu.

Antá nazynōja kū darāť. I šūvokor Vinca beja aizbiedzš nu jōs. Jys gribiejš lobōk palikt pi zyrgim nakai pīzadalāť leigōtōju pulkā.

A Vinca nadūmōja kai Antá.

Kod, zyrgus sapynuši, puiši vīglym sūlim aizasteidzā iz cīmu, Vinca tīm žieli nūzaskatāja pakaļ, tod apzasāda iz kryutš i glōsteidams suná koklu, sazarunōja ar tū.

— Paliksim, suneit, obi pi zyrgim. Sakūrsim guni. As svīššu gaisā dagušys molkys pagalis. Tu rīsi dabasūs skateidamīs, as tāv viļkšu leidza.

— E-ūū! Tu jau mani saprūti, ka as navaru bīt taidā jautrā pulkā, kur Antá dejoj ar cytim. Maņ ir tik gryuši Antái tū pateikt.

Tod Vinca apklusā. Pōrskaitāja zyrgus i pīlyka sausijīm žogorim sārķūceni. Sataiseitīs gunš sōrts aizlismōja. Sorkonys gunš

mālis cālās dabasūs.

Vinca pazaskatāja iz cīma pusi. Pilišku kolnā augstōk kai cytur speidāja Jōņu gunš. Arviņ skaļōk i vairōkim bolsim nu vysom molom atskanāja:

— Lei-gū! Lei-gū!

Vinca pagiva dagūšys molkys škilu i svīdā gaisā. Kai mozys zvaigzneitis paškeida dzierkstš zylyjā vokora krāslā. Sunš pacālā purni i īzarāja.

Nu prīcys kai mozs bārns Vinca īzasmāja. Nūlauzá maizis gobolu, izlyka bīzpīnu i pasnādzá sunám.

Sunš kōri apādá pasnāgtū i nūlaizāja Vincai rūku.

— A tagad, draudzeņ, aizskrīn Pilišku kolnā i pīzaglauđ Antis kōjom. Soki, ka as jū sveicynōju. Ka Juzá līk Antái rūku ap placim, to īkūdjam. Ša, izād vysu cibeni bīzpīna i skrīņ!

Sunš ādā nu saiminīka rūkom nazasteigdams. Salasāja ar māli zōlī izbyrušōs bīzpīna druskys i apzalaizāja.

— Tagad skrīņ iz mōjom! Skrīn Pilišku kolnā!

Kod Vinca památá ar rūku iz mōju pusi, sunš izastīpá i ásti grīzdams, aizskrāja.

IV

Iz reita pusi cyta pec cytys nūdzysa Jōņu gunš. Jauniši, rūkōs sazačāruši, puļceņūs kleida pa pļovom, veja vaiņukus i dzīdōja:

— Leigū! Leigū!

Pilišku kolnā izdaga lelō dorvys buca. Rimšānu jauniši sazačará rūkōs pa pōram i lācá sudmalenis. Jī apzajámá dejōt, rūtaļōt i dzīdōt leidz saullāktam. Cyti ar maitiņom gōja pastaigōt, lai mekleitu papardái zalta zīdus.

Tōli jī naaizgōja. Kur rudzu molā skatājās vīns ūtram acīs i glōstāja zīdūšōs rudzu vōrpys.

Juzá Vylcānu Anti vādá nu kolna lāji.

Kod jī nūnōcá ūlneicā, Vylcānu vōrtu priškā, Antá apzastōja.

— As tōļōk naišu!

— Parkū?

Antá naatbiļdāja. Jei skatājās iz Kanepōji, kur caur zylū reitausmu kai vylka acš speigōja sorkona blāzmená. Antái lykōs, ka Vinca vīns skumst pi sova gunkura i dūmoj par jū. Kō pec gon Vincys sunš beja atskriejš kolnā i vysu nakti rāja dagūšōs bucys lismōs skateidamīs. Cyti tū namanāja, a Antái tys lykōs tai sovaidi.

— Nōç! Pameklāsim papardis zīdu, — Juzá iztraucāja Anti nu pōrdūmom.

— Kur lai máš pazastaigōtu? — Antá vaicōja.

— Vysur. Kur viņ tu vieleisīs. Tu esi skaistōkō i mīlōkō maitinā pasaulī, — Juzá lāja soldonus vōrdus kai madu iz maizis.

— Stōsta, ka tu Vidzemī taipaļ vīnu slavynōjš i vālōk atstōjš.

— Nā! Jei maņ koklā kōrās. Beja jōbāg, — Juzá taisnōjās.

— To jau i as tāv koklā karūs.

— Tu nā! Tod as bītu pavysam laimeigs. Tai varātu līlātīs tik taidis lōçš kai Vinca. Vokorā vysu pīguļnīku pulkā jys pateicá: lobōk pi zyrgim pīgulī nakai pi Rimšānu maitom.

Antá atcerājās, kū stōstāja vactāvs i, smīklus vaļdeidama, vaicōja: — Varbīt par vysom maitiņom Vinca tai nadūmoj?

— Seviški tevi jys navarūt irádzāt. Tāv vairōk nikō naasūt, kai sōrtī vaigi.

— To jau tu maņ esi eists draugs. Īsim viņ tōļōk.

Tai jī gōja, vīns slaveidams, ūtrs natycādams, lāni tyvōdamīs Kanepōju ganeibom.

V

Vinca gulāja zōlī, rūkys salicš zam golvys, i vārās reita dabasu dzīstūšōs zvaigzņōs.

Nazkur natōli dzīdōja. Tys beja vīna cylvāka bolss.

— Leigū! Leigū!

Šū jaukū, sudobra zvonam leidzeigū bolsu Vinca pazyna. Tai dzīdōja Vylcānu Antá.

Vinca pīzacālá.

Da! Nu cīma pusis tyvōjās divi gōjieji. Jys pazyna Anti i...

Tymss Vincai sazmátá acīs.

— Antá ar Juzi! — Vinca īzasaucá kai naprōteigs. Skrīšus dávās iz celá pusi.

— Kur tu jū vessi?! Tu jū pīkrōpsi! Pīkrōpsi, kai cytu ļaužu maitinis. As tevi pōrmōceišu! Pōrmōceišu kai Samsons!

Sažņaugtīm kulākim, sirdái namīreīgi sytūt kryutīs, Vinca pīskrāja pi plotō ceļmolys nūvodgrōva. Atsakōpá dažus sūļus. Īzaskrāja. Lācá i beja pōri. Jys pazaslāpá rudzūs i gaidāja.

Pec dzierdātō Antá vairs nazaklausāja, kū stōstāja Juzá. Juzis vōrdi lykōs kai izspīdieja maly i ryugtōki par vārmeļom. Jei gōja iz prišku i pacaltu golvu dzīdōja. Jei sáv priškā rādzāja tik Kanepōju ganeibys, kur vīns patš pīguļņiks — Vinca ar sovīm sapnim ganāja divdesmit sešus zyrgus.

Kod Antá pacālá bolsu augstōk, nu zōlis pazacālá Vinca i skrāja. Jys skrāja tai, ka Antái reiba golva skotūtīs. Jei ari rādzāja, ka Vinca pōrlācá par grōvi i kai akmiņš īkryta rudzu laukā. Tod Antá pazaskatāja iz Juzi i nūzaprīcōja, ka jys tū nabeja redziejš.

Juzá sagrīzā malnōs ūsenis, nūzakōsāja i stōstāja tōļōk par sovu korstū mīlesteību.

— Apzasāsim tāpať, — Antá sacāja, kod jī beja nūnōkuši tymā vītā, kur beja pazasliepš Vinca.

Antá atsašāda rudzu lauka molā. Kai začš auseidamīs Juzá pīzatupa blokus.

— Varbūt kur pazaslāpsim? Cytaidi ļaudš mūsus rādzās i nazyn kū vāļ padūmōš.

— Gon jau... — Antá tik kū sazavaļdāja nu smiklym. — Lobōk pastōsti vāļ, kai Vinca mani aprunōja.

— As jau teiču, ka jam lobōk asūt pi zyrgim nakai pi vīglōs Vylcānu skaistulis. Redz, tī jau jys sād pi zyrgim i smejās par mýsu skaistōkū mái...

Tōļōk Juzá napagiva pateikt, tik sajuta kaidys spieceigys rūkys, kurys jū pīspīdá pi zámis, saspīdá sōnūs, pacālá gaisā, násá, sašyupōja i pōrmátá pōri plotijam nūvodgrōvam.

Kod Juzá pec divim kiulinim pīzacālá, grōva ūtrā pusī iz celá Antái blokus īraudzāja Vincu.

— Nu kurs mās tagad asom tyvōk zyrgim? — Vinca zūbgaleigi vaicōja.

Juzá naatbīldāja, tik paškilāja boltom acim caur pīri iz Vincu, tod iz plotū, rōvainū iudiná pylnū nūvodgrōvi.

— Napōrlieksi vys. Voi šūražis nabýtu lobōk ar garōkom kōjom i eisōku mieteli? — Vinca nabeidzá zūbōt.

— Ka tu varātu pōrlākt grōvam, tu grybātu izakauť. A táv ir eisys kōjis. Lobōk taisis prūjom, cytaidi as pōrliekšu tovā pusī i izpeldynōšu rōvainā iudinī. Tai kai tai tu naizbiegsi. Tagad tu saprūti, ka maņ ar Anti gribīs runōť. As asmu gaidiejs jau vairōkus godus. Tagad varu runōť.

Juzá saprota, apzagrīzá i aizgōja kai izpārts sunš.

Vinca satvārá Antis rūkys.

— Kur jys tevi gribāja aizmōnāt?

— Aicynōja papardis zīdu meklāť.

— I atvádá rudzu molā?

— As poša gōju. As jam naticieju. As gōju, lai tevi satyktu. As redzieju kai tu skrieji i pazudi tápať rudzūs.

— Antá, voi taidis kai Juzá ir redziejs papardis zīdu?

— Nikod! — Antá dedzeigi īzasaucá i pīzaglaudá Vincys placam.

— Antá, pazagrīzsim pret reitim! Kod jī apsakampuši pazagrīzá pret reitu pusi, viers mežu golym saulá jau rūtōja.

Rūkōs sazačāruši divi laimeigī ilgi skatājās saulī i rādžāja, ka vyss pasaulš mirdž kai zaltā. Jī nagōja meklāņ papardis zīdu. Tápaņ pi jūs kōjom smiļdzená zīdāja zeļteitim zīdenim.

